

Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1930 kl. 8 e. m.

Utlåtande, angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar rörande elfte huvudtiteln.

A. Civila pensionsväsendet.

1:o.

I en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1930 dagtecknad proposition nr 139 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förra lärarinnan vid Stockholms folkskolor *Gurli Clara Emelie Maria d'Aubigné* må för erhållande av pension från statens pensionsanstalt räkna sig tillgodo två tredjedelar av den tid, hon före sin övergång till folkskolan tjänstgjort såsom ämneslärarinna dels med full tjänstgöring vid Östermalms högre läroanstalt för flickor i Stockholm, dels ock med sammanlagt full tjänstgöring vid Palmgrenska samskolan och Ahlinska skolan därstädes.

*Ang.
rätt för förra
folkskollärar-
innan Gurli
Clara Emelie
Maria
d'Aubigné till
viss tjänstgör-
beräkning
för pension.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att d'Aubigné, som är född den 1 juli 1867, tjänstgjort som lärarinna dels med full tjänstgöring vid Östermalms högre läroanstalt i Stockholm från och med läsåret 1888/1889 till och med läsåret 1894/1895 samt med sammanlagt full tjänstgöring vid Palmgrenska samskolan i Stockholm och Ahlinska skolan därstädes från och med läsåret 1898/1899 till och med läsåret 1900/1901, dels ock därefter vid Stockholms stads folkskolor från och med den 1 oktober 1901 till och med den 31 december 1928, att hon erhållit avsked från sistnämnda befattning från och med den 1 januari 1929, att statens pensionsanstalt genom beslut den 10 november 1928 funnit henne berättigad att efter avgång från sin befattning komma i åtnjutande av avkortad tjänstepension med $\frac{27}{33}$ av hel pensions belopp, 1,875 kronor, utgörande 1,534 kronor 9 öre, samt att Stockholms folkskoleledningen genom beslut den 30 november 1928 för-

klarat henne berättigad att från och med den 1 januari 1929 från kommunen uppbära tilläggspension med 1,147 kronor om året.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande över en av d'Aubigné gjord ansökning om rätt att för pension tillgodoräkna tjänstår vid Palmgrenska samskolan och Ahlinska skolan anfört bland annat följande:

Ansökningen avser nu, att de sex år, som fattas för sökanden i de för erhållande av hel pension erforderliga 33 tjänståren, måtte få ersättas med motsvarande antal år, som sökanden före sin övergång till folkskolan intjänat såsom lärarinna vid vissa privatläroverk. Härvid är att märka, att, därest sökanden stått kvar vid något av dessa läroverk, hon enligt bestämmelserna i kungörelsen den 23 december 1910 (nr 145) angående pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter kommit att obligatoriskt tillhöra lärarinnornas pensionsanstalt. Enligt bestämmelser i nu gällande reglemente för statens pensionsanstalt, § 22, äger folkskollärarinna att såsom tjänstår för pension räkna sig till godo alla de tjänstår, hon intjänat för pension i bland annat nämnda lärarinnors pensionsanstalt. Det är sålunda endast den omständigheten, att sökanden före år 1910 övergått till folkskolan, som gjort, att hon gått i mistning av de tjänstår vid berörda privatläroverk, vilka tjänstår hon vid uppnådd pensionsålder skulle ägt att räkna sig till godo, därest övergången skett efter nämnda år.

I ett med det nu förevarande likartat fall, nämligen beträffande förra folkskollärarinnan Anna Fredrika Ljungberg, har Kungl. Maj:t i proposition till 1929 års riksdag (nr 133) föreslagit riksdagen medgiva Ljungberg rätt att för erhållande av pension från statens pensionsanstalt tillgodoräkna sig viss del av den tid, hon före sin övergång till folkskolan tjänstgjort såsom ämneslärarinna vid Palmgrenska samskolan i Stockholm. Såsom framgår av riksdagens skrivelse den 28 maj 1929 (nr 215, sid. 2) biföll riksdagen Kungl. Maj:ts nämnda förslag.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som i ärendet åberopats, och då 1929 års riksdag i ett liknande fall bifallit förslag av enahanda innebörd som det nu föreliggande, har utskottet icke velat motsätta sig medgivande för d'Aubigné att för pension tillgodoräkna sig tjänstgöring vid ifrågasvarande statsunderstödda enskilda läroanstalter i den omfattning, som av Kungl. Maj:t föreslagits. Den förhöjning i pensionen, som därigenom ernås, bör dock icke få åtnjutas förrän från och med ingången av år 1930.

Utskottet får hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må vinna riksdagens bifall.

2:o.

*Ang.
familjepen-
sion till e. o.
ämnesläraren
T. V. Molérs
änka.*

I en till riksdagen avlåten, den 7 mars 1930 dagtecknad proposition nr 184 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att avlidne extra ordinarie ämnesläraren vid

Samrealskolan i Motala Tjelvar Vilhelm Molérs änka, *Maria Amalia Molér* må, mot erläggande till statens pensionsanstalt av den pensionsavgift, Molér varit skyldig att till anstalten inbetala, därest han intill sin död kvarstått såsom delägare i anstalten, från anstalten erhålla den familjepension, hon skulle varit berättigad uppbära, därest mannen vid sitt fränfälle varit delägare i anstalten.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att mannen Molér, som avled den 18 november 1928, för höstterminen 1928 varit förordnad såsom extra lärare vid samrealskolan i Motala. Dessförinnan hade han från och med den 1 januari 1922 till och med den 30 juni 1928, således intill 4 1/2 månader före sin död, varit extra ordinarie lärare vid kommunala mellanskolan därstädes. I egenskap av lärare vid sistnämnda skola tillhörde han statens pensionsanstalt men utträdde författningsenligt därifrån vid sin överflyttning till samrealskolan. Änkan Molér uppbär på grund av de avgifter för familjepension, som mannen Molér under sitt förordnande vid samrealskolan erlagt, en försäkringstekniskt beräknad pension av 136 kronor 50 öre om året. Därest hennes make vid sitt fränfälle fortfarande tillhört statens pensionsanstalt, skulle hon hava för sig och sina barn erhållit en årlig pension, även den försäkringstekniskt beräknad, av 862 kronor 50 öre. Änkan Molér är född den 21 juli 1881 och har således uppnått en ålder av 48 år. Hon har två barn, en dotter, född den 9 juli 1910, och en son, född den 15 juli 1919. Bouppteckningen efter mannen visar en behållning av 1,999 kronor 64 öre.

Skolöverstyrelsen har i avgivet utlåtande anført bland annat följande:

Molér hade under tiden från och med den 1 januari 1922 till och med den 30 juni 1928 i egenskap av extra ordinarie lärare vid kommunala mellanskolan i Motala tillhört statens pensionsanstalt och således till sagda anstalt erlagt avgifter för såväl tjänstepension som familjepension. Då sedan på grund av 1927 års riksdags beslut angående omorganisation av det högre skolväsendet nämnda kommunala mellanskola år 1928 började att förstatligas, indrogs från och med höstterminen 1928 Molérs extra ordinarie lärarbefattning vid kommunala mellanskolan och Molér överflyttades till en vid samrealskolan inrättad extra lärarbefattning. Genom denna överflyttning förlorade han rätten att tillhöra statens pensionsanstalt men erhöll ej i stället annan pensionsrätt. Han ägde således ej längre möjlighet att sörja för de sina genom att erlægga avgift för familjepensionering. Några övergångsbestämmelser, vilka avse att lindra en sådan genom skolomorganisationen uppkommen förlust för den enskilde lärarens familj som den i nu förevarande fall uppkomna, finnas icke; och ett sådant fall som det nu föreliggande får väl anses höra till undantagen, om det ock icke är uteslutet, att ytterligare ett eller annat sådant fall kan komma att inträffa under tiden för genomförandet av den beslutade omorganisationen av vissa kommunala mellanskolor till statsläroverk. Överstyrelsen vill i detta sammanhang erinra därom, att 1927, 1928 och 1929 års riksdagar fattat åtskilliga beslut, som haft till syfte att lindra de för vissa lärare i anställnings-, löne- eller pensionshänseende ofördelaktiga verkningarna av den pågående omorganisationen av det högre

skolväsendet. Billigheten torde då kräva, att även i nu förevarande fall ersättning lämnas för den förlust, som förorsakats änkan Molér genom samma omorganisation. Överstyrelsen finner det lämpligaste sättet att lämna sådan ersättning vara, att änkan må erhålla den familjepension från statens pensionsanstalt, som hon skulle hava erhållit, därest hennes man vid dödsfallet fortfarande tillhört sagda pensionsanstalt. Änkan skulle härvid erlägga de pensionsavgifter, som skulle hava belöpt på tiden från den 30 juni 1928 till och med den 18 november 1928, därest hennes man under sagda tid alltså hade tillhört statens pensionsanstalt såsom extra ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola. Ifrågavarande avgifter uppgår till ett sammanlagt belopp av 59 kronor 86 öre. Överstyrelsen får med anledning härav erinra därom, att Kungl. Maj:t och riksdagen vid ett tidigare tillfälle beslutat likartat villkor, nämligen då Kungl. Maj:t med riksdagen (riksdagens skrivelse 1921 nr 251) beviljade tillstånd för änkorna efter två distriktsveterinärer, som icke varit delägare i statens pensionsanstalt, att mot erläggande av vederbörliga engångsavgifter till nämnda pensionsanstalt därifrån erhålla familjepension med belopp, som överensstämde med anstaltens reglemente.

Även *statskontoret* har ansett starka billighetsskäl tala för ett undanröjande av de menliga ekonomiska verkningar, som genomförandet av den nya skolorganisationen medfört för Molérs efterlevande änka. Statskontoret har jämväl framhållit, att ett avslag å den gjorda framställningen med avseende å rekryteringen av lärare till statsläroverk kan medföra icke önskvärda konsekvenser.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Av utredningen framgår, att Molér vid genomförandet av 1927 års skolorganisation varit nödsakad att frånträda sin lärarbefattning vid kommunala mellanskolan i Motala och därvid övergått till den i stället för nämnda skola därstädes inrättade statliga samrealskolan samt att han genom denna överflyttning till statstjänst förlorat rätten att tillhöra statens pensionsanstalt utan att i stället erhålla annan pensionsrätt. I följd härav äro hans efterlevande med avseende å pension väsentligt sämre ställda än de skulle hava varit, därest nämnda överflyttning icke ägt rum. Under sådana förhållanden och då de efterlevande äro i behov av understöd synes billigheten kräva, att — oaktat Molérs anställningstid i statstjänst varit synnerligen kort — Molérs efterlevande lämnas ersättning för den förlust, som sålunda förorsakats dem vid genomförandet av den nya skolorganisationen. Mot vad Kungl. Maj:t i sådant avseende föreslagit har utskottet intet att erinra.

Aberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

B. Militära pensionsväsendet.

3:o.

I en till riksdagen avlåten, den 24 januari 1930 dagtecknad proposition nr 44 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva,

att verkmästaren å månadslönarstat vid flottans varv i Karlskrona *Carl August Nilsson* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid uppbära årlig pensionsförbättring med 1,155 kronor 60 öre, att utgå från anslag, som är eller må vara beviljat till pensionsförbättring för viss personal vid marinen, och i samma ordning som fyllnadspension; samt

att envar av verkmästarna å månadslönarstat vid flottans varv i Karlskrona *Sven Emanuel Ramström* och *Carl Otto Peter Pettersson* må från och med månaden näst efter den, varunder han, efter uppnådd pensionsålder, erhåller avsked med pension, under sin återstående livstid uppbära årlig pensionsförbättring med 1,155 kronor 60 öre, att utgå från anslag, som är eller må vara beviljat till pensionsförbättring för viss personal vid marinen, och i samma ordning som fyllnadspension.

Ang.
pensions-
förbättring åt
verkmästarna
C. A. Nilsson,
S. E. Ram-
ström och
C. O. P.
Pettersson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Nilsson*, att han, som är född den 13 maj 1873, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona från och med den 24 mars 1892, samt att han befordrats till mästare den 30 augusti 1898 och till verkmästare den 1 februari 1904;

beträffande *Ramström*, att han, som är född den 9 juni 1875, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona från och med den 26 augusti 1898, samt att han befordrats till verkmästare den 1 oktober 1921; samt

beträffande *Pettersson*, att han, som är född den 18 september 1875, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona under tiden 11 juli 1893—20 oktober 1895 samt från och med den 1 november 1898, samt att han befordrats till mästare den 1 maj 1909 och till verkmästare den 1 augusti 1923.

Direktionen över flottans pensionskassa har meddelat, att därest ifrågasvarande verkmästare beviljades pensionsförbättring med samma belopp, som åtnjötes av befattningshavare i motsvarande militära tjänstegrad eller flaggunderofficer, dylik förmån skulle till envar av dem utgå med 1,155 kronor 60 öre för år.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

I ett flertal fall har riksdagen tidigare beviljat verkmästare å månadslönarstat vid flottans varv pensionsförbättring efter samma grunder, som i

Utskottet.

propositionen föreslås. Under sådana förhållanden har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till här ifrågavarande förslag om pensionsförbättring åt omförmälda tre verkmästare.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

4:o.

Ang.
pensions-
förbättring
åt mästaren
F. O. Svens-
son.

Uti punkten 2 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att mästaren å månadslönarstat vid flottans varv i Karlskrona *Fredrik Oskar Svensson* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid uppbära årlig pensionsförbättring med 910 kronor, att utgå från anslag, som är eller må varda beviljat till pensionsförbättring för viss personal vid marinen, och i samma ordning som fyllnadspension.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Svensson, som är född den 19 augusti 1874, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona från och med den 8 oktober 1895, samt att han befordrats till mästare den 1 januari 1924.

Direktionen över flottans pensionskassa har meddelat, att därest Svensson beviljades pensionsförbättring med samma belopp, som åtnjötes av befattningshavare i motsvarande militära tjänstegrad eller underofficer av 2:a graden, till honom skulle komma att utgå dylik förmån med 910 kronor för år.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet.

Under hänvisning till vad under nästföregående punkt anförts får utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

5:o.

Ang.
pensionsför-
bättring åt
mästaren vid
marinens cen-
trala beklädnads-
verkstad
H. Frisell.

I en till riksdagen avlåten, den 14 februari 1930 dagtecknad proposition nr 95 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att mästaren å månadslönarstat vid marinens centrala beklädnadsverkstad i Karlskrona *Hjalmar Frisell* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin åter-

stående livstid uppbära årlig pensionsförbättring med 910 kronor, att utgå från anslag, som är eller må varda beviljat till pensionsförbättring för viss personal vid marinen, och i samma ordning som fyllnadspension.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Frisell, som är född den 30 maj 1867, anställdes såsom daglönare vid flottans station i Karlskrona den 25 april 1893, samt att han befordrats till mästare den 1 juni 1920.

Direktionen över flottans pensionskassa har meddelat, att därest Frisell beviljades pensionsförbättring med samma belopp, som åtnjötes av befattningshavare i motsvarande militära tjänstegrad eller underofficer av 2:a graden, dylik förmån skulle till honom utgå med 910 kronor för år.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Vid granskning av Kungl. Maj:ts förslag, vilket står i överensstämmelse med av riksdagen i likartade fall tidigare fattade beslut, har utskottet icke funnit anledning till erinran mot förslaget, varför utskottet hemställer,

Utskottet.

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må av riksdagen bifallas.

6:o.

I en till riksdagen avlåten, den 14 februari 1930 dagtecknad proposition nr 92 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att till förre distinktionskorpralen vid Svea livgarde *Johan Edmund Olsson Hillring* må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1930 från beväringssmannskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

*Ang.
ersättning
till förre
distinktions-
korpralen
J. E. Olsson
Hillring.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Hillring, som under tiden 1 november 1910—31 oktober 1913 varit fast anställd vid Svea livgarde, under denna tid ådrog sig lungtuberkulos; att han för denna sjukdom vårdades å garnisonssjukhuset i Stockholm från och med den 21 juni till och med den 15 juli 1913 samt därefter å Österåsens sanatorium från och med den 22 augusti 1913 till och med den 23 april 1914; att han, som därefter återvände till sitt föräldrahem i Älvdalen, under en tid av omkring två år var oförmögen till arbete till följd av sin sjukdom; att han så småningom så tillvida tillfrisknade, att han kunde utföra en del lättare sysslor; att

han år 1927 ånyo allvarsamt insjuknade med upprepade lungblödningar samt erhöll vård å Högbo och Älvdalens sanatorier; att han sedan dess icke kunnat utföra något nämnvärt arbete; att han är bosatt hos sina föräldrar; samt att han enligt egen uppgift har hustru och fem minderåriga barn att försörja.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande i ärendet den 22 oktober 1929 meddelat, att därest Hillring inom föreskriven tid gjort framställning om ersättning i anledning av sjukdomen, riksförsäkringsanstalten skulle hava tillerkänt honom ersättning jämlikt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att riksdagen tidigare i åtskilliga fall meddelat dispens från de i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, stadgade preskriptionsbestämmelserna. Efter den år 1920 vidtagna utsträckningen av preskriptionstiden från 2 till 3 år har dylik dispens i regel förekommit endast i sådana den äldre preskriptionsbestämmelsen underkastade fall, i vilka ersättningsanspråket likväl gjorts gällande inom den tid, som sedermera stadgats, eller 3 år. Emellertid hava i vissa fall särskilda omständigheter ansetts böra föranleda till dispens, oaktat även sistnämnda tidsgräns överskridits. Så har varit fallet, då förhållandena synts giva vid handen, att särskild undersökning enligt 11 § i berörda förordning bort äga rum men av vederbörande militärbefäl underlåtits. I det fall, varom nu är fråga, synes anledning hava förelegat till dylik undersökning. Med hänsyn härtill och på grund av vad i övrigt i ärendet åberopats har utskottet ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer sålunda,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

7:o.

*Ang.
ersättning till
J. A. Fred-
riksson.*

Under punkten 2 av samma proposition nr 92 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att till *Johan Alfred Fredriksson* må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1930 från beväringmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Fredriksson under fullgörande av sin värnpliktstjänstgöring vid Göta artilleriregemente den 15 juni 1924 insjuknade i påssjuka, varför han intogs å Kvibergs militärsjukhus, där han vårdades till den 30 augusti samma år; att under ifrågavarande sjukhusvistelse tillstötte lungsäcksinflammation, för vilken sistnämnda sjukdom han blev förklarad oduglig till krigstjänst; att han sedan den 21 mars 1929 vårdas å Kroppefjälls sanatorium för lungtuberkulos; samt att han är fullständigt medellös.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande i ärendet den 3 december 1929 meddelat, att därest Fredriksson inom föreskriven tid gjort framställning om ersättning i anledning av sjukdomen, anstalten skulle hava tillerkänt honom ersättning jämlikt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet.

Under hänvisning till vad utskottet yttrat under nästföregående punkt, får utskottet, som icke haft anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

8:o.

I en inom andra kammaren av herr *Björkman* väckt motion nr 245 har hemställts, »att riksdagen på grund av det anförda ville tillerkänna filosofie magistern *Jonas Rosengren* från Norrköping ersättning efter de grunder, som angivas i kungl. förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring».

*Ang.
ersättning åt
fil. mag. J.
Rosengren i
anledning av
kroppsskada.*

Beträffande motiveringen för yrkandet tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att Rosengren, som är född den 17 juli 1893, den 10 eller den 12 mars 1915 inryckt till värnpliktstjänstgöring vid dåvarande andra livgrenadjärregementet. Under tiden för militärtjänstgöringen var han två gånger sjukskriven, nämligen dels den 20—25 mars 1915 för akut inflammation i vänster mellanöra, dels ock den 9—13 april 1915 för »akut bronchit» (sjuk i kvarter). Dessa sjukdomar hava av Rosengren satts i samband med två särskilda tjänstgöringstillfällen, vid vilka han ådragit sig förkylning.

Den 3—5 april 1915, alltså före det sistnämnda sjukdomstillfället i militärtjänsten, hade Rosengren konsulterat privatpraktiserande läkaren V. Lindvall i Norrköping, som därvid ansett sig kunna konstatera en begynnande högersidig lungspetstuberkulos.

Den 12 april 1915 blev Rosengren förklarad oduglig till krigstjänst på grund av lungtuberkulos.

Efter att under sommaren 1915 hava vistats i Jämtland för hälsans vårdande, bedrev Rosengren studier vid Uppsala universitet, där han år 1917 avlade filosofie magisterexamen. Därefter tjänstgjorde han från år 1918 såsom lärare vid olika läroanstalter till och med vårterminen 1926. Sommaren 1926 insjuknade han, varvid lungtuberkulos konstaterades. Rosengren har därefter under olika perioder vårdats å tuberkulossjukvårdsanstalter. Enligt ett den 24 januari 1930 dagtecknat läkarintyg lider han fortfarande av lungtuberkulos.

I juli 1927 gjorde Rosengren hos riks försäkringsanstalten framställning om erhållande av ersättning i anledning av ifrågavarande sjukdom, vilken enligt Rosengrens förmenande uppkommit till följd av militärtjänstgöringen.

Riks försäkringsanstalten föranstaltade om utredning i ärendet, därvid bland annat yttranden avgåvos av vederbörande regementsläkare samt av den hos anstalten anställd specialisten på lungsjukdomarnas område, överläkaren A. Gullbring.

Regementsläkaren framhöll, att båda de åkommor, för vilka Rosengren under tjänstgöringstiden vid regementet varit sjukskriven, varit akuta sjukdomar, vilka med all sannolikhet stått i samband med de av Rosengren uppgivna förkylningstillfällena. Med all säkerhet hade det varit vid lungundersökningen av honom vid det senaste sjukdomstillfället, som lungtuberkulosen konstaterats, vilket givet anledning till utfärdande av intyg om oduglighet till fortsatt krigstjänst. På grund härav och i följd av den korta tjänstgöringstiden syntes man med all sannolikhet kunna säga, att omförmälda förkylningssjukdomar icke haft med uppträdandet av Rosengrens lungtuberkulos att skaffa, varav följde att den militära tjänstgöringen måste anses vara utan skuld därtill.

Överläkaren Gullbring anförde, att av de två akuta infektioner, av vilka Rosengren under tjänstgöringstiden lidit, den senaste vid regementet angivits som akut bronchit, medan doktor Lindvall betecknat densamma som tuberkulos. Av allt att döma vore den vid regementet diagnosticerade bronchiten intet annat än den tuberkulösa lungpetskatarren. Öroninflammationen hade uppenbarligen varit mycket beskedlig och kunde anses betydelselös för lungåkommans uppkomst. Under tjänstgöringen 1915 hade alltså lungåkommen upptäckts. Något som skulle tyda på att tjänsten aktiverat en förut latent tuberkulos, framginge ej av handlingarna. Att märka vore även, att Rosengren varken å Solbackens eller å Romanäs sanatorium — där han efter insjuknandet år 1926 vårdats — nämnt något om militärtjänsten. Vid denna tid hade han tydligen ej tänkt sig något samband mellan sjukdomen och militärtjänsten. Gullbring vore mest böjd för avstyrkande av framställningen om ersättning.

Vid prövning av ersättningsfrågan förklarade *riks försäkringsanstalten*

genom beslut den 23 oktober 1928, att anstalten funnit Rosengrens ifrågakomna militärtjänstgöring, så vitt av handlingarna framginge, icke skäliggen kunna antagas hava bidragit till den sjukdom, varav han lede, och kunde förty någon ersättning jämlikt bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, icke av anstalten tillerkännas Rosengren för ifrågavarande sjukdom.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har riksförsäkringsanstalten, efter prövning i vederbörlig ordning av ersättningsfrågan, funnit sådana förutsättningar med avseende å sjukdomens uppkomst icke föreligga, som författingsenligt krävas för rätt till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Vid sådant förhållande och då enligt utskottets mening i detta fall särskilda omständigheter av beskaffenhet att böra föranleda beslut om understöd i annan ordning icke blivit förebragta, har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka någon åtgärd i anledning av den föreliggande motionen.

Utskottet.

Utskottet får sålunda hemställa,

att förevarande motion II:245 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

9:o.

I en till riksdagen avlåten, den 14 februari 1930 dagtecknad proposition nr 96 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förutvarande båtsmännen *Axel Larsson Fässberg Netterblad* och *Johannes Grafström Bild* må tilldelas pension såsom om de uppfyllt härför reglementsenligt stadgade villkor, att utgå för Netterblad från och med april och för Bild från och med mars månad år 1929.

Ang.
pension åt
två förut-
varande båts-
män.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Netterblad*, att han, som är född den 30 december 1859 och sålunda uppnått en ålder av 70 år, erhållit avsked den 11 oktober 1898 efter en tjänstetid av 18 år 11 månader, varav 18 år 9 månader från 20 års ålder; att han vid avskedet erhållit vitsord att under tjänstetiden hava sig redligt och utmärkt väl skickat; att han under utbildningsåret 1917—1918 tjänstgjort som vakt- och handräckningsmanskap vid skeppsgossekåren i Marstrand; att han, enligt intyg från dåvarande chefen för sagda kår, under sistnämnda tjänstgöring skickat sig utmärkt och väl; samt att han är i behov av understöd; samt

beträffande *Bild*, som är född den 26 januari 1856 och sålunda uppnått en ålder av 74 år, erhållit avsked den 15 april 1893 efter en tjänstetid av 18 år 11 månader, varav 17 år 2 månader från 20 års ålder; att han

vid avskedet erhållit vitsord att under tjänstetiden hava sig redligt och utmärkt väl skickat; samt att han är i behov av understöd.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet. Med hänsyn till förut av riksdagen i liknande fall fattade beslut har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

10:o.

*Ang.
understöd
från Vadstena
krigsmanshus-
kassa åt f.
soldaten A.
Ekström.*

I en inom första kammaren väckt motion nr 94 av herr *Gustafsson, Karl*, har hemställts, »att riksdagen må medgiva, att f. d. soldaten nr 115 vid Vista kompani av Kungl. Jönköpings regemente, *Alfred Ekström*, må från och med den 1 juli 1930 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas en årlig pension enligt samma grunder som om han tjänat för pensions erhållande föreskriven tid».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att *Ekström*, som är född den 14 mars 1865 och alltså 65 år gammal, varit i krigstjänst vid Jönköpings regemente från och med den 2 april 1887 till och med den 26 april 1905, då han erhöll avsked på grund av oduglighet till krigstjänst enligt läkarbetyg. Hans tjänstetid uppgår alltså till omkring 18 år 1 månad. Enligt läkarbetyg lider *Ekström* av recidiverande ledgångsinflammation av reumatisk art, på grund varav han periodvis är fullständigt oförmögen till arbete. Beträffande *Ekströms* ekonomiska ställning har intygats, att densamma är synnerligen svag och att *Ekström* icke är ägare av fastighet av något slag.

Utskottet. Med hänsyn till *Ekströms* tjänstetid och då han synes vara i små ekonomiska omständigheter har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att *Ekström* må förklaras berättigad till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, oaktat han icke tjänat kronan under den tid, som är föreskriven för dylik förmån. Beträffande tidpunkten för underhållets inträdande har utskottet intet att erinra mot vad motionären föreslagit.

I enlighet med det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 94, må medgiva, att förre soldaten vid Jönköpings regemente *Alfred Ekström* må från och med den 1 juli 1930 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.

11:o.

I en i första kammaren av herr *Ström, Torsten*, väckt motion nr 152 har hemställts, »att riksdagen må medgiva, att förre soldaten vid Hallands regemente *Johan Julius Hultqvist* må från och med den 1 juli 1930 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid».

Ang.
underhåll
från Vadstena
krigsmanshus-
kassa åt f.
soldaten J. J.
Hultqvist.

Beträffande motiveringen för yrkandet tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar har utskottet inhämtat, att Hultqvist, som är född den 5 augusti 1865 och alltså över 64 år gammal, varit i krigstjänst såsom soldat vid Hallands regemente under tiden 2 oktober 1885—7 juni 1905 eller omkring 19 år 8 månader. Vederbörande kommunalnämndsordförande har i avgivet intyg anfört, att Hultqvist endast tidvis har arbete såsom byggnadssnickare, vadan han är mindre bemedlad samt i trängande behov av understöd. Vidare har kommunalnämndsordföranden i fråga om Hultqvists ekonomiska förhållanden meddelat, att Hultqvist innehar en mindre jordbrukslägenhet, taxeringsvärderad till 1,500 kronor, samt att han för år 1919 icke är taxerad till kommunal inkomstskatt. Enligt egen uppgift är Hultqvist skuldsatt. Han lider enligt läkarintyg av ledgångsreumatism och allmän svaghet.

Med hänsyn till Hultqvists tjänstetid och svaga ekonomiska ställning tillstyrker utskottet, att han må berättigas till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, såsom om han tjänat kronan under den tid, som för dylik förmåns erhållande är föreskriven. Beträffande tidpunkten för underhållets inträdande har utskottet intet att erinra mot vad motionären föreslagit.

kottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion I: 152, må medgiva, att förre soldaten vid Hallands regemente *Johan Julius Hultqvist* må från och med den 1 juli 1930 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder, som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.

12:o.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 15 av herr *Persson i Tidaholm* har hemställts, »att riksdagen må besluta, att till förre soldaten *Anders Gustav Pantzar*, Nybygget, Acklinga, må från och med den 1 juli 1930 från Vadstena krigsmanshuskassa utgå samma understöd som *Pantzar* skulle ha erhållit, därest han haft 20 års tjänstetid som soldat».

Ang.
understöd
från Vadstena
krigsmanshus-
kassa åt f.
soldaten A. G.
Pantzar.

I fråga om motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Pantzar, som är född den 1 juli 1864 och alltså närmare 66 år gammal, varit i krigstjänst vid Västgöta regemente under tiden 5 oktober 1883—12 maj 1903 eller omkring 19 år 7 månader. Enligt läkarbetyg är Pantzar på grund av kronisk reumatism och krampaktiga rörelser i hela kroppen oförmögen till arbete, varav han kan erhålla sitt uppehälle. Vice ordföranden i vederbörande kommunalnämnd har intygat, att Pantzar är i stort behov av understöd.

Utskottet. Med hänsyn till Pantzars tjänstetid och övriga i ärendet åberopade omständigheter har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att Pantzar må förklaras berättigad till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, oaktat han icke tjänat kronan under den tid, som är föreskriven för en dylik förmån. Beträffande tidpunkten för underhållets inträdande har utskottet intet att erinra mot vad motionären föreslagit.

I enlighet med det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion II: 15, må medgiva, att förre soldaten vid Västgöta regemente Anders Gustav Pantzar må från och med den 1 juli 1930 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.

13:o.

Ang. underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa åt f. soldaten F. E. Ekman. I en inom andra kammaren av herr *Bäcklund* väckt motion nr 113 har hemställts, »att riksdagen må medgiva, att förre soldaten vid kungl. Västgöta regemente *Frans Emil Ekman* må från och med den 1 juli 1930 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder, som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Av handlingar, som varit för utskottet tillgängliga, framgår, att *Ekman*, som är född den 19 september 1864 och alltså över 65 år gammal, varit i krigstjänst vid Västgöta regemente under tiden 3 december 1885—6 september 1904 eller omkring 18 år 9 månader. Enligt läkarintyg lider *Ekman* av muskelreumatism, hjärtmuskeldegeneration och kronisk magkatarr, på grund varav han är oförmögen att genom eget arbete försörja sig. Vederbörande kommunalnämndsordförande har intygat, att *Ekman* är ägare av en mindre stuga om ett rum och kök men i övrigt alldeles medellös.

Med hänsyn till vad i ärendet upplysts tillstyrker utskottet, att Ekman må berättigas till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa såsom om han tjänat kronan under den tid, som för dylik förmåns erhållande är föreskriven. Beträffande tidpunkten för underhållets inträdande har utskottet intet att erinra mot vad motionären föreslagit.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion II:113, må medgiva, att förre soldaten vid Västgöta regemente Frans Emil Ekman må från och med den 1 juli 1930 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.

14:o.

Herr Olofsson i Digernäs har i en inom andra kammaren väckt motion nr 116 hemställt, »att riksdagen ville besluta, att förre soldaten *Per Lövström* må från och med den 1 juli 1930 åtnjuta en årlig pension till hans död enligt samma grunder, som om han hade fullgjort sin tjänst för erhållande av pension, eller, om detta ej kan beviljas, att han må tillerkännas något stöd från Vadstena krigsmanshuskassa».

Ang.
understöd
från Vad-
stena krigs-
manshus-
kassa åt f.
soldaten P.
Lövström.

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av de vid motionen fogade handlingarna inhämtas, att Lövström, som är född den 28 februari 1867 och alltså 63 år gammal, varit i krigstjänst vid Jämtlands fältjägarregemente under tiden 26 oktober 1887—5 september 1904 eller omkring 16 år 11 månader. Vederbörande kommunalnämndsordförande har intygat, att Lövström lever i mindre bemedlade omständigheter, varför han är synnerligen beroende av sitt arbete.

Att såsom motionären ifrågasatt tilldela Lövström i hans egenskap av förutvarande indelt soldat understöd av statsmedel finner sig utskottet icke kunna förorda. Med hänsyn till att Lövströms tjänstetid uppgår till allenast inemot 17 år har utskottet, i överensstämmelse med hittills tillämpad praxis, icke heller funnit sig böra tillstyrka, att honom skulle beredas underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, såsom om han tjänat kronan den tid, som är föreskriven för en dylik förmån.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II:116 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

15:o.

Ang.
understöd
från Vadstena
krigsmanshus-
kassa åt f.
vice korpralen
J. E. Sigurd.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 159 har herr *Gustafson* i Vimmerby hemställt, »att riksdagen må besluta, att f. d. vice korpralen vid kungl. Smålands husarregemente *Johan Edvard Sigurd* må från och med den 1 juli 1930 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder, som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid».

I fråga om motiveringen för detta förslag får utskottet hänvisa till motionen.

Av handlingarna i ärendet framgår, att *Sigurd*, som är född den 9 juni 1866 och alltså nära 64 år gammal, varit i krigstjänst vid förutvarande Smålands husarregemente under tiden 2 februari 1887—5 september 1905 eller omkring 18 år 7 månader. Enligt vad motionären uppgivit har *Sigurd*, som varit ägare till en hemmansdel, numera försålt densamma. Behållningen härav uppgår till omkring 6,000 kronor, inberäknat inventarier till ett värde av 3,000 kronor. Vederbörande kommunalnämndsordförande har intygat, att *Sigurd* för sitt uppehälle är i väsentlig grad beroende av pension. Av ett i ärendet ingivet läkarintyg framgår, att *Sigurd* på grund av vissa sjukdomar har starkt nedsatt arbetsförmåga.

Utskottet.

Med hänsyn till vad i ärendet förekommit tillstyrker utskottet, att *Sigurd* må berättigas till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa såsom om han tjänat kronan under den tid, som för en dylik förmåns erhållande är föreskriven. Beträffande tidpunkten för underhållets inträdande har utskottet intet att erinra mot vad motionären föreslagit.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, med bifall till förevarande motion II: 159, må medgiva, att förre vice korpralen vid förutvarande Smålands husarregemente *Johan Edvard Sigurd* må från och med den 1 juli 1930 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.

16:o.

Ang.
understöd
från Vadstena
krigsmanshus-
kassa åt f.
dragonen H.
Graff.

I en inom andra kammaren av herrar *Hedlund* i Östersund och *Persson* i Trången väckt motion nr 239 har hemställts, »att riksdagen må medgiva att förre dragonen *Hans Graff* tillerkännes underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa.»

I fråga om motiveringen för detta förslag får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt vad motionärerna uppgivit har Graff, som är född den 17 augusti 1860 och alltså över 69 år gammal, varit i krigstjänst vid Jämtlands hästjägarkår, sedermera Norrlands dragonregemente, under tiden 20 oktober 1882—27 augusti 1897 eller omkring 14 år 10 månader.

Då Graffs tjänstetid uppgår till endast inemot 15 år, har utskottet, i överensstämmelse med hittills tillämpad praxis, funnit sig icke kunna tillstyrka, att honom skulle beredas underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, såsom om han tjänat för dylik förmåns erhållande föreskriven tid.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II:239 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

17:o.

Herr *Holmström* har i en inom andra kammaren väckt motion nr 242 hemställt, »att riksdagen må besluta, att förre vicekorpralen vid Delsbo kompani av Kungl. Hälsinge regemente, *Per Wallén*, må erhålla understöd från Vadstena krigsmanshuskassa.»

*Ang.
understöd från
Vadstena
krigsmanshus-
kassa åt f. vice
korpralen P.
Wallén.*

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Wallén, som är född den 14 februari 1864 och alltså över 66 år gammal, varit i krigstjänst vid Hälsinge regemente under tiden 9 oktober 1882—30 augusti 1899 eller omkring 16 år 10 månader. Enligt läkarbetyg är Wallén på grund av hjärtfel, enögdhet och betydande stelhet i ryggraden fullständigt oförmögen till arbete. Motionären har uppgivit samt vissa av Walléns tjänstekamrater intygat, att han skulle hava ådragit sig sitt hjärtfel under en manöver i Dalarna år 1897.

Hos Kungl. Maj:t har Wallén år 1928 gjort framställning om erhållande av understöd från Vadstena krigsmanshuskassa.

I ärendet anförde *arméförvaltningens civila departement*, bland annat följande:

Wallén har med avseende å tjänstetidens längd icke uppfyllt de villkor, som finnas föreskrivna för erhållande av underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa. I anledning härav och då av den i ärendet verkställda utredningen icke framgått, att militärtjänsten varit orsak eller bidragit till uppkomsten av de sjukdomar (hjärtfel, enögdhet och betydande ryggradsstelhet), varav Wallén för närvarande enligt företett läkarintyg lider, har departementet funnit sig icke kunna tilldela honom understöd från Vadstena krigsmanshuskassa.

Något understöd från invalidhusfonden kan departementet på grund av bestämmelserna i kungl. brev den 6 februari 1920 angående decen-

tralisering av vissa ärenden rörande understöd från Vadstena krigsmanshuskassa och invalidhusfonden icke tilldela Wallén.

På grund av vad sålunda anförts få departementet och sjukvårdsstyrelsen hemställa, att förevarande ansökning icke måtte till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Genom beslut den 13 september 1928 fann Kungl. Maj:t ansökningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Utskottet.

Såsom av utredningen i ärendet framgår, har frågan huruvida militärtjänsten varit orsak eller bidragit till uppkomsten av de sjukdomar, av vilka Wallén för närvarande lider, varit underställd vederbörande myndighets och Kungl. Maj:ts prövning, varvid befunnits, att något dylikt samband icke kunnat påvisas. Vid sådant förhållande och då Walléns tjänstetid uppgår till allenast inemot 17 år, har utskottet, i överensstämmelse med hittills tillämpad praxis, funnit sig icke böra tillstyrka, att honom skulle beredas underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, såsom om han tjänat kronan under den tid, som är föreskriven för dylik förmån.

I enlighet med det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II: 242 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

18:o.

Ang.
understöd
från Vadstena
krigsmanshus-
kassa åt f.
korpralen
O. Öberg.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 339 har herr *Holmström* vidare hemställt, »att riksdagen må besluta, att förre korpralen vid Järvsö kompani av kungl. Hälsinge regemente, *Olof Öberg*, må erhålla understöd från Vadstena krigsmanshuskassa».

Beträffande motiveringen för detta förslag får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Öberg, som är född den 1 december 1863 och alltså över 66 år gammal, varit i krigstjänst vid Hälsinge regemente från och med den 27 februari 1882 till och med den 27 augusti 1900, då han erhöll avsked på grund av oduglighet till krigstjänst enligt läkarbetyg. Hans tjänstetid uppgår alltså till 18 år 6 månader. Enligt läkarbetyg lider Öberg av åderförkalkning samt ålderdomssvaghet, varjämte han förlorat vänstra handens pekfinger, varför hans arbetsförmåga är i väsentlig grad nedsatt. Komministern i Järvsö församling i Gävleborgs län har intygat, att Öberg är mindre bemedlad och för sin utkomst väl i behov av understöd.

Med hänsyn till Öbergs tjänstetid och övriga i ärendet åberopade omständigheter har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att Öberg må förklaras berättigad till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, oaktat han icke tjänat kronan under den tid, som är föreskriven för en dylik förmån. Det ifrågavarande underhållet lär böra utgå från och med den 1 juli 1930.

Utskottet hemställer,

Utskottet.

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 339, må medgiva, att förre korpralen vid Hälsinge regemente Olof Öberg må från och med den 1 juli 1930 från Vadstena krigsmanshuskassa tilldelas underhåll enligt samma grunder som om han tjänat för underhålls erhållande föreskriven tid.

19:o.

I en inom andra kammaren av herr *Holmgren* väckt motion nr 248 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att åtta i motionen angivna pensionsberättigade förutvarande korpraler vid flottan skola äga från ordinarie förslagsanslaget till pensionering av flottans gemenskap uppbära tilläggspensioner efter samma grunder, som bestämts av 1920 års riksdag för visst i Kungl. Maj:ts proposition nr 375/1920 namngivet manskap, dock att ifrågavarande korpraler — i likhet med vad som bestämts rörande de av 1920 års riksdag pensionerade — icke skola äga åtnjuta pensionsförhöjning II enligt bestämmelserna i kungörelse den 18 juni 1925.

*Ang.
tilläggspensioner åt visst
pensionsberättigat manskap
vid marinen.*

Pensioneringen av flottans pensionsberättigade manskap sker genom flottans pensionskassa enligt grunder, som fastställts genom reglemente den 31 oktober 1879 angående pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap, varjämte manskapet i vissa fall kan komma i åtnjutande av ett av 1909 års riksdag medgivet årligt tillägg av 25 kronor. Vidare åtnjuta de, som avskedats med eller efter utgången av år 1918, enligt 1918 års lagtima riksdags beslut viss tilläggspension samt pensionstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1922 och pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925.

Visst namngivet manskap har emellertid genom beslut av 1920 års riksdag erhållit större tilläggspension än den eljest enligt 1918 års riksdagsbeslut utgående, men äger däremot icke åtnjuta pensionsförhöjning II enligt kungörelsen den 18 juni 1925. Kungl. Maj:t föreslog nämligen i proposition nr 375 till 1920 års riksdag — under framhållande att de dåvarande pensionerna för manskap syntes otillräckliga samt att tillfällig pensionsförbättring tillerkänts bland andra underofficerare vid marinen — att visst namngivet manskap (tillsammans 41 man), vilket den 1 oktober 1919 upp-

nått pensionsåldern, skulle medgivas ytterligare tilläggspension med sådant belopp, att pensionsbeloppet vid en tjänstetid av 20 år komme att utgöra för manskap i 1:a lönegraden högst 1,000 kronor i stället för 700 kronor enligt 1918 års riksdagsbeslut och i andra lönegraden högst 850 kronor i stället för 550 kronor enligt 1918 års beslut. Samtidigt föreslog Kungl. Maj:t, att visst namngivet manskap (13 man), vilket ej uppnått för pensions åtnjutande stadgad ålder eller tjänstetid men som på grund av sjukdom var otjänstbart, skulle erhålla tilläggspension enligt enahanda grunder som det namngivna överåriga manskapet, varvid skulle iakttagas, att sistnämnda pensionstagare vid avskedet skulle anses innehava minst 20 tjänstår samt att pensionsbeloppet i förekommande fall skulle minskas med det livräntebelopp, som kunde utgå till vederbörande på grund av militärsättningsförordningen. Dessa Kungl. Maj:ts förslag vunno riksdagens bifall.

Sedermera har framställning gjorts hos Kungl. Maj:t, att allt manskap, tillhörande flottans sjömanskår, som blivit eller komme att bli berättigat till pension efter den 1 oktober 1919 men som på grund av att 1920 års beslut i fråga om pensionsförmåner icke givits generell innebörd utan hänförde sig till vissa namngivna personer icke kunde erhålla den år 1920 beviljade tilläggspensionen, skulle förklaras berättigat att komma i åtnjutande av denna förmån. Skillnaden i pensionsförmåner enligt 1918 års och 1920 års grunder, inberäknat pensionstillägg och pensionsförhöjningar, uppgår till 264 kronor för år.

Genom beslut den 31 maj 1929 fann Kungl. Maj:t förevarande framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Motionären har i förevarande motion gjort framställning om att åtta av honom namngivna förutvarande korpraler vid flottan, vilka pensionerats enligt 1918 års grunder, må förklaras lika berättigade i fråga om pension med det i 1920 års riksdagsbeslut omförmälda manskapet.

Utskottet.

Skälet till att förslag vid 1920 års riksdag framlades angående ökade pensionsförmåner åt de i förenämnda proposition nr 375 namngivna personerna torde närmast vara att söka i följande förhållanden. Till följd av de höga levnadsomkostnaderna under krigsåren och de därav betingade svårigheterna att draga sig fram med en jämförelsevis liten pension hade ett stort antal överårigt och sjukt manskap vid sjömanskåren bibehållits i tjänst. Emellertid framstod det bland annat ur organisatorisk synpunkt såsom allt mera angeläget att ifrågavarande personal, som icke kunde betraktas såsom fullt tjänsteduglig, icke vidare finge kvarstå i tjänst. För att i detta läge mildra de ekonomiska verkningarna av ett avskedande vid en tidpunkt, då levnadsomkostnaderna avsevärt sprungit i höjden, valdes den utvägen att något öka pensionsförmånerna för omförmälda manskap. Då det här alltså uppenbarligen rörde sig om ett rent undantagsförfarande, synes det även naturligt, att de år 1920 bestämda pensioneringsgrunderna icke erhöilo generell innebörd.

De förutvarande korpraler, som avses i motionen, hava enligt vad utskottet inhämtat pensionerats under åren 1926—1928 och erhålla enligt 1918 års pensioneringsgrunder årlig pension av 1,116 kronor, däri inberäknat pensionstillägg enligt kungörelsen den 15 juni 1922 och pensionsförhöjningar enligt kungörelsen den 18 juni 1925. Att märka är, såsom ovan framhållits, att denna personal åtnjuter pensionsförhöjning II, under det att det år 1920 pensionerade manskapet är undantaget från denna förmån. Härigenom har redan viss kompensation för de lägre grundpensionerna beretts det i motionen angivna manskapet. Med hänsyn till sistnämnda omständighet och då den år 1920 vidtagna åtgärden var betingad av då föreliggande särskilda förhållanden, har utskottet — under framhållande jämväl, att Kungl. Maj:t så sent som den 31 maj 1929 prövat ärendet och funnit, detsamma icke föranleda någon åtgärd — ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till den förevarande motionen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion II:248 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

C. Allmänna indragningsstaten.

I. Ang. justitiedepartementet.

20:o.

I en till riksdagen avlåten, den 24 januari 1930 dagtecknad proposition nr 52 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att läkaren vid centralfängelset å Långholmen *Fredrik Vilhelm Djurberg* må från och med månaden näst efter den, då han upphört att åtnjuta ersättning såsom tjänsteläkare, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av 5,004 kronor.

*Ang.
pension åt
fängelseläka-
ren F. V.
Djurberg.*

Hos Kungl. Maj:t har Djurberg, med förmälan att han på grund av nervsjukdom, ådragen under fängelsetjänsten, och nedsatt synförmåga (dubbelsidig starr) vore oförmögen att vidare sköta sin tjänst, anhållit om pension.

Djurberg, som är född den 14 december 1865, har alltsedan den 1 mars 1911 haft anställning såsom läkare vid centralfängelset å Långholmen mot

åtnjutande av arvode av fängsvårdsmedel. Detta arvode har varit bestämt till 2,600 kronor för vart och ett av åren 1911—1916, till 4,000 kronor för vart och ett av åren 1917—1921, till 5,304 kronor för vart och ett av åren 1922, 1923 och första halvåret 1924, samt till 5,904 kronor från och med budgetåret 1924/1925, vartill i förekommande fall kommit tillfällig löneförbättring och krigstidshjälp, respektive krigstids- eller dyrtidstillägg. Därjämte har Djurberg från och med budgetåret 1926/1927 tillerkänts ett personligt lönetillägg å 500 kronor.

Djurberg har dessutom från och med den 1 januari 1903 varit anställd såsom postläkare med uppdrag att handhava den kostnadsfria läkarvård, som tillkomme postfunktionärer, bosatta inom Stockholms södra stadsdelar. Ersättning för uppdraget som postläkare har utgått med visst belopp per år och tjänsteman, som bott inom det Djurberg anvisade området, och utgjorde till en början omkring 600 kronor för år, men har därefter successivt stegrats och från och med den 1 januari 1921 uppgått till omkring 5,000 kronor för år. Från och med den 1 augusti 1926 har Djurberg på grund av sjukdom uppehållit sin befattning i postverket genom vikarie, som han själv avlönat.

I ärendet har *fängsvårdsstyrelsen* — efter omnämnande att Djurberg från och med den 1 april 1927 åtnjutit ledighet för sjukdom och därvid enligt Kungl. Maj:ts beslut från och med den 1 maj 1927 fått vidkännas ett sjukledighetsavdrag av 3 kronor 75 öre för dag räknat — anfört följande:

Såsom läkare för kroppssjukvården vid centralfängelset å Långholmen, där en stor del av landets mest svårskötta fångar samlats, av vilka många varit medtagna av ålder och sjukdom, hade Djurberg haft att behandla oroliga och svårskötta individer, vilka orsakat läkaren stor möda och nervslitande omtanke. Att Djurberg av sina betungande göromål vid fängelset under påfrestande omständigheter fått sin psykiska hälsa fullständigt nedbruten är väl förklarligt. Då Djurberg, som den 14 december 1930 uppnår en ålder av 65 år, torde vara fullständigt ur stånd att ens i någon mån bidraga till sitt uppehälle, syntes det styrelsen skäligt och billigt, att staten bisprunge Djurberg i hans nödställda belägenhet.

Generalpoststyrelsen har i avgivet yttrande framhållit, att, då anställningen såsom postläkare baserats på en överenskommelse, vid vars avslutande läkaren intagit en fri och obunden ställning, hans uppdrag icke kunde få anses medföra tjänstemannaställning i egentlig mening, varav följde att postläkare, som lämnade sitt uppdrag, icke hade rätt till någon pension från verket, samt att, om Djurberg med hänsyn till sitt arbete åt statsverket och de särskilda skäl, som tvingade honom att lämna detta arbete, ansåges böra beredas pension av statsmedel, sådan borde tillerkännas honom från allmänna indragningsstaten.

Statskontoret har anfört bland annat:

Med hänsyn till omständigheterna och då Djurberg syntes vara för sitt och sin familjs uppehälle beroende av inkomsten såsom tjänsteläkare, ansåge statskontoret, att i detta fall föreläge goda skäl att bereda någon pension av statsmedel. Visserligen torde någon erinran icke vara att göra mot den av generalpoststyrelsen hävdade uppfattningen att anställning såsom läkare för postpersonal vore att betrakta såsom bisyssla bredvid annan huvudsaklig verksamhet; och det torde därför i allmänhet icke böra komma i fråga att bereda pension för sådan anställning; men i nu förevarande fall syntes anställningen såsom postläkare tillika med anställningen såsom läkare vid fångvården hava utgjort Djurbergs huvudsakliga verksamhet såsom läkare och givit honom hans egentliga levebröd. På grund härav och då det syntes sannolikt, att hans läkarverksamhet vid fångvården bidragit till framkallande av den psykiska sjukdom, av vilken Djurberg lede och som gjorde honom oförmögen till förvärvsverksamhet, ville det synas statskontoret, som om beträffande Djurberg skulle föreligga ett sådant undantagsfall, att någon fara för vittgående konsekvenser av beredandet åt honom av statspension icke skulle förefinnas. Statskontoret tilläte sig också erinra därom, att riksdagen år 1921 i anledning av propositionen nr 36 beviljat understöd åt telegrafverkets läkare S. V. Lindström, som jämväl till följd av sjukdom nödgades lämna sin anställning såsom verksläkare; varvid understödets belopp bestämdes till 2,000 kronor, motsvarande en ny pension å 2,376 kronor. Den del av avlöningen vid fångvården, som Djurberg ägde under sjukledigheten behålla, utgjorde något mer än 5,000 kronor. Ungefär detta belopp borde också enligt statskontorets mening beredas Djurberg såsom pension. Detta pensionsbelopp torde icke kunna anses annat än skäligt med hänsyn till den sammanlagda avlöning — oberäknat dyrtidstillägg — av över 11,000 kronor, som vore förenad med hans anställningar såsom tjänsteläkare. Pensionen syntes, vid det förhållande att generalpoststyrelsen motsatt sig, att postmedlen för ändamålet anlätades, böra till hela sitt belopp anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Departementschefen har biträtt statskontorets förslag.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Ehuru anställningar av här ifrågavarande art i allmänhet torde vara att betrakta såsom bisysslor, vilka kunna och pläga innehavas vid sidan av annan, huvudsaklig läkarverksamhet, finner dock utskottet de i detta fall åberopade särskilda omständigheterna tala för beviljande av pension. Med hänsyn till vad generalpoststyrelsen anfört rörande karaktären av anställningen såsom postläkare och då det för denna anställning utgående ersättningsbeloppet torde få anses tillmätt på sådant sätt, att detsamma innefattar jämväl den ersättning i form av pension, som till tjänstemän i vanlig mening utgår först efter anställningens slut, finner utskottet emellertid icke lämpligt, att nämnda ersättningsbelopp lägges till grund för bestämmande av pensionens storlek. Med utgångspunkt från Djurbergs arvode såsom fängelseläkare samt med tillämpning av de i civila pensionslagen innefattade

Utskottet.

grunderna för beräkning av pensionsunderlag ävensom med iakttagande av viss reduktion av pensionen i anledning av att pensionsavgifter icke blivit erlagda, har utskottet ansett sig böra ifrågasätta, att pensionsbeloppet bestämmas till 3,840 kronor.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition, må medgiva, att läkaren vid centralfängelset å Långholmen Fredrik Vilhelm Djurberg må från och med månaden näst efter den, då han avgår från sin anställning såsom fängelseläkare, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 3,840 kronor.

21:o.

Ang.
tilläggs-
pension åt presi-
denten fri-
herre E. T.
Marks von
Württemberg.

I en till riksdagen avlåten, den 7 februari 1930 dagtecknad proposition nr 66 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att presidenten i Svea hovrätt friherre *Erik Teodor Marks von Württemberg* må från och med dagen näst efter den, då han avgår från presidentämbetet, under sin återstående livstid uppbära, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en tilläggspension från allmänna indragningsstaten till belopp av 1,500 kronor årligen.

Friherre Marks von Württemberg uppnår den 11 maj 1931 sjuttio års ålder och är då skyldig att avgå från presidentämbetet. Jämlikt gällande bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension skall för bestämmande av pensions belopp för tjänsteman i chefsställning i 3:e lönegraden, till vilken lönegrad presidenten i Svea hovrätt hänföres, gälla ett särskilt tjänstepensionsunderlag av 8,496 kronor, under det att pensionsunderlaget för justitieråd utgör 9,996 kronor. Enär friherre Marks von Württemberg under åren 1903—1905 och 1906—1913 varit justitieråd, har det syns departementschefen böra tagas under överbägande, om icke åt honom borde beredas, utöver honom eljest tillkommande pension, en tilläggspension till sådant belopp, att sammanlagda pensionen komme att uppgå till 9,996 kronor årligen. Härför talade ytterligare, att friherre Marks von Württemberg under sin långa tjänstetid beklätt ett flertal andra krävande ämbeten och att maktpåliggande uppdrag på lagstiftningens och förvaltningens områden blivit honom anförtrödda.

I avgivet utlåtande har *statskontoret* anfört bland annat följande:

Friherre Marks von Würtemberg innehade så lång tjänstetid i statstjänst, att han, som alltsedan den 1 juli 1925 vore president i Svea hovrätt, kunde förklaras berättigad till hel pension eller 8,496 kronor. Emellertid hade han alltifrån utnämningen år 1903 till justitieråd, intill dess han den 1 juli 1925 blev innehavare av presidentämbetet, med undantag av de tider, under vilka han innehaft statsrådsämbete, ägt rätt till den pension, som tillförsäkrats justitieråd; han hade nämligen även efter avgången under år 1913 från justitierådsämbetet ägt bibehålla denna pensionsrätt, i det att Kungl. Maj:t den 13 juni 1913 och sedermera vid upprepade tillfällen med tillämpning av 1911 års riksdags i sådant hänseende lämnade medgivande förordnat, att vad i fråga om justitierådsämbete vore stadgat angående rätt för innehavaren att erhålla pension av statsmedel mot uppfyllande av de för denna rätt honom åliggande förpliktelser skulle gälla i avseende å de vid samma tillfällen friherre Marks von Würtemberg givna särskilda uppdrag, så länge han innehade samma uppdrag. Pensionsavgifter för justitierådspension hade därför, i den mån sådana under ifrågavarande tid varit föreskrivna, av friherre Marks von Würtemberg erlagts intill utnämningen till president. Under sådana förhållanden och med hänsyn tillika till de särskilda omständigheter i övrigt, som i detta fall föreläge, särskilt de synnerligen maktpåliggande uppdrag, som av friherre Marks von Würtemberg utförts för statens räkning, syntes det icke vara något att erinra mot förslaget att bereda honom en tilläggs pension å 1,500 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till statsrådsprotokollet.

En i viss mån likartad pensionsfråga har tidigare varit föremål för riksdagens prövning, då överståthållaren Hederstierna — vilken före tillträdet till överståthållarbefattningen varit justitieråd, regeringsråd och landshövding — i enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beviljades en tilläggs pension, varigenom totala pensionsförmånen bringades upp till belopp motsvarande pensionsunderlaget för sistnämnda tre befattningar. Med hänsyn härtill och i betraktande av vad i nu föreliggande ärende anförts har utskottet icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

22:o.

I punkt 2 av samma proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att en var av vattenrättsdomarna *Kristian Hugo von Sydow* och *Carl Emanuel Bengtsson* må från och med månaden näst efter den, då han efter avsked från häradshövdingämbetet frånträder befattningen såsom vattenrättsdomare, under sin återstående livstid åtnjuta, utöver honom författningens enligt tillkommande pensionsförmåner, en tilläggs pension från allmänna indragningsstaten av 816 kronor för år räknat.

Utskottet.

*Ang.
tilläggs-
pensioner åt
vattenrätts-
domarna
K. H. von
Sydow och
C. E. Bengt-
sson.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande:

von Sydow, som är född den 16 juli 1861, inträdde i statens tjänst den 24 september 1886 såsom auskultant i hovrätten över Skåne och Blekinge. Sin första ordinarie tjänst, såsom fiskal i Svea hovrätt, erhöll han den 30 januari 1894. Den 8 juli 1904 utnämndes han till häradshövding i Nordals, Sundals och Valbo härads domsaga. Då vattendomstolarna den 1 januari 1919 trädde i verksamhet, erhöll han förordnande såsom vattenrättsdomare vid Västerbygdens vattendomstol. Därförut deltog han såsom ordförande i vederbörande beredningar januari 1906—juni 1909 samt november 1911—december 1916 i arbetet med utformande av gällande vattenlag.

Bengtsson, som är född den 9 januari 1862, antogs till e. o. notarie vid Svea hovrätt den 14 januari 1890, utnämndes till vice häradshövding vid hovrätten den 31 maj 1892 och erhöll den 26 april 1901 fullmakt å häradshövdingämbetet i Medelpads östra domsaga. I likhet med *von Sydow* har han alltsedan vattendomstolarnas tillkomst innehaft förordnande såsom vattenrättsdomare, nämligen vid Mellanbygdens vattendomstol.

Till stöd för framställning om tilläggspension utöver författningsenlig pension såsom häradshövding har *von Sydow* anfört i huvudsak följande:

Den på extra stat anställda personalens vid vattendomstolarna pensionsförhållanden hade icke blivit genom allmänna bestämmelser ordnade. Vid sådant förhållande hade det synts *von Sydow*, vilken den 16 juli 1928 uppnått den för domare stadgade pensionsåldern, 67 år, angeläget, att utan avvaktan på generell lösning av bithörande frågor pensionsförhållandena för honom måtte snarast varda ordnade. Visserligen vore han efter nämnda tidpunkt berättigad till pension såsom häradshövding med det för sådan tjänst stadgade oreglerade belopp eller 5,600 kronor. Men detta belopp torde allmänt erkännas icke numera motsvara häradshövdingämbetets betydelse, och ännu mindre kunde det utgöra vad som borde tillkomma en vattenrättsdomare med de ojämförligt mera krävande uppgifter detta ämbete ställde på sin innehavare. Vid det ordnande av andra tjänsters pensionsförhållanden, som under senare år i stor utsträckning vidtagits, hade pensionsbeloppet för varje tjänst ställts i relation till den för samma tjänst vid inträde i pensionsåldern utgående, efter tjänstens vikt och de därmed förenade uppgifternas mer eller mindre krävande art avpassade lönen. För vattenrättsdomare vore lönen bestämd till 15,000 kronor, varför pensionen syntes böra utgå med belopp, som med beaktande av de i nutida författningar eljest tillämpade pensioneringsgrunder kunde anses skäligen betingas av sådan lön.

I avgivet utlåtande har *statskontoret* yttrat bland annat följande:

En med den föreliggande likartad fråga blev avgjord av 1925 års riksdag, i det att expeditionschefen F. W. Schalén, vilken i sin egenskap av kansliråd var berättigad till pension å 6,996 kronor, med hänsyn därtill, att han under en lång följd av år innehaft expeditionschefsämbete, vilket icke vore förenat med pensionsrätt, erhöll en tilläggspension å 600 kronor, motsvarande $\frac{2}{3}$ av skillnaden mellan nämnda pensionsbelopp och den pension, som tillkomme över-

direktör av högre grad, med vilken expeditionschef vore i avlöningshänseende jämställd. Efter enahanda grund beräknade tilläggspensioner syntes böra utverkas åt von Sydow och Bengtsson, vilka alltsedan den 1 januari 1919, då den nya vattendomsstolsorganisationen trädde i tillämpning, förvaltat på extra stat alltjämt uppförda vattenrättsdomartjänster, vilka i avlöningshänseende vore likställda med överdirektörsbefattning av högre grad. Enligt vad statskontoret inhämtat torde sökandena innehava så lång statstjänst, att de vid avgång bleve berättigade till hel pension för innehavande häradshövdingämbete. Pensionsbeloppen bleve då 5,600 kronor, vartill emellertid komme sådana förhöjningar enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280), att s. k. ny pension skulle bliva 6,672 kronor. Pensionsunderlaget och hel pension för överdirektör av högre grad utgjorde 7,896 kronor; $\frac{2}{3}$ av skillnaden mellan dessa belopp uppginge till 816 kronor, som alltså efter enahanda beräkningsgrund, som beträffande expeditionschefen Schalén kommit till användning, skulle utgöra tilläggspensionens belopp. Hela pensionsförmånen — oberäknat dyrtidstillägg — skulle sålunda för en var av sökandena bliva 7,488 kronor.

I avseende å vidare utredning i ärendet åberopar utskottet vad statsrådsprotokollet innehåller.

Enligt vad föredragande departementschefen framhållit, lärer frågan om vattendomsstolarnas uppförande på ordinarie stat icke komma att avgöras före den tidpunkt, då avgångsskyldighet inträder för vattenrättsdomarna von Sydow och Bengtsson. Ej heller torde spörsmålet om ordnandet av pensionsförhållandena för innehavare av icke-ordinarie befattningar före nämnda tidpunkt vinna sin lösning. Under sådana förhållanden synes det påkallat, att ifrågavarande befattningshavare genom särskilda tillägg till dem såsom ordinarie häradshövdingar tillkommande pensioner erhålla sina pensionsförmåner avpassade i skäligt förhållande till dem i egenskap av vattenrättsdomare åvilande arbetsuppgifter och till deras därav betingade löneställning. Mot vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit finner utskottet ej skäl till invändning.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

23:o.

I en till riksdagen avlåten, den 14 februari 1930 dagtecknad proposition nr 85 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att vice häradshövdingen vid Svea hovrätt *Carl Axel Wilhelm Haraldson* må från och med månaden näst efter den, då han entledigas från sitt förordnande såsom vice häradshövding, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp av 2,400 kronor årligen.

Utskottet.

*Ang.
pension åt
vice häradshövdingen
C. A. W.
Haraldson.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas:

Haraldson, som är född den 20 juli 1884, antogs till extra ordinarie notarie i Göta hovrätt år 1912 och har sedermera, intill dess hans domareverksamhet år 1925 upphörde, med endast mindre avbrott tjänstgjort vid olika häradsrätter samt i hovrätt och nedre justitierevisionen. Han har innehaft förordnande såsom biträdande domare omkring 1 år 9 månader, såsom domhavande omkring 4 år 4 månader och såsom adjungerad ledamot i Svea hovrätt omkring 1 år. Den 16 februari 1923 förordnades Haraldson till vice häradshövding.

Svea hovrätt har i skrivelse till Kungl. Maj:t i ärendet anfört:

Haraldson hade på grund av iråkad psykisk sjukdom alltsedan förra delen av mars 1925 varit urståndsatt att tjänstgöra såsom domare eller i annan befattning vid rättsväsendet och torde även för framtiden vara därtill oförmögen, såsom framginge av ett utav professorn Alfred Petrén i ärendet utfärdat intyg. Haraldsons förordnande såsom vice häradshövding medförde ej någon rätt till pension. Tvärtom skulle han, efter att mer än två år hava varit ur stånd att fullgöra honom åliggande tjänstgöringsskyldighet, kunna, jämlikt 18 § i stadgan den 12 juni 1925 med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning, skiljas från förordnandet och därmed gå helt förlustig den med förordnandet förenade avlöningen 4,500 kronor om året. Det syntes emellertid hovrätten, som om det knappast borde kunna ifrågakomma att på detta sätt entlediga en befattningshavare, som, efter mångårigt utövande av maktpåliggande domarevärv, utan eget förvållande drabbades av obotlig sjukdom och icke disponerade erforderliga enskilda medel till sin försörjning. Enligt hovrättens mening skulle med billighet överensstämma, att Haraldson, i samband med att han entledigades från sitt förordnande såsom vice häradshövding, erhöles pension till belopp, som stode i skäligt förhållande till den av honom nu uppburna avlöningen. Hovrätten föreställde sig, att ett pensionsbelopp av omkring 2,500 kronor här vid lag skulle kunna anses rimligt.

Enligt professor Petréns utlåtande, dagtecknat den 19 januari 1930, lider Haraldson, som av Petrén första gången undersökts i februari 1928, av psykoneuros, som för all framtid gör honom oförmögen att fullgöra domarförordnande eller eljest utöva statstjänst.

Statskontoret har ansett billigt, att Haraldson beredes någon pension, samt beträffande pensionsbeloppets beräkning anfört huvudsakligen följande:

Haraldson innehade ett oreglerat arvode å 4,500 kronor med rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg efter de förmånligare grunder, som gällde beträffande oreglerad avlöning. Av hans arvode torde $\frac{2}{3}$ eller 3,000 kronor kunna anses motsvara pensionsunderlag. Sjukpension för en ordinarie befattningshavare med sådant pensionsunderlag skulle bli (3/4 . 3,000 =) 2,250 kronor. Om detta belopp å ena sidan reducerades med $\frac{1}{10}$ (225 kronor), i anseende till att inga pensionsavgifter erlagts, men å andra sidan ökades med förhöjning I och II enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer (267 kronor + 114 kronor), erhöles ett belopp av 2,406 kronor, vilket lämpligen borde avrundas till 2,400 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen.

Då här föreligga sådana förhållanden, som tidigare i liknande fall ansetts böra föranleda till beviljande av pension åt icke-ordinarie befattningshavare, får utskottet tillstyrka, att sådan förmån beredes Haraldson. I fråga om pensionsbeloppet biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

24:o.

I en till riksdagen avlåten den 7 februari 1930 dagtecknad proposition nr 124 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre amanuensen i justitiedepartementet *Einar Lindström* må från och med den 1 april 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,740 kronor.

*Ang.
pension åt
f. amanuensen
E. Lindström.*

Av handlingarna i ärendet framgår följande:

Lindström, som är född den 15 maj 1894, avlade den 15 september 1917 juris kandidatexamen samt antogs den 21 i sistnämnda månad till e. o. notarie i Svea hovrätt och den 31 december 1918 till e. o. notarie i Göta hovrätt. Under tiden september 1917—hösten 1920 har Lindström tjänstgjort i Norra och Södra Tjusts härads domsaga, där han förvaltat domarbete sammanlagt 166 dagar samt förrättat sex allmänna tingssammanträden ävensom hållit rannsakingar och andra extra förrättningar. Han har från och med den 15 november 1920 till i september 1921 varit anställd hos medicinalstyrelsen, varest han uppehållit sekreterarbefattning något mera än 2 månader, samt tjänstgjort vid 1921 års riksdag såsom notarie hos första lagutskottet. Den 1 juni 1921 har Lindström antagits till amanuens i justitiedepartementet. Med undantag för några korta avbrott sommaren 1921 har Lindström därefter till och med den 30 april 1928 i en följd innehaft förordnanden å registrators- eller andre kanslisekreterarbefattning. Lindström har den 14 april 1928 av fängvårdsstyrelsen förordnats att från och med den 1 påföljande maj intill utgången av sagda år uppehålla en ledigförklarad notarietjänst i styrelsen och tillträdde förordnandet berörda den 1 maj. Sedan en Lindströms medsökande hos Kungl. Maj:t anfört besvär över styrelsens beslut, blev emellertid Lindströms förordnande av Kungl. Maj:t upphävt med utgången av juni månad 1928. Därefter har Lindström tjänstgjort som förste amanuens i justitiedepartementet. Han har därstädes uppehållit registratorstjänst sammanlagt 4 år 6 månader 14 dagar samt andre kanslisekreterartjänst 2 år 5 månader 23 dagar. Under sina förordnanden å ordinarie tjänst har han tidvis — senast under tiden 1 januari 1927—30 juni 1928 — åtnjutit s. k. full lön. Under den övriga delen av sin tjänstgöring i departementet har Lindström erhållit lön som

förste amanuens (12:e lönegraden i löneplanen för manliga e. o. tjänstemän den 31 december 1921, nr 778, 18:e lönegraden i löneplanen den 26 juni 1925, nr 356), jämte, då han uppehållit ordinarie befattning, vikariatsersättning. Från och med den 1 oktober 1928 har, enligt beslut av chefen för justitiedepartementet, hans dagliga tjänstgöringstid, vilken tidigare utgjort 7 timmar, inskränkts till $3\frac{1}{2}$ timme och hans avlöning reducerats i proportion till minskningen av tjänstgöringstiden. Lindström har lämnat sin tjänst i departementet den 4 januari 1930 men har han av departementschefen erhållit vissa uppdrag i departementet, vilka uppdrag beräknats skola upphöra den 1 april 1930. För dessa uppdrag har Lindström tillerkänts en ersättning av 200 kronor för månad.

Enligt läkarintyg lider Lindström av kronisk nervsjukdom, som väsentligen inskränker hans arbetsförmåga och — tidvis — gör honom fullständigt oförmögen till arbete. Det är i mycket ringa grad sannolikt, att han kan återvinna full hälsa och bliva fullt tjänstduglig.

I fråga om beloppet av den pension Lindström skulle kunna erhålla har *departementschefen* anfört följande:

Under ärendets förberedande behandling har uttalats tvekan, huruvida icke hänsyn borde tagas till att Lindström från och med den 1 oktober 1928 fått sitt arvode nedsatt. Ehuru billigheten kan synas tala för att statskontorets förslag följes, har jag dock av principiella skäl funnit, att den omständigheten, att Lindströms arvode reducerats, bör i viss mån inverka å pensionsbeloppet.

Såsom i vissa tidigare liknande fall ägt rum, torde vid pensionsbeloppets beräkning kunna tagas till utgångspunkt de grunder för pensionering av icke-ordinarie befattningshavare, som föreslagits i det av särskilda sakkunniga den 29 mars 1927 avgivna betänkande angående ny civil pensionslag m. m. För manlig icke-ordinarie befattningshavare i 18:e lönegraden — den lönegrad, efter vilken Lindström åtnjutit avlöning — skulle pensionsunderlaget enligt berörda förslag komma att utgöra 3,444 kronor. Med iakttagande av att sjukpensionen i ett fall sådant som det förevarande torde böra beräknas till tre fjärdedelar av pensionsunderlaget samt att det sålunda framkomna beloppet ytterligare lär böra reduceras med en tiondel av den anledning, att pensionsavgiften icke erlagts, erhålles ett pensionsbelopp av 2,325 kronor. Tager man åter hänsyn därtill, att Lindström efter den 1 oktober 1928 endast uppburit halv avlöning, blir pensionsunderlaget 1,720 kronor och sjukpensionen 1,290 kronor eller med avdrag av en tiondel 1,161 kronor. Medeltalet mellan nämnda belopp 2,325 kronor och 1,161 kronor torde utgöra en efter de särskilda förhållandena i detta fall lämpad pension. Omförmälda medeltal utgör 1,743 kronor, som torde böra avrundas till 1,740 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Under hänvisning till vad som anförts i nästföregående punkt tillstyrker utskottet, att Lindström beredes pension, då han på grund av sjukdom nödgas lämna sin anställning i statens tjänst. I fråga om grunderna för be-

räkningen av pensionsbeloppet biträder utskottet departementschefens uppfattning.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

II. Ang. utrikesdepartementet.

25:o.

I en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1930 dagtecknad proposition nr 136, vilken innefattar förslag i tre med nummer 9—11 betecknade punkter, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, i punkten 9 föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. vicekonsuln vid konsulatet i San Francisco *Fredrik Westerberg* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 3,000 kronor, räknat från och med den 1 juli 1929.

Ang.
pension åt
f. d. vicekon-
suln vid kon-
sulatet i San
Francisco F.
Westerberg.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Westerberg, som är född den 14 juni 1854, avlagt studentexamen 1872 samt medico-filosofie kandidatexamen vid Uppsala universitet 1874; att han studerat vid Karolinska medico-kirurgiska institutet i Stockholm 1874—1880 och tjänstgjort såsom underläkare vid Garnisonssjukhuset i Stockholm 1875—1876; att han innehaft en del förordnanden såsom extra läkare vid civil sjukvård under åren 1879—1881 samt förordnande som stipendiat i fältläkarekåren från 1878 till den 1 januari 1882; att han sistnämnda år utflyttat till Amerikas Förenta Stater, där blivit medicine doktor vid universitetet i Vermont 1883 och upprätthållit befattningen såsom »Professor of Hygiene and Gymnastics» vid Augustana College, Rock Island, Ill., 1884—1886; samt att han tjänstgjort såsom praktiserande läkare i San Francisco, Cal., åren 1886—1905.

Efter en tids sjukdom åren 1906—1907 förordnades Westerberg den 4 juli 1908 till olönad vicekonsul vid konsulatet i San Francisco, och under tiden oktober 1917—1 januari 1920 uppehöll han på förordnande befattningen såsom konsul därstädes.

Allt sedan den lönade konsulsbefattningen i San Francisco sistnämnda dag upprättats till och med utgången av juni månad 1929, då han på grund av ålderdomssvaghet beviljades avsked, kvarstod Westerberg såsom olönad vicekonsul vid konsulatet och innehade därjämte, under året 1920 anställning såsom kanslibiträde därstädes, under tiden från och med den 1 januari 1921 till och med den 30 juni 1924 förordnande såsom kanslist vid konsulatet samt från och med den 1 juli 1924 till och med den 30 juni 1929 åter anställning såsom kanslibiträde.

Statskontoret har i avgivet utlåtande anført bland annat följande:

Då vicekonsuln *Westerberg* varit anställd i konsulatjänst under 21 år, därav under 10 år såsom avlönad tjänsteman, samt nu vid uppnådda 75 års ålder saknar medel för sitt uppehälle, torde det vara med billighet överensstämmande, att han erhåller något årligt understöd av statsmedel. Med erinran att 1920 års riksdag medgivit, att till konsuln i Bordeaux *H. O. Gyllenram*, vilken i över 30 år tjänat svenska staten, finge utgå pension till belopp av 3,500 kronor årligen, tillstyrker statskontoret, att åt *Westerberg* utverkas pension till belopp av 3,000 kronor årligen.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet, som icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

26:o.

Ang.
pension åt
kanslivakt-
mästaren vid
beskickningen
i Köpenhamn
H. Hanell.

Under punkten 11¹ av samma proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att kanslivaktmästaren vid beskickningen i Köpenhamn *Hans Hanell* må från och med den 1 juli 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,800 kronor, dock utan att dyrtidstillägg därå må utgå.

Av handlingarna i ärendet framgår, att *Hanell*, som är svensk undersåte och född den 28 maj 1857, under tiden april 1895—oktober 1898 varit anställd hos dåvarande ministern för utrikes ärendena i egenskap av extra vaktmästare och därvid tillhandagått med utförande av olika sysslor i utrikesministerhotellet och i utrikesdepartementet, att han sedermera antagits till extra ordinarie vaktmästare i civildepartementet samt tjänstgjort därstädes och i utrikesdepartementet under tiden april 1899—september 1903, samt att han, efter en tids anställning i privat tjänst, under tiden december 1905—september 1908 tjänstgjort såsom kanslivaktmästare vid beskickningen i Oslo och därefter förflyttats till motsvarande tjänst vid beskickningen i Köpenhamn, där han tjänstgjort sedan oktober månad 1908 och fortfarande tjänstgör. Under sin anställning i Köpenhamn har *Hanell* under åren 1908—1921 uppburit ett arvode av 1,300 kronor jämte i förekommande fall därå belöpande krigstidstillägg eller dyrtidstillägg samt åren 1922—1929 ett arvode av 3,300 kronor för år, varå dock icke utgått dyrtidstillägg. Därjämte har *Hanell* åtnjutit förmånen av fri bostad inom beskickningsfastigheten, lyse och värme. I fråga om sin nuvarande tjänstgöring har

¹ Beträffande punkten 10 av prop. nr 136, se utlåtande nr 32, punkten 1.

Hanell ansetts närmast böra likställas med förste expeditionsvakt. Hanell har under sin anställning i statens tjänst aldrig åtnjutit någon semester.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

III. Ang. försvarsdepartementet.

27:o.

I en till riksdagen avlåten, den 31 januari 1930 dagtecknad proposition nr 57 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att kokerskan vid Jönköpings-Kalmar regemente *Augusta Jonsson* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 720 kronor.

*Ang.
pension åt
kokerskan
Augusta
Jonsson.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Jonsson, som är född den 9 juni 1863, varit anställd såsom föreståndarinna vid förutvarande Smålands husarregementes manskapsmäss under tiden 5 oktober 1905—31 augusti 1910 samt såsom kokerska dels vid förutvarande Kalmar regemente under tiden 6 april 1914—31 december 1927, dels ock vid Jönköpings-Kalmar regemente från sistnämnda dag; att hon vid regementet uppburit en avlöning, som — frånsett dyrtidstillägg — uppgått till 930 kronor för år, jämte fri bostad, kost, bränsle, lyse och tvätt; att hon lider av starkt utvecklade blodåderbräck i båda benen och kronisk lungutvidgning samt därjämte företett accentuerade hjärttoner; att hon under det senaste året vid garnisonssjukhuset i Linköping undergått behandling för lymfkörtel- (och blod-)sjukdom; samt att hon under hela sin tjänstetid fullgjort sina åligganden på ett synnerligen berömvärt sätt samt städse iakttagit ett hedrande uppförande.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har ej givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

28:o.

Ang.
pension
åt kokerskan
Märta Karo-
lina Lundin,
född Sjö-
lander.

I punkten 2 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att kokerskan vid Jämtlands fältjägarregemente *Märta Karolina Lundin*, född Sjölander, må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 480 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Lundin, som är född den 22 september 1876, varit anställd såsom kokerska vid Jämtlands fältjägarregemente sedan den 1 november 1912, vilken anställning hon fortfarande innehar; att hon sålunda tjänat kronan i över 17 år; att hon vid regementet uppburit en avlöning, som — fränsett dyrtidstillägg — uppgått till 930 kronor för år, varjämte hon åtnjutit förmån av fri bostad, kost, bränsle, lyse och tvätt; att hon från statens järnvägars änke- och pupillkassa uppbär en årlig pension av 615 kronor efter sin avlidne man; att hon enligt läkarintyg lider av kraftnedsättning efter upprepade gallstensanfall samt på grund av sin ålder är mindre arbetsförmåga i det arbete, som kräves i hennes befattning; att vederbörande regementschef såsom sin åsikt uttalat, att det i många avseenden påkostande och tunga arbetet inom regementets kök torde i någon mån hava bidragit till Lundins ohälsa; samt att hon efter bästa förmåga fullgjort sina åligganden och städse iakttagit ett mycket gott uppförande.

I övrigt får utskottet beträffande utredningen i ärendet hänvisa till propositionen.

Under åberopande av utredningen i ärendet hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

29:o.

Ang.
pension
åt tvätterskan
Anna Teresia
Karlsson,
född Hagman.

Kungl. Maj:t har i punkten 3 av förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva, att tvätterskan vid Gotlands truppers ångtvättninrättning *Anna Teresia Karlsson*, född Hagman, må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, dock tidigast från och med den 1 juli 1930, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 600 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Karlsson, som är född den 15 juli 1867, sedan den 10 mars 1915 varit anställd såsom tvätterska vid Gotlands truppers ångtvättninrättning, vilken anställning hon fortfarande innehar men kommer att lämna den 1 juli 1930; att hon sålunda tjänat kronan i omkring 15 år; att hennes avlöning, inberäknat dyrtidstillägg, under senare

åren uppgått till i medeltal omkring 1,230 kronor för år; att hon lider av åderbräck och bensår och att hennes arbetsförmåga på grund därav är väsentligt nedsatt ävensom att hennes arbete av läkare ansetts skäligen kunna antagas hava i väsentlig grad bidragit till uppkomsten av hennes sjukdom; att hon utfört henne åliggande arbete till full belåtenhet; samt att hon saknar anhöriga, som kunna bidra till hennes uppehälle.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

30:o.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 4 av samma proposition riksdagen medgiva, att arbeterskan vid ammunitionsfabriken *Maria Kastman*, född Kers, må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 504 kronor.

Ang.
pension
att arbeterskan
Maria Kast-
man, född
Kers.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Kastman, som är född den 15 juni 1885, varit anställd vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg sedan den 3 mars 1902, vilken anställning hon fortfarande innehar; att hon sålunda tjänat kronan i omkring 28 år; att hennes avlöning vid fabriken under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 1,730 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg; att hennes arbetsförmåga på grund av struma är och torde komma att förbliva väsentligt nedsatt; att hon under sin tjänstetid iakttagit ett hedrande uppförande och visat god arbetsduglighet; samt att hon är gift med instrumentmakaren Karl Edvard Kastman, född den 10 december 1886, vilken år 1928 varit för inkomst- och förmögenhets-skatt taxerad till ett belopp av 3,310 kronor.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har ej givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

31:o.

Ang.
pension åt
förra arbeterskan
Emma Josefina Rossander,
född Djerf.

Kungl. Maj:t har i punkten 5 föreslagit riksdagen medgiva, att förra arbeterskan vid ammunitionsfabriken *Emma Josefina Rossander*, född Djerf, må från och med den 1 september 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Rossander, som är född den 10 juli 1864, varit anställd vid Stockholms tygstation under tiden 1 mars 1887—1 juni 1897 samt vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg sedan den 23 november 1901 intill den 1 september 1929 och sålunda tjänat kronan i omkring 38 år; att hennes arbetsinkomst under de senare åren utgjort i medeltal 2,000 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg; att hennes arbetsförmåga på grund av hög ålder är väsentligt nedsatt; samt att hon under sin anställningstid iakttagit ett synnerligen hedrande uppförande samt erhållit de bästa vitsord för flit och arbetsduglighet.

I övrigt återopar utskottet vad propositionen innehåller.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

32:o.

Ang.
pension åt
förra arbeterskan
Kerstin Andersson.

Under punkten 6 föreslås, att riksdagen må medgiva, att förra arbeterskan vid ammunitionsfabriken *Kerstin Andersson* må från och med den 1 september 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 960 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Andersson, som är född den 23 december 1861, under tiden 7 januari 1881—31 augusti 1929 varit anställd vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg och sålunda tjänat kronan i mer än 48 år; att hennes arbetsinkomst under de senare åren utgjort i medeltal 2,000 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg; att hennes arbetsförmåga på grund av hög ålder är väsentligt nedsatt; samt att hon under sin anställningstid iakttagit ett synnerligen hedrande uppförande samt erhållit de bästa vitsord för flit och arbetsduglighet.

I avseende å vidare utredning återopar utskottet vad propositionen innehåller.

Då Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt ej givit utskottet anledning till invändning, får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

33:o.

I punkten 7 av ifrågavarande proposition nr 57 har Kungl. Maj:t slutligen föreslagit riksdagen medgiva, att förra arbetskan vid ammunitionsfabriken *Per Jons Anna Andersson* må från och med den 1 oktober 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 852 kronor.

Ang.
pension åt
förra arbets-
kan *Per Jons*
Anna Anders-
son.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Andersson, som är född den 2 september 1870, varit anställd vid ammunitionsfabrikens avdelning å Marieberg under tiden 1 oktober 1897—30 september 1929 och sålunda tjänat kronan i 32 år; att hennes arbetsinkomst under de senare åren utgjort omkring 1,920 kronor, inklusive dyrtidstillägg; att hon på grund av sjuklighet är oförmögen till fortsatt arbete vid ammunitionsfabriken; att hon under sin anställning visat god arbetsduglighet och iakttagit ett hedrande uppförande; samt att hon är medellös och oförmögen att sig själv försörja.

I övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Med biträdande av vad Kungl. Maj:t föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

34:o.

I en till riksdagen avlåten, den 7 februari 1930 dagtecknad proposition nr 74 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att tillsyningsmannen vid kustflottans måldepå vid Vitsgarn *Johan August Norrström* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,224 kronor.

Ang.
pension åt
tillsynings-
mannen *J. A.*
Norrström.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Norrström, som är född den 8 mars 1862, varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Stockholm under tiden 17 april 1891—25 augusti 1911; att han från och med sistnämnda dag tjänstgjort såsom tillsyningsman vid flottans anläggningar vid Hårsfjärden, vilken anställning han fortfarande innehar; att

han sålunda tjänat kronan i sammanlagt omkring 39 år; att det enligt ett mellan marinförvaltningen och Norrström den 10 augusti 1922 avslutat kontrakt ålegat honom att utöva erforderlig vård och tillsyn över vissa kronan tillhöriga eller av kronan arrenderade fastigheter i Muskö och Västerhanninge socknar ävensom att tillse och under uppbördsmanansvar handhava samt eventuellt reparera de flottans effekter, som kunnat komma att efter övningarnas slut där kvarlämnas; att han i ersättning tillgodonjuttit fastigheternas avkastning, fiskerätt däri inbegripen, samt ägt förmån av fri bostad ävensom uppburit det kontanta arvode å 600 kronor, som finnes upptaget å marinens förteckning över i stat icke uppförda arvoden för en tillsyningsman vid kustflottans måldepå vid Vitsgarn; att han härutöver ägt åtnjuta särskild ersättning för den reparation av flottans efter övningar kvarlämnade effekter, som av honom verkstälts; samt att hans samtliga löneförmåner beräknats uppgå till ett belopp av 3,250 kronor för år.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har ej givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

35:o.

Ang.
pension åt
förmannen
M. Nilsson
och arbetaren
K. A. Anders-
son.

Uti punkten 2 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att envar av förmannen vid Karlskrona fästnings fortifikationsförvaltning *Mattis Nilsson* och arbetaren vid samma förvaltning *Karl Alfred Andersson* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 948 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Nilsson*, att han, som är född den 1 maj 1864, sedan år 1892 varit anställd vid Karlskrona fästnings fortifikationsförvaltning såsom grovarbetare och förrådsvakt; att han med bibehållande av sin tjänstgöring som förrådsvakt år 1924 förordnats till förman; att han sålunda tjänat kronan i omkring 37 år; samt att han på grund av sin ålder torde komma att avgå inom den närmaste framtiden; samt

beträffande *Andersson*, att han, som är född den 24 januari 1869, varit anställd vid Karlskrona fästnings fortifikationsförvaltning sedan den 13 juni 1892 och sålunda tjänat kronan i omkring 37 år; samt att hans arbetsförmåga är i hög grad nedsatt och någon förbättring härutinnan icke är att vänta.

I övrigt får utskottet beträffande utredningen i ärendet hänvisa till propositionen.

Under återopande av utredningen i ärendet hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

36:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 3 av förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva, att förmannen vid Kronobergs regementes detachement i Karlskrona *Per Magnus Johansson* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 852 kronor.

Ang.
pension åt
förmannen
P. M. Johansson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Johansson, som är född den 1 juni 1865, sedan den 10 mars 1910 varit anställd dels vid förutvarande Karlskrona grenadjärregemente, dels ock vid Kronobergs regementes detachement i Karlskrona för utförande av grundläggnings-, betong-, sprängnings-, rörlednings-, jord- och smides- m. fl. arbeten; att han sålunda tjänat kronan i omkring 20 år; att han icke varit anställd genom kontrakt; att han under de senare åren i avlöningsförmåner uppburit i medeltal omkring 2,930 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg; att han på grund av sjukdom är oförmögen till arbete; att han fullgjort sina åligganden på ett i alla avseenden förtjänstfullt sätt samt såväl i som utom sitt arbete städse iakttagit ett nyktert och i övrigt oklanderligt uppträdande; att han är ägare till en till 2,500 kronor taxerad lägenhet i Kristianopels socken; att hans skulder uppgå till 800 kronor; samt att han enligt egen uppgift icke äger något sparadt kapital.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

37:o.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 4 av samma proposition riksdagen medgiva, att verkmästaren vid kronobageriet å Visborgs slätt *Johan Vilhelm Ludvig Larsson* må från och med den 1 juli 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,260 kronor.

Ang.
pension åt
verkmästaren
J. V. L. Larsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Larsson, som är född den 30 augusti 1856, sedan den 15 mars 1898 varit anställd såsom verkmästare vid Gotlands truppers kronobageri, vilken anställning han fortfarande innehar; att han sålunda tjänat kronan under en tid av omkring 32 år; att hans avlöning under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 3,600 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg, vartill kommit förmån av fri bostad med bränsle, värdesatt till 480 kronor för år; att hans arbetsförmåga på grund av sjukdom är väsentligt nedsatt; samt att han på ett fullt tillfredsställande sätt fullgjort sina tjänståligganden.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har ej givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

38:o.

Ang.
pension åt
arbetaren
P. E. Eriksson.

Uti punkten 5 av propositionen nr 74 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att skomakeriarbetaren vid Svea ingenjörskårs intendenturverkstäder *Per Erik Eriksson* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 696 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Eriksson, som är född den 26 november 1855, dels varit stamanställd vid Svea livgarde under tiden 29 april 1882—17 augusti 1890, dels under tiden 1 september 1890—1 juni 1893 samt under åren 1897—1902 arbetat såsom skomakeriarbetare vid Svea artilleriregemente, dels under tiden 4 oktober 1904—1 december 1912 utfört skomakeriarbeten för kronans räkning vid kustartilleriet, dels ock sedan den 4 maj 1921 varit anställd såsom skomakeriarbetare vid Svea ingenjörskårs kustingenjörkompani i Vaxholm, vilken anställning han fortfarande innehar; att han under de senare åren uppburit en avlöning som — fränsett dyrtidstillägg — uppgått till i medeltal omkring 1,140 kronor för år; samt att han under sin tjänstetid alltid uppträtt nyktert och ordentligt och utfört sina åligganden till full belåtenhet.

I övrigt åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

39:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 6 föreslagit riksdagen medgiva, att förre arbetaren vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori *Vilhelm Ludvig Andersson* må från och med den 1 maj 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Ang.
pension åt
förre arbetaren
V. L.
Andersson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Andersson, som är född den 2 april 1869, under tiden 20 februari 1906—30 april 1929 varit anställd vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori och sålunda tjänat kronan under en tid av omkring 23 år; att hans arbetsförmåga på grund av prostatahypertrofi m. m. är i hög grad nedsatt; samt att han under sin tjänstetid gjort sig förtjänt av de allra bästa vitsord för nit, uppförande och arbets-
skicklighet.

I avseende å vidare utredning åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Då Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt ej givit utskottet anledning till invändning, får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

40:o.

Under punkten 7 föreslås, att riksdagen må medgiva, att förre arbetaren vid Åkers krutbruk *Johan Hjalmar Rylén* må från och med den 1 november 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,080 kronor.

Ang.
pension åt
förre arbetaren
J. H.
Rylén.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Rylén, som är född den 27 mars 1872, varit anställd vid Åkers krutbruk under tiden 1 november 1894—3 oktober 1929 och sålunda tjänat kronan i omkring 35 år; att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,400 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg, jämte förmån av fri bostad, vedbrand och sjukvård, värderad till 200 kronor för år; att hans arbetsförmåga på grund av hjärtsjukdom är i mycket hög grad nedsatt; samt att han under sin tjänstetid fullgjort sina åligganden på ett synnerligen förtjänstfullt sätt.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

41:o.

Ang.
pension åt
viss personal
vid ammu-
nitionsfabriken.

I punkten 8 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att en var av nedan angivna anställningshavare vid ammunitionsfabriken må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension med följande belopp, nämligen förmannen *Frans Gustaf Leijon* 1,092 kronor, maskinisten *Klas Emil Wimmerstedt* 1,452 kronor, arbetarna *Patrick Leopold Boustedt* 720 kronor, *Gustaf Reinhold Pettersson* 900 kronor, *Helmer August Andersson* 996 kronor, *Johan Martin Mårtensson* 900 kronor och *Carl Nimrod Axelsson* 900 kronor samt arbeterskorna *Anna Maria Molin* 852 kronor, *Karin Lindgren* 876 kronor, *Julia Sofia Fridell*, född Frid, 756 kronor, *Emma Sofia Karlsson* 600 kronor, *Sofia Vilhelmina Teresia Pettersson* 852 kronor, *Anna Giller*, född Åström, 720 kronor, *Anna Lindgren* 792 kronor, *Augusta Olivia Lindberg*, född Jansson, 816 kronor, *Annie Lucia Franziska Eleonora Andrén*, född Pettersson, 792 kronor, *Anna Sofia Karlsson*, född Rydh, 804 kronor, *Anna Zetterlund*, född Andersson, 828 kronor och *Anna Maria Berg* 900 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Leijon*, att han, som är född den 29 mars 1867, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 9 november 1905 och sålunda tjänat kronan i omkring 24 år; samt att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 4,790 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Wimmerstedt*, att han, som är född den 17 oktober 1862, varit anställd såsom maskinist vid ammunitionsfabriken sedan den 17 februari 1890 och sålunda tjänat kronan i omkring 40 år; samt att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 4,360 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Boustedt*, att han, som är född den 13 maj 1873, varit anställd dels 1 år och 4 månader vid Göta ingenjörkårs smedja å Karlsborg, dels 1 år och 6 månader vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori, dels ock vid ammunitionsfabriken under tiden 9 juli 1903—20 juli 1913 samt från och med den 15 augusti 1922 och sålunda tjänat kronan i sammanlagt omkring 20 år; samt att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 3,860 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Gustaf Reinhold Pettersson*, att han, som är född den 24 maj 1878, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 30 september 1904 och sålunda tjänat kronan i omkring 25 år; samt att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 3,270 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Andersson*, att han, som är född den 2 december 1877, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 11 januari 1895 och sålunda tjänat kronan i omkring 35 år; samt att hans arbetsinkomst under de

senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,970 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Mårtensson*, att han, som är född den 3 april 1863, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 6 mars 1905 och sålunda tjänat kronan i omkring 25 år; samt att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 3,050 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Axelsson*, att han, som är född den 28 augusti 1865, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 16 februari 1906 och sålunda tjänat kronan i omkring 24 år; samt att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 3,200 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Molin*, att hon, som är född den 9 december 1872, varit anställd vid ammunitionsfabriken under tiderna 15 augusti 1889—18 december 1891, 3 januari 1893—19 december 1896, 6 juli 1897—21 december 1901 samt från och med den 15 maj 1905 och sålunda tjänat kronan i sammanlagt mer än 35 år; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,000 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Karin Lindgren*, att hon, som är född den 3 september 1875, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 16 mars 1893 och sålunda tjänat kronan i omkring 37 år; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,000 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Fridell*, att hon, som är född den 26 juni 1867, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 11 maj 1906 och sålunda tjänat kronan i omkring 24 år; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,000 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Emma Sofia Karlsson*, att hon, som är född den 24 mars 1864, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 19 december 1914 och sålunda tjänat kronan i omkring 15 år; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,100 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Sofia Vilhelmina Teresia Pettersson*, att hon, som är född den 20 mars 1876, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 19 juni 1895 och sålunda tjänat kronan i mer än 34 år; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,000 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Giller*, att hon, som är född den 2 mars 1877, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 4 april 1911 och sålunda tjänat kronan i omkring 19 år, varav de senaste 15 åren såsom förestånderska för besiktningsavdelningen; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,660 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Anna Lindgren*, att hon, som är född den 26 november 1880, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 12 januari 1903 och sålunda tjänat kronan i omkring 27 år; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,000 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Lindberg*, att hon, som är född den 31 oktober 1863, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 16 oktober 1901 och sålunda

tjänat kronan i omkring 28 år; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,000 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Andrén*, att hon, som är född den 11 januari 1883, varit anställd vid ammunitionsfabriken under tiden 5 februari 1902—30 juni 1904 samt sedan den 1 maj 1905 och sålunda tjänat kronan i sammanlagt omkring 27 år; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,000 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Anna Sofia Karlsson*, att hon, som är född den 31 juli 1875, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 16 april 1902 och sålunda tjänat kronan i omkring 28 år; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,000 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Zetterlund*, att hon, som är född den 23 november 1879, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 1 mars 1898 och sålunda tjänat kronan i omkring 32 år; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 1,900 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg; samt

beträffande *Berg*, att hon, som är född den 8 december 1869, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 10 mars 1887 och sålunda tjänat kronan i omkring 43 år; samt att hennes arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,000 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg.

Vidare inhämtas av handlingarna, att ifrågavarande anställningshavare på grund av sjukdom eller hög ålder numera hava nedsatt arbetsförmåga samt att deras arbete i statens tjänst blivit väl vitsordat.

I fråga om utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Uti särskilda till bankoutskottet överlämnade skrivelser, dagtecknade den 4 och den 20 mars 1930, har styresmannen för ammunitionsfabriken upplyst, att Giller varit anställd vid fabriken, utöver vad av styresmannen tidigare meddelats och i förevarande proposition angivits, under tiden 3 januari 1893—30 april 1901, varför hennes sammanlagda anställningstid uppgår till omkring 27 år samt att Anna Lindgren varit anställd därstädes sedan den 1 oktober 1895 och sålunda har en tjänstetid av inemot 35 år. Pensionsbeloppen för dessa två anställningshavare torde, med hänsyn till den nu för dem angivna tjänstetiden, böra bestämmas till för Giller 792 kronor för år och för Anna Lindgren 876 kronor för år.

I övrigt biträder utskottet vad Kungl. Maj:t i förevarande ärende föreslagit och får alltså hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att en var av nedan angivna anställningshavare vid ammunitionsfabriken må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin

återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årlig pension med följande belopp, nämligen förmannen Frans Gustaf Leijon 1,092 kronor, maskinisten Klas Emil Wimmerstedt 1,452 kronor, arbetarna Patrick Leopold Boustedt 720 kronor, Gustaf Reinhold Pettersson 900 kronor, Helmer August Andersson 996 kronor, Johan Martin Mårtensson 900 kronor och Carl Nimrod Axelsson 900 kronor samt arbeterskorna Anna Maria Molin 852 kronor, Karin Lindgren 876 kronor, Julia Sofia Fridell, född Frid, 756 kronor, Emma Sofia Karlsson 600 kronor, Sofia Vilhelmina Teresia Pettersson 852 kronor, Anna Giller, född Åström, 792 kronor, Anna Lindgren 876 kronor, Augusta Olivia Lindberg, född Jansson, 816 kronor, Annie Lucia Franziska Eleonora Andrén, född Pettersson, 792 kronor, Anna Sofia Karlsson, född Rydh, 804 kronor, Anna Zetterlund, född Andersson, 828 kronor och Anna Maria Berg 900 kronor.

42:o.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 9 av samma proposition riksdagen medgiva, att arbetaren vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg *Gustaf Gottfrid Vesterberg* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 756 kronor.

Ang.
pension åt
arbetaren G.
G. Vesterberg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Vesterberg, som är född den 22 december 1887, sedan den 1 november 1906 varit anställd vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg och sålunda tjänat kronan i omkring 23 år; att han lider av kronisk magsjukdom, på grund varav hans arbetsförmåga varit och för framtiden torde vara i så väsentlig grad nedsatt, att han icke kan utföra sitt arbete vid fabriken; att han de senaste åren under de tider, då han ej varit sjuk, endast kunnat arbeta några timmar per dag, och därvid endast kunnat sysselsättas med lättare arbete; att han under sin tjänstgöring visat duglighet och skötsamhet och städse iakttagit ett synnerligen hedrande uppförande; samt att han icke äger fast egendom eller annan förmögenhet.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren under nr 334 väckt motion, vari herr *Andersson* i Stockholm hemställt, »att riksdagen må tilldela Vesterberg en årlig pension

Motion
II: 334.

av 840 kronor att utgå från och med månaden näst efter den då han lämnat sin anställning».

I fråga om motionärens motivering får utskottet hänvisa till motionen med därvid fogade bilagor.

Utskottet. Utskottet, som tillstyrker att pension beviljas arbetaren Vesterberg, ansluter sig beträffande pensionsbeloppets storlek till vad Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågasvarande framställning och med avslag å berörda motion II: 334, i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, må medgiva, att arbetaren vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg Gustaf Gottfrid Vesterberg må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 756 kronor.

43:o.

*Ang.
pension åt
gårdskarlen
vid krigs-
skolan
K. H. Frank.*

I punkten 10 av ifrågasvarande proposition nr 74 har Kungl. Maj:t slutligen föreslagit riksdagen medgiva, att gårdskarlen vid krigsskolan *Karl Helmer Frank* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 756 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Frank, som är född den 2 maj 1885, efter fast anställning vid förutvarande Första livgrenadjärregementet, varunder han avlagt underofficersexamen, sedan den 18 oktober 1909 varit anställd vid krigsskolan; att han för upprätthållande av en i krigsskolans stat upptagen gårdskarlshufvuds befattning uppbär lön enligt 2:a lönegraden i löneplanen för e. o. tjänstemän (S. F. S. nr 215/1928) med 2,520 kronor för år, förutom dyrtidstillägg; att han lider av kronisk nervsjukdom, vars första symptom yppat sig i samband med spanska sjukan 1918, samt att vederbörande läkare som sin åsikt uttalat, att skäligen förhoppning saknades om Franks återställande till full hälsa; att han på grund av sin sjukdom icke kunnat fullgöra de åligganden, som påvilat honom, utan satts till lindrigt arbete de tider, då han icke varit fullständigt oförmögen till varje arbete; samt att han erhållit gott vitsord för sin tjänstgöring och alltid fört en hedrande vande.

I övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Med biträdande av vad Kungl. Maj:t föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

44:o.

I en till riksdagen avlåten, den 7 februari 1930 dagtecknad proposition nr 75 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

att förra tvättförestånderskan vid Karlskrona kustartilleriregementes numera nedlagda tvättinrättning *Matilda Holmkvist*, född Thunberg, må från och med den 1 januari 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 696 kronor; samt

att envar av förra arbeterskorna vid samma tvättinrättning *Elsa Maria Holmkvist*, *Gerda Charlotta Abrahamsson*, *Sigrid Matilda Lindstedt*, *Hanna Emelie Abrahamsson*, född Lindstedt, *Maria Söderström*, född Åkesson, och *Gerda Olsson* må från allmänna indragningsstaten uppbära understöd för en gång, att utgå för Holmkvist med 1,400 kronor, för Gerda Charlotta Abrahamsson med 1,400 kronor, för Lindstedt med 700 kronor, för Hanna Emelie Abrahamsson med 600 kronor, för Söderström med 500 kronor och för Olsson med 500 kronor.

Ang.
understöd åt
vissa förut-
varande an-
ställnings-
havare vid
Karlskrona
kustartilleri-
regementes
tvättinrätt-
ning.

Före genomförandet av 1925 års försvarsorganisation fanns vid Karlskrona kustartilleriregemente en tvättinrättning. Vid denna var anställd en förestånderska, som av kronan erhöll ersättning för det utförda arbetet enligt styckeverkstaxa. Förestånderskan anställde i sin tur tvätterskor på de villkor, varom hon överenskom med dessa arbeterskor. 1925 års omorganisation medförde, att ifrågavarande tvättinrättning nedlades med utgången av år 1928 och att sådana arbeten, som dittills utförts å densamma, överflyttades till flottans tvättinrättning.

Hos Kungl. Maj:t har marinförvaltningen gjort framställning om pension åt förra förestånderskan vid nyssnämnda tvättinrättning samt om avskedsersättning åt ovannämnda förutvarande arbeterskor vid samma tvättinrättning.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Matilda Holmkvist*, att hon, som är född den 18 mars 1862, varit anställd såsom förestånderska vid Karlskrona kustartilleriregementes tvättinrättning under tiden 1 september 1908—31 december 1928, alltså i omkring 20 år;

beträffande *Elsa Maria Holmkvist*, att hon, som är född den 23 november 1898, varit anställd såsom mangelbiträde vid Karlskrona kustartilleri-

regementes tvättinrättning under tiden 1 maj 1914—31 december 1928, alltså i omkring 14 $\frac{1}{2}$ år; samt att hon lider av kronisk recidiverande tarmkatarr och recidiverande ledgångsreumatism samt allmän svaghet, varför hennes arbetsförmåga är väsentligt nedsatt;

beträffande *Gerda Charlotta Abrahamsson*, att hon, som är född den 3 januari 1885, varit anställd såsom tvätterska vid Karlskrona kustartilleriregementes tvättinrättning under tiden 1 augusti 1914—31 december 1928, alltså i omkring 14 $\frac{1}{2}$ år; samt att hennes arbetsförmåga för närvarande på grund av astma med kronisk luftrörskatarr är nedsatt till hälften och att avsevärd förbättring icke är sannolik;

beträffande *Lindstedt*, att hon, som är född den 23 juni 1880, varit anställd såsom tvätterska vid Karlskrona kustartilleriregementes tvättinrättning under tiden 10 maj 1921—31 december 1928, alltså i omkring 7 $\frac{1}{3}$ år; samt att hennes arbetsförmåga på grund av nervöst hjärtfel är nedsatt med en tredjedel;

beträffande *Hanna Emelie Abrahamsson*, att hon, som är född den 1 december 1873, varit anställd såsom tvätterska vid Karlskrona kustartilleriregementes tvättinrättning under tiden 13 september 1922—31 december 1928, alltså i omkring 6 år; samt att hon lider av ledgångsreumatism, på grund varav hennes arbetsförmåga är i väsentlig grad nedsatt;

beträffande *Söderström*, att hon, som är född den 30 september 1870, varit anställd såsom tvätterska vid Karlskrona kustartilleriregementes tvättinrättning under tiden 1 juni 1923—31 december 1928, alltså i omkring 5 $\frac{1}{2}$ år; samt att hennes arbetsförmåga är nedsatt på grund av ledgångsreumatism med förändringar i fingerlederna; samt

beträffande *Olsson*, att hon, som är född den 2 mars 1882, varit anställd såsom tvätterska vid Karlskrona kustartilleriregementes tvättinrättning under tiden 1 januari 1924—31 december 1928, alltså i 5 år; samt att hon lider av magsjukdom och allmän kraftnedsättning, på grund varav hennes arbetsförmåga är i väsentlig grad nedsatt.

I sin förenämnda skrivelse till Kungl. Maj:t har *marinförvaltningen* i ärendet anfört, bland annat, följande:

Sedan ämbetsverket ansett sig böra till statskontoret hänskjuta frågan, huruvida åt tvättförestånderskan Holmkvist, vilken med avseende å ålder och anställningstid ensam uppfyllde villkoren för förtidspension, kunde beredas dylik pension, hade statskontoret meddelat, att då förestånderskan på entreprenad utfört arbete åt tvättinrättningen och alltså icke kunde anses hava varit löntagare, statskontoret funnit sig förhindrat tillerkänna henne förtidspension. Marinförvaltningen funne emellertid avlöningsformen icke böra utgöra tillräckligt skäl för att ifrågavarande personal, vilken utfört arbete, som eljest plägade handhas av direkt statsanställda befattningshavare, skulle komma i sämre ställning än sådana vid ett avskedande på grund av omorganisation av en verksamhetsgren. I enlighet med denna åsikt hade marinförvaltningen tidigare i skrivelse den 16 februari 1928 hemställt om

proposition till riksdagen angående pension eller avskedsersättning åt viss personal i liknande ställning som den, varom nu vore fråga, nämligen förutvarande mästare och arbetare vid Karlskrona kustartilleriregementes beklädnadsverkstäder, som nedlagts vid genomförandet av 1925 års försvarsorganisation. Sedan Kungl. Maj:t framlagt förslag i ämnet i propositionen nr 104 till 1929 års riksdag, hade riksdagen i skrivelse nr 215 punkt 36 medgivit pensioner åt personalen. Den ende, för vilken avskedsersättning föreslagits, hade avlidit innan riksdagen fattat beslut i frågan. Vidare ville marinförvaltningen erinra om att 1929 års riksdag i skrivelse nr 215 punkt 49 medgivit pensioner åt förra sömmerskorna vid Vaxholms kustartilleriregementes skräddarverkstad Matilda Sofia Mattsson och Ottilia Alexandra Josefina Nilsson, vilket beslut inneburit, att dessa, som före den 1 juli 1919 arbetat såsom sömmerskor hos av regementet antagen entreprenör men därefter varit direkt anställda vid regementet fått tillgodoräkna även förstnämnda tid.

Med avseende å utredningen i övrigt tillåter sig utskottet hänvisa till vad propositionen innehåller.

Utskottet biträder vad Kungl. Maj:t i förevarande ärende föreslagit och får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts föreliggande proposition må av riksdagen bifallas.

45:o.

I en till riksdagen avlåten, den 7 februari 1930 dagtecknad proposition nr 76 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att den förre furiren *G. Hallonqvist* jämlikt Kungl. Maj:ts dom den 25 oktober 1929 tillerkända årliga livränta av 293 kronor 33 öre må från och med budgetåret 1930/1931 bestridas från anslaget till allmänna indragningsstaten, med iakttagande av att å livräntebeloppet icke må åtnjutas någon sådan tilläggförmån, som enligt gällande bestämmelser tillkommer pensionstagare.

*Ang.
bestridande
från anslaget
till allmänna
indragnings-
staten av en
förre furiren
G. Hallon-
qvist till-
erkänd liv-
ränta.*

Av åberopade statsrådsprotokollet framgår bland annat följande:

Furiren vid förutvarande Västgöta regemente *G. Hallonqvist* blev den 5 december 1925 under tjänstgöring vid regementet träffad i vänstra underbenet av ett gevärsskott, med påföljd att benet sedermera måste amputeras. Enligt utslag den 11 maj 1927 har Kungl. Maj:t funnit fänriken vid nämnda regemente — numera löjtnanten vid Jämtlands fältjägarregemente

— A. G. Molin och vid regementet tjänstgörande värnpliktige N. E. Ström hava genom vårdslöshet i tjänstens utövning vållat den Hallonqvist åsamkade kroppsskadan samt förpliktat Molin och Ström, en för båda och båda för en, att till Hallonqvist — som av riks försäkringsanstalten tillerkänts, bland annat, en årlig livränta å 880 kronor i anledning av förevarande olycksfall — utgiva dels ersättning för sveda och värk samt stadigvarande lyte med 3,000 kronor, dels ock en årlig livränta av 293 kronor 33 öre att utgå för tiden från och med den 1 september 1926 och erläggas med en tolfedel för varje månad.

Sedan Hallonqvist anhängiggjort talan mot kronan samt därvid — med förmälan, att anledning funnes till antagande, att Molin och Ström saknade tillgångar till gäldande av dem ådömd ersättning — yrkat, att det måtte åläggas kronan att till Hallonqvist utgiva ersättning för ifrågavarande, honom tillfogade skada, har vidare Kungl. Maj:t genom dom den 25 oktober 1929 förpliktat kronan att, i den mån Hallonqvist icke förut av Molin och Ström uppburit ersättning för i nyss nämnt avseende liden skada, solidariskt med dessa till Hallonqvist utgiva ersättning för sveda och värk samt stadigvarande lyte ävensom årlig livränta, allt med belopp, som ovan angivits.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet, som ansett sig böra biträda vad Kungl. Maj:t föreslagit, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må vinna riksdagens bifall.

46:o.

Ang.
tilläggs-
pension åt lära-
ren vid krigs-
högskolan,
f. d. läro-
verksadjunk-
ten C. O.
Nordgren.

I en till riksdagen avlåten, den 14 februari 1930 dagtecknad proposition nr 93 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att läraren vid krigshögskolan, f. d. läroverksadjunkten *Carl Olaf Nordgren* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin lärarbefattning vid krigshögskolan, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en årlig tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,000 kronor, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Genom kungl. brev den 16 mars 1858 stadgades i enlighet med rikets ständers beslut, att lärare vid högre artilleriläroverket å Marieberg, vilken

i denna egenskap tjänstgjort i tjugo år eller därutöver, finge, efter avskedstagandet från lärarbefattningen, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten erhålla en årlig pension, motsvarande hälften av den avlöning, han vid avgången från läroverket i egenskap av lärare uppburit.

År 1866 ombildades artilleriläroverket å Marieberg till krigshögskolan å Marieberg, varefter år 1878 sistnämnda högskola uppdelades i en artilleri- och ingenjörhögskola samt en krigshögskola.

I lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 16 § 3:o stadgas, att för den, som vid avgång från tjänst, som avses i nämnda lag, åtnjuter eller sedermera erhåller pension för stats-tjänst, å vilken sagda lag icke äger tillämpning, pension för den förra tjänsten må utgå med en tredjedel av det belopp, som eljest skolat utgå; dock att, därest härigenom de båda pensionerna icke skulle tillsammans uppgå till nämnda belopp, pensionen må ökas med vad som motsvarar skillnaden.

Nordgren, som är född den 19 november 1858, beviljades den 20 juni 1924 avsked från och med utgången av augusti månad samma år från adjunktsbefattning vid Nya Elementarskolan i Stockholm med, på grund av bristande antal tjänstår, avkortad pension till belopp av 3,400 kronor för år. Han har tjänstgjort såsom lärare vid krigshögskolan alltsedan den 1 oktober 1895, varest han i avlöningsförmåner under de senare åren uppburit ett årligt belopp av 2,400 kronor. Vidare har Nordgren tjänstgjort såsom timlärare under åren 1897—1928 vid högre lärarinneseminariet i Stockholm, under åren 1894—1928 vid Wallinska skolan i Stockholm och under åren 1893—1899 vid Beskowska skolan i Stockholm. Nordgren är blind på högra ögat och hans vänstra öga är angripet av ögonsjukdom, som kan befaras beröva honom synförmågan även på detta öga.

Nordgren uppfyller det i förenämnda kungl. brev den 16 mars 1858, villket alltjämt ansetts vara tillämpligt för lärare vid krigshögskolan, stadgade villkoret för erhållande av pension. Emellertid föreligger i detta fall det förhållandet, att han, till följd av den civila pensionslagens bestämmelser angående förening av pensioner, genom den pension, som enligt sagda brev kan tillerkännas honom, icke vinner någon ökning i sammanlagda beloppet av honom tillkommande pensionsförmåner.

Statskontoret har i avgivet utlåtande i ärendet anført, bland annat, att då Nordgren kunde åberopa en lärarverksamhet vid statliga och statsunderstödda läroverk av tämligen enastående omfattning, en tilläggspension i detta fall syntes kunna förordas till sådant belopp, att han därigenom sammanlagt bekomme vad som utgjorde hel pension för läroverksadjunkt, 4,000 kronor, eller alltså en tilläggspension av 600 kronor.

Departementschefen har för egen del anført, bland annat, följande:

»Det synes mig vara föga överensstämmande med rättvisa och billighet, att Nordgren vid sin avgång från lärarbefattning vid krigshögskolan, som han innehaft över 34 år, lämnas utan varje pensionsförmån i anledning av denna verksamhet. På grund av Nordgrens ögonsjukdom äro förhållandena i detta fall även synnerligen ömmande. I likhet med statskontoret finner jag skäligt, att Nordgren beviljas en tilläggspension. Med hänsyn till de särskilda omständigheter, vilka här föreligga, anser jag starka skäl tala för att denna tilläggspension göres något större än den av statskontoret angivna, och finner jag mig därför böra föreslå, att den bestämmes till 1,000 kronor för år.»

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

I likhet med departementschefen har utskottet funnit billighetsskäl tala för att Nordgren tillerkännes en tilläggspension utöver den avkortade pension han uppbär i egenskap av f. d. läroverksadjunkt. Vad tilläggspensionens storlek angår, har det synts utskottet i viss mån tveksamt, huruvida densamma lämpligen bör, i enlighet med vad i propositionen föreslagits, bestämmas till högre belopp än att sammanlagda pensionsförmånen motsvarar hel pension för läroverksadjunkt. Med hänsyn till Nordgrens långa tjänstetid vid krigshögskolan och till föreliggande ömmande omständigheter har utskottet emellertid icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag, att tilläggspensionen fastställas till 1,000 kronor för år.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

47:o.

*Ang.
tilläggspen-
sion åt förre
förmannen
vid flottans
varv i Karls-
krona H. T.
Danielson.*

I en till riksdagen avlåten, den 14 februari 1930 dagtecknad proposition nr 94 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre förmannen vid flottans varv i Karlskrona *Her-
man Theodor Danielson* må från och med den 1 juli 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggspension av 540 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Danielson, som är född den 29 april 1864, anställdes å artilleridepartementet vid flottans varv i Karlskrona

den 4 juli 1878 och utbildades till gevärshantverkare; att han befordrades till förman den 2 januari 1905; att han tjänstgjort såsom föreståndare och arbetsledare vid artilleridepartementets handvapensförråd; att han lämnat sin anställning den 29 juni 1929 efter en tjänstetid av omkring 51 år; att han uppburit en avlöning, inklusive dyrtidstillägg, av under år 1927 3,771 kronor och under år 1928 3,768 kronor; samt att han efter sin avgång ur tjänst är berättigad att årligen uppbära: pension 900 kronor, pensionstillägg 180 kronor och pensionsförhöjning 180 kronor eller tillhopa 1,260 kronor.

I fråga om vidare utredning i ärendet hänvisar utskottet till propositionen.

Med hänsyn till vad som upplysts angående Danielsons tjänstgöring och arbetsuppgifter har utskottet icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och får alltså hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

48:o.

I en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1930 dagtecknad proposition nr 126 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att *Erik Vilhelm Nilsson* må — utöver honom från riksförsäkringsanstalten tillerkänd livränta — från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 600 kronor, utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

Ang.
understöd åt
Erik Vilhelm
Nilsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Erik Vilhelm Nilsson* under värnpliktstjänstgöring vid Hallands regemente den 16 september 1924 åsamkades en skottskada i vänstra tinningtrakten, då han under övning hade att framrycka mot en med ett kulsprutegevär försedd post; att olyckan sannolikt förorsakats av att med kulsprutegeväret, som skolat matas med lös ammunition, kommit att avlossas ett skarpt skott och att *Nilsson* träffats av lössprängda flisor från kulan; att omständigheterna tala för att skottet avlossats på kortare avstånd än 100 meter, vilket är minimiavstånd vid skjutning med lös ammunition; att ingen dock kunnat göras ansvarig för att uppsåtligen eller av vårdslöshet hava vållat skadan; att *Nilsson* alltsedan han drabbats av olycksfallet lidit av ofta återkommande epileptiska anfall, rubbningar i talförmågan m. m., för vilka sjukdomar erfordras särskild läkarvård; att han enligt den 5 december 1928 avgivet läkarutlåtande på grund av sin epilepsi måste betraktas såsom för all framtid oduglig till all

arbete; att hans arbetsförtjänst under den del av år 1924, då han var anställd vid aktiebolaget Götaverken i Göteborg, eller under 36 veckor, utgjorde 2,641 kronor; att han av nämnda arbetsgivare erhållit vitsord att under sin anställningstid hava utfört sitt arbete raskt och noggrant samt i sitt yrke (elektrisk montör) visat stor skicklighet, varför han, om han kunnat fortsätta sitt arbete, haft att påräkna varaktig anställning hos ifrågavarande aktiebolag; att riks försäkringsanstalten, som utgivit sjukhjälp till Nilsson under tiden 6 november 1924—30 juni 1927 med undantag av vissa tidsperioder, då han åtnjutit underhåll och vård genom militär myndighets försorg, tillerkänt honom livränta för tiden 1 juli 1927—31 december 1930 enligt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, med den ändrade lydelse nämnda förordning erhållit genom förordningen den 4 juni 1920, med högsta medgivna belopp för år eller 900 kronor, varvid olycksfallsskadan beräknats medföra fullständig förlust av arbetsförmågan.

Arméförvaltningens civila departement har uti avgivet utlåtande i ärendet hemställt, att till Nilsson finge — utan hinder därav att det olycksfall, på vilket nu föreliggande ersättningsanspråk grundades, inträffat före den 1 januari 1928 — från och med den 1 januari 1929 från beväringssmannskapets invalid- och pensionsfond utbetalas en årlig ersättning med ett belopp, motsvarande skillnaden mellan den livränta, som, därest förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, varit å Nilsson tillämplig, skulle enligt beslut av riks försäkringsanstalten tillkommit honom, samt den Nilsson eljest tillkommande livränta. Till stöd härför har departementet bland annat framhållit, att några betänkligheter mot ett dylikt medgivande med avseende å därav eventuellt uppkommande konsekvenser knappast torde kunna anföras, då det väl ytterst sällan, möjligen någon enstaka gång, förekommit, att ett i militärtjänst under fredstid inträffat olycksfall medfört sådana för den skadade ödesdigra verkningar, som i här föreliggande fall påvisats. Ätminstone kände departementet icke till något före den 1 januari 1928 inträffat fall, där den skadade fått utstå lidanden jämförliga med dem, Nilsson utstått eller komme att få utstå.

Statskontoret, som jämväl yttrat sig i ärendet, har med hänsyn till de vittomfattande konsekvenser ett bifall till arméförvaltningens civila departements hemställan kunde medföra avstyrkt bifall till densamma.

För egen del har *departementschefen* anfört bland annat följande:

»Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utgår enligt bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1927, vilken förordning trätt i kraft den 1 januari 1928. Genom ifrågavarande förordning

har förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, upphävt, dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, som inträffat eller sjukdom som yppats före den 1 januari 1928, skall bedömas enligt äldre bestämmelser.

Såsom av utredningen i ärendet framgår, har riksförsäkringsanstalten med stöd av bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1909, med den ändrade lydelse nämnda förordning erhållit genom förordningen den 4 juni 1920, tillerkänt Nilsson livränta med det högsta belopp för år, som kan utgå jämlikt nämnda författningar, eller 900 kronor. Arméförvaltningens civila departement har föreslagit, att Nilsson måtte, utan hinder därav att det honom övergångna olycksfallet inträffat före den 1 januari 1928, tillerkännas livränta enligt de förmånligare grunder, som angivas i förordningen den 18 juni 1927. Med hänsyn till vad statskontoret anfört i fråga om eventuellt uppkommande konsekvenser av en dylik dispens har jag icke funnit mig kunna förorda ett bifall till civila departementets förslag.

Emellertid synas de omständigheter, som förelegat vid olyckstillfället, kunna betraktas såsom tämligen enastående. Det torde nämligen icke vara uteslutet, att skadan förorsakats av att ett skarpt skott avlossats, sannolikt på kortare avstånd än minimiavståndet — 100 meter — för skjutning med lös ammunition. Berörda förhållanden tyda på, att nödig varsamhet icke blivit iakttagen, oaktat ingen direkt kunnat göras ansvarig för att hava vållat olyckan. Då Nilsson alltsedan olycksfallet lidit av ofta återkommande epileptiska anfall, rubbningar i talförmågan m. m. och enligt läkarintyg är för all framtid oförmögen till arbete, måste omständigheterna i förevarande fall betecknas såsom synnerligen ömmande.

På grund av vad i ärendet sålunda förekommit anser jag, i likhet med arméförvaltningens civila departement, att starka billighetsskäl tala för att Nilsson tillerkännes något ytterligare understöd av statsmedel utöver vad han uppbär i livränta från riksförsäkringsanstalten. Jag får i sådant avseende föreslå ett understödsbelopp av 600 kronor, vilket lämpligen torde böra utgå från och med den 1 januari 1930 och bestridas från allmänna indragningsstaten.»

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till åberopade statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två i anledning av ifrågavarande proposition väckta motioner, nämligen i första kammaren nr 251 av herr *Larsén* samt i andra kammaren nr 412 av herr *Andersson* i Falkenberg.

I förstnämnda motion har hemställts, »att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 126 medgiva, att till förre värnpliktige Nilsson må — utan hinder därav, att det olycksfall, på vilket förevarande framställning grundas, inträffat före den 1 januari 1928 — från och med den 1 januari 1929 från bevaringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas en årlig ersättning med belopp, motsvarande skillnaden mellan den livränta, som, därest förordningen den 18 juni 1927 om ersättning i anledning

Motioner
I: 251 och
II: 412.

av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, varit å Nilsson tillämplig, skulle enligt beslut av riksförsäkringsanstalten tillkommit honom, samt den Nilsson eljest tillkommande livräntan».

I motionen nr 412 inom andra kammaren har hemställts, »att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 126 medgiva, att Erik Vilhelm Nilsson må — utöver honom från riksförsäkringsanstalten tillerkänd livränta — från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 900 kronor, utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg».

Beträffande motiveringen för dessa yrkanden får utskottet hänvisa till ifrågavarande motioner.

Utskottet.

I likhet med föredragande departementschefen anser utskottet, att någon dispens från bestämmelserna angående ikraftträdandet av militärsättningsförordningen den 18 juni 1927 icke kan förordas. Med hänsyn härtill får utskottet avstyrka bifall till motionen nr 251 i första kammaren.

Såsom av utredningen i ärendet framgår, tala emellertid i detta fall synnerligen starka billighetsskäl för medgivande av ett särskilt understöd utöver den livränta, som Nilsson äger uppbära i anledning av det honom övergångna olycksfallet. I fråga om understödets storlek har utskottet, med hänsyn till föreliggande enastående omständigheter, ansett sig kunna utan fara för uppkommande vittgående konsekvenser förorda någon höjning av det utav Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Utskottet tillstyrker, att understödet bestämmes till 804 kronor för år.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förvarande proposition och motionen II: 412 samt med avslag å motionen I: 251, må medgiva, att Erik Vilhelm Nilsson må — utöver honom från riksförsäkringsanstalten tillerkänd livränta — från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 804 kronor, utan rätt att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

49:o.

I en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1930 dagtecknad proposition nr 127 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre disponenten *Rudolf Johan Ludvig Aust* och hans hustru *Gertrud Maria Nikolina Aust*, född Nilsson, må — gemensamt och efter enderas död den efterlevande — från och med den 1 juli 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett underhåll av 2,508 kronor för år, dock utan rätt att därå åtnjuta någon sådan tilläggsförmån, som enligt gällande bestämmelser tillkommer pensionstagare.

Ang.
underhåll åt
förre dispo-
nenten *Rudolf*
Johan Ludvig
Aust och hans
hustru *Gert-
rud Maria*
Nikolina
Aust, född
Nilsson.

I § 3 av förordningen den 21 december 1857, angående vad i testamente givas må, så ock om gåva av fast egendom, stadgas följande: »Har någon genom gåva fast egendom sig avhänt och kommer han i nöd, så att han sig ej försörja kan; vare då gåvotagaren skyldig att, efter ty som han för-
mår, till givarens nödortftiga underhåll årligen bidraga. Åsämjas de ej; pröve rätten huru mycket gåvotagaren bestå skall. Ej må dock det bidrag sättas högre än till hälften av den givna egendomens behållna avkomst.»

Genom gåvobrev den 12 september 1903 överlät förre disponenten *Rudolf Johan Ludvig Aust* såsom gåva till kronan dels $\frac{1}{125}$ mantal kronoskatte Hinsholmen i Västra Frölunda socken av Göteborgs och Bohus län, dels ock $\frac{1}{364}$ mantal i samma hemman för att användas till befästningsanläggning vid Göta älvs mynning. Å de skänkta ägorna anlades sedermera en befästning.

Uti en till Kungl. Maj:t ställd skrift, dagtecknad den 25 juni 1929, har *Aust*, under återopande av § 3 i förenämnda förordning den 21 december 1857, gjort framställning om att komma i åtnjutande av årligt understöd till belopp av 2,500 kronor för sig och sin hustru, *Gertrud Maria Nikolina Aust*, född Nilsson, att utgå till dem gemensamt samt, efter enderas från-
fälle, till den efterlevande.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Aust* är född den 19 mars 1862; att hans hustru är född den 1 mars 1871; att hustrun haft giftorätt i de av *Aust* till kronan överlämnade fastigheterna; att han saknar ekonomiska tillgångar; att han lider av paralyse och på grund av sjukdomen under de senare åren varit sängliggande; samt att han är oförmögen att bidraga till sitt och sin hustrus uppehälle och är i stort behov av understöd.

Kommendanten i Älvsborgs fästning har i ärendet avgivit yttrande till marinförvaltningen rörande värdet av de till kronan skänkta fastigheterna och därvid anført, att ifrågavarande område, efter markvärdet i trakten, kunde värderas till i runt tal 60,000 kronor. Behållen avkomst av området kunde ej värderas i penningar, då marken användes för befästnings-

ändamål, men syntes principiellt dock böra få sättas till 5 procent av värdet å området eller till 3,000 kronor. På grund av stadgande i åberopade förordning av den 21 december 1857, att bidrag icke finge sättas högre än till hälften av den givna egendomens behållna avkomst, tillstyrkte kommandanten, att ett årligt understöd av 1,500 kronor måtte tillerkännas Aust.

Marinförvaltningen har i avgivet utlåtande i ärendet uttalat, att ämbetsverket på de av kommandanten i Älvsborgs fästning anförda skäl ansåge, att det underhåll, som skulle tillerkännas Aust och hans hustru, borde bestämmas till 1,500 kronor, att utgå från och med den 1 juli 1929.

Statskontoret, som den 23 september 1929 avgivit infordrat utlåtande, har därvid anført, bland annat, att sådana omständigheter syntes i detta fall föreligga, att gåvotagaren-staten, som begagnat sig av gåvan för anläggande av fästningen Västerberget invid Göteborg, vore jämlikt stadgande i § 3 av förordningen den 21 december 1857 skyldig »att, efter ty som han förmår, till givarens nödtorftiga underhåll årligen bidraga». Då det av sökanden begärda beloppet, 2,500 kronor för år, enligt statskontorets mening icke kunde anses oskäligt, ville statskontoret, som hölle före att saken icke lämpligen borde drivas till rättslig prövning, för sin del förorda, att det begärda beloppet beviljades. För att kunna i fullt krontal månadsvis utbetalas borde den årliga underhållssumman lämpligen sättas till 2,508 kronor.

Sedermera har Aust i en till Kungl. Maj:t ställd skrift, dagtecknad den 28 september 1929, framställt vissa erinringar mot det uti kommandantens i Älvsborgs fästning yttrande angivna värdet å ifrågavarande markområde och gjort gällande, att vid en eventuell expropriation av området priset för detsamma icke kunde beräknas till lägre belopp än 100,000 kronor.

I förnyat yttrande har *marinförvaltningen* anført, att ämbetsverket, med hänsyn bland annat till vad sökanden framhållit i sin ovanberörda skrift den 28 september 1929, ansett sig icke böra framställa någon erinran mot statskontorets förslag.

Departementschefen har för egen del i likhet med statskontoret ansett anledning saknas att bringa frågan under rättslig prövning samt funnit det av statskontoret föreslagna underhållsbeloppet av 2,508 kronor för år vara skäligt.

Motion
II: 409.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått en inom andra kammaren av herr *Brännberg* väckt motion nr 409, vari hemställts, »att förre disponenten *Rudolf Johan Ludvig Aust* och hans hustru *Gertrud Maria Nikolina Aust*, född Nilsson, må gemensamt från och med den 1 juli 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett underhåll av 3,000 kronor för år, dock utan rätt att därå åtnjuta någon sådan tilläggsförmån, som enligt gällande bestämmelser tillkommer

pensionstagare, och att vid endera makens död beloppet nedsättes till 2,508 kronor att utgå under den efterlevande makens livstid».

Till stöd för yrkandet har motionären anført bland annat följande:

»Det vill synas, som om det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet är väl lågt tilltaget. Värde av det skänkta området uppgives i ett fall till 100,000 i ett annat till 60,000 kronor. Även om man tar den lägsta summan till utgångspunkt och därå beräknar 5 procents ränta, erhålles en avkastning å 3,000 kronor. Rättvisa och billighet torde kräva, att pensionen sättes till detta belopp. Med tanke på den stora bebyggelse, som under de senare åren skett inom Älvsborgs municipalsamhälle, torde givaren, om han behållit området, för detsamma erhållit avsevärda belopp.»

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Då det årliga underhåll av 2,508 kronor, som Kungl. Maj:t föreslagit att utgå till förre disponenten Aust och hans hustru, överensstämmer med det belopp, varom sökanden själv gjort framställning, samt gåvogivaren och gåvotagaren-staten sålunda äro ense i fråga om underhållets storlek, saknas enligt utskottets mening anledning att biträda motionärens hemställan om beloppets förhöjande till 3,000 kronor för år.

Utskottet.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition och med avslag å motionen II: 409, i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, må medgiva, att förre disponenten Rudolf Johan Ludvig Aust och hans hustru Gertrud Maria Nikolina Aust, född Nilsson, må — gemensamt och efter enderas död den efterlevande — från och med den 1 juli 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett underhåll av 2,508 kronor för år, dock utan rätt att därå åtnjuta någon sådan tilläggsförmån, som enligt gällande bestämmelser tillkommer pensionstagare.

50:o.

I en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1930 dagtecknad proposition nr 128 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att det *Mauritz Gustav Sandberg* jämlikt Svea hovrätts dom den 8 mars 1929 tillerkända årliga understöd av 1,800 kronor, minskat med beloppet av till Sandberg från riksförsäkringsanstalten utgående livränta, må bestridas från anslaget till allmänna indragningsstaten, med iakttagande av att å understödsbeloppet icke må åtnjutas någon sådan tilläggsförmån, som enligt gällande bestämmelser tillkommer pensions-

*Any.
bestridande
från all-
männa in-
dragnings-
staten av
visst M. G.
Sandberg
tillerkänt
skadestånd.*

Av återopade statsrådsprotokollet framgår bland annat följande.

Den 15 augusti 1926 var Mauritz Gustav Sandberg, som då fullgjorde värnpliktstjänstgöring vid flygtrupp på Malmen, beordrad biträda vid startandet av ett flygplan. Härunder exploderade två för igångsättande av flygplanets motor nyttjade behållare för komprimerad luft, varvid Sandberg svårt skadades, bland annat i högra underbenet, som omedelbart därefter måste amputeras.

I anledning av olycksfallet tillerkände riks försäkringsanstalten Sandberg en livränta av 600 kronor för år.

Sedermåra anhängiggjorde Sandberg hos Stockholms rådhusrätt skadeståndstalan mot kronan på grund av olycksfallet. Enär det i målet vore ostridigt, att explosionen förorsakats därav, att s. k. knallgas förekommit i den större av de ovannämnda behållarna samt förekomsten av knallgas i sagda behållare måste tillskrivas vårdslöshet och försummelse hos den vid truppförbandet anställda personal, som det ålegat att utöva tillsyn över dylik materiel, och då i följd härav för kronan uppkommit skyldighet att i anledning av olyckan till Sandberg gälda skadestånd jämlikt 6 kapitlet 2 § strafflagen, förpliktade rådhusrätten genom dom den 5 september 1928 kronan att, bland annat, till Sandberg under hans återstående livstid utgiva understöd med 1,800 kronor om året, räknat från den 15 augusti 1926, men ägde kronan att vid erläggande av understödet därå avräkna vad Sandberg i anledning av olycksfallet uppburit eller framdeles kunde komma att uppbära från riks försäkringsanstalten. Rådhusrättens dom, däri kronan hos Svea hovrätt sökte ändring, blev av hovrätten genom dom den 8 mars 1929 fastställd.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

51:o.

Ang.
pension åt
förmannen
L. A. Håkansson.

I en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1930 dagtecknad proposition nr 166 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att förmannen vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori *Lars Axel Håkansson* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,508 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Håkansson, som är född den 7 april 1870, varit anställd vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori sedan den 25 april 1893, vilken anställning han fortfarande innehar; att han sålunda tjänat kronan under en tid av omkring 37 år; samt att hans arbetsförmåga på grund av nerv- och öronsjukdom samt ledgångsreumatism är i hög grad nedsatt.

I fråga om utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts här avsedda förslag och hemställer sålunda,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

52:o.

Uti punkten 2 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att maskinisten vid varmbadinrättningen i Karlsborg *Alfred Björk* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,260 kronor.

Ang.
pension åt
maskinisten
A. Björk.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Björk, som är född den 1 augusti 1866, dels varit stamanställd vid Karlsborgs artillerikår under tiden 1 november 1887—31 oktober 1895, dels ock haft anställning vid Karlsborgs fästningsbyggnad från och med den 8 april 1896 med tjänstgöring såsom maskinist vid varmbadinrättningen i Karlsborg sedan den 1 oktober 1896; att han sålunda tjänat kronan i mer än 41 år; att han varit anställd medelst kontrakt; att han uppburit i avlöning 1,980 kronor för år, exklusive dyrtidstillägg, jämte förmån av fri bostad, vedbrand och ljus, värderad till omkring 290 kronor för år; att han på grund av åderförkalkning och genom ålder nedsatta kroppskrafter är oförmögen att med arbete försörja sig; att han under sin tjänstgöring på ett tillfredsställande sätt fullgjort sina åligganden; samt att han är medellös.

Beträffande utredningen i övrigt må hänvisas till propositionen.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

53:o.

Ang.
pension åt
arbetaren
Chr. E. R.
Svensson
Lindell.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 3 av samma proposition riksdagen medgiva, att arbetaren vid Karlsborgs tygstation *Christian Emil Rolf Svensson Lindell* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,260 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Lindell, som är född den 24 augusti 1867, dels varit stamanställd vid Göta och Norrlands artilleriregementen under sammanlagt omkring 6 år, dels ock tjänstgjort såsom arbetare vid Karlsborgs tygstation i över 35 år; att han på grund av arten av honom anförtrodda arbetsuppgifter vid tygstationen kan anses hava innehaft förmans tjänsteställning; att han fullgjort sina tjänst-åligganden på bästa möjliga sätt; samt att han är medellös.

I fråga om vidare utredning i ärendet hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet biträder vad Kungl. Maj:t i förevarande ärende föreslagit och får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts föreliggande framställning må av riksdagen bifallas.

54:o.

Ang.
pension åt
vissa e. o.
befattnings-
havare vid
krigsskolan.

Under punkten 4 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att en var av extra ordinarie befattningshavarna vid krigsskolan, hovslagaren *Martin Albin Andersson*, gymnastikvaktmästaren *Jakob Viktor Johansson* och slottsvaktmästaren *Johan Gottfrid Holmer* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,152 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Andersson*, att han, som är född den 1 mars 1863, efter fast anställning vid Göta livgarde, varunder han avlagt underofficersexamen, sedan den 31 mars 1892 varit anställd vid krigsskolan, samt att han inom kort till följd av hög ålder kommer att lämna sin anställning därstädes;

beträffande *Johansson*, att han, som är född den 16 maj 1865, efter fast anställning vid Svea livgarde, sedan den 28 juli 1890 varit anställd vid krigsskolan, samt att han till följd av hög ålder och nedsatt arbetsförmåga inom kort kommer att lämna sin anställning därstädes; samt

beträffande *Holmer*, att han, som är född den 14 september 1868, efter fast anställning vid Livgardet till häst, varunder han avlagt underofficersexamen, sedan den 1 november 1894 varit anställd vid krigsskolan, samt att han till följd av hög ålder och sjuklighet inom kort kommer att lämna sin anställning därstädes.

Vidare inhämtas av handlingarna, att ifrågavarande befattningshavare för upprätthållande av sina befattningar uppbära lön enligt 5:e lönegraden i löneplanen för e. o. tjänstemän (S. F. S. nr 215/1928), samt att de fullgjort sina åligganden på ett mönstergillt sätt och alltid fört en hedrandeandel.

I övrigt må beträffande utredningen hänvisas till propositionen.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

55:o.

I punkten 5 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att en var av arbetarna vid ammunitionsfabriken *Karl Gustaf Fredrik Nybom, Johan Andersson* och *Johan Fredrik Sjöberg* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Ang.
pension åt
vissa arbetare
vid ammunitionsfabriken.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Nybom*, att han, som är född den 6 oktober 1869, varit anställd vid ammunitionsfabriken under tiden 5 mars 1904—17 december 1918 samt från och med den 18 januari 1922 och sålunda tjänat kronan i mer än 22 år, samt att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 2,900 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg;

beträffande *Andersson*, att han, som är född den 12 maj 1870, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 26 augusti 1907 och sålunda tjänat kronan i mer än 22 år, samt att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 3,250 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg; samt

beträffande *Sjöberg*, att han, som är född den 25 juli 1866, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 22 augusti 1903 och sålunda tjänat kronan i mer än 26 år, samt att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 3,180 kronor för år, inklusive dyrtidstillägg.

Vidare inhämtas av handlingarna, att ifrågavarande arbetare på grund

av sjukdom hava väsentligt nedsatt arbetsförmåga, samt att deras arbete i statens tjänst blivit väl vitsordat.

Utskottet tillåter sig att med avseende å utredningen i övrigt åberopa vad propositionen innehåller.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

56:o.

Ang.
pension åt
tygarbetaren
E. J. Wik-
ström.

Under punkten 6 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att arbetaren vid Bodens tygstation *Erik Johan Wikström* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 816 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Wikström, som är född den 13 februari 1870, varit anställd dels omkring 2 1/2 år vid statens järnvägsbyggnader, dels under tidsperioderna 21 november 1901—3 augusti 1909, 20 september—3 november 1909 och 13 juli—1 september 1917 vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden, dels ock sedan den 21 januari 1919 såsom snickare vid Bodens tygstation; att han sålunda varit anställd i statens tjänst under sammanlagt över 21 år; att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 3,800 kronor för år; att hans arbetsförmåga är nedsatt på grund av ålderdomssvaghet; samt att han städse varit arbetsam och skötsam.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit och får sålunda hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

57:o.

Ang.
pension åt
biträdande
tvätt-
föreståndaren
C. O. F. Ström.

Kungl. Maj:t har i punkten 7 föreslagit riksdagen medgiva, att biträdande föreståndaren vid Upplands regementets tvättinrättning *Carl Oskar Fredrik Ström* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till så stort belopp, att densamma, tillika med honom tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa, uppgår till sammanlagt 696 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Ström, som är född den 7 juni 1866, under tiden 6 oktober 1888—31 augusti 1925 varit stamanställd vid Upplands regemente; att han alltsedan den 1 september 1921 — efter att dessförinnan under en tid av omkring ett år hava tjänstgjort i nämnda regementes tvättinrättning — varit föreståndare för tvättinrättningen, vilken befattning han fortfarande uppehåller, ehuru numera såsom biträdande föreståndare under fackutbildad ledare; att hans avlöning under de senare åren uppgått till 2,400 kronor för år, vartill kommit förmån av fri bostad med bränsle och lyse; att han åtnjuter årligt underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa med 160 kronor samt årligt understöd från Upplands regementes korprals- och soldatpensionskassa med 15 kronor; att han lider av vissa sjukdomar, på grund varav hans arbetsförmåga anses vara nedsatt till omkring hälften av den för en fullt arbetsför person normala; att någon förbättring av hans hälsotillstånd icke är sannolik; samt att han på ett mycket berömvärt sätt fullgjort sina tjänstpliganden.

I fråga om vidare utredning i ärendet hänvisar utskottet till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må
av riksdagen bifallas.

58:o.

Uti punkten 8 av förevarande proposition nr 166 har Kungl. Maj:ts föreslagit riksdagen medgiva, att förestånderskan för Norra skånska infanteriregementets marketenteri *Ellen Johansson*, född *Martinsson*, må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 696 kronor.

Ang.
pension åt
marketenteri-
föreständer-
skan *Ellen*
Johansson,
född
Martinsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Johansson*, som är född den 5 juli 1880, innehaft anställning vid Norra skånska infanteriregementet dels under tiden 4 december 1905—30 juni 1921 å regementets skrädderiverkstad, dels ock sedan den 1 juli 1921 såsom förestånderska för regementets marketenteri; att hon anhållit om entledigande från sistnämnda befattning med utgången av juni månad 1930; att hon vid regementet uppburit en avlöning, som — fränsett dyrtidstillägg — uppgått till 960 kronor för år, varjämte hon åtnjutit förmån av fri bostad, kost, bränsle, lyse och tvätt; att hon företer tecken på kronisk sjukdom i lederna samt lider av förhöjt blodtryck och muskelreumatism, på grund varav hennes arbetsförmåga är i avsevärd grad nedsatt; att hon under hela sin tjänste-

tid ådagalagt aldrig svikande plikttrohet samt arbetsamhet och intresse i sina sysslor; att hon är medellös; samt att hon sedan den 4 maj 1907 är i äktenskap förenad med arbetaren Bror Julius Johansson, vilken år 1912 lämnade sin hustru och uppgives vara bosatt i Amerika, därifrån han sedermera icke låtit sig avhöra.

I övrigt åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts här avhandlade förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

59:o.

Ang.
pension åt
två arbetare
vid ammu-
nitionsfabriken.

Under punkten 9 föreslås, att riksdagen må medgiva, att en var av arbetarna vid ammunitionsfabriken *Carl Vilhelm Andersson* och *Lars Gustaf Gran* må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten ägt eller äger rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 624 kronor; dock med skyldighet för Andersson och Gran att avstå från den gratifikation för en gång av 500 kronor, som tillerkänts en var av dem genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 februari 1929.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Andersson*, att han, som är född den 29 december 1860, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 15 maj 1914; att han sålunda tjänat kronan i omkring 15 år; att hans arbetsinkomst under åren 1926—1928 uppgått till i medeltal omkring 3,300 kronor för år samt för tiden därefter, då han till följd av ohälsa haft kortare arbetstid, till i medeltal omkring 2,000 kronor för år; att han på grund av ålderdomssvaghet, höggradig åderförkalkning och kronisk nervsjukdom är fullständigt oförmögen att genom arbete försörja sig; att han under sin anställningstid städse iakttagit ett hedrande uppförande; samt att han är medellös; och

beträffande *Gran*, att han, som är född den 22 februari 1863, varit anställd vid ammunitionsfabriken sedan den 3 september 1914, vilken anställning han fortfarande innehar; att han sålunda tjänat kronan i omkring 15 år; att hans arbetsinkomst under de senare åren uppgått till i medeltal omkring 3,000 kronor för år; att han på grund av hjärtfel och åderförkalkning är fullständigt oförmögen att genom arbete försörja sig; att han under sin tjänstetid städse iakttagit ett hedrande uppförande och visat god arbetsförmåga; samt att han är medellös.

Uti skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 januari 1929 hemställde arméförvaltningens artilleridepartement, att Andersson och Gran måtte beredas

pension. I häröver avgivet utlåtande ifrågasatte statskontoret, att, enär bemälda arbetare räknade allenast 14 tjänstår, de i stället för pension måtte vid avskedet tillerkännas gratifikation för en gång. Genom brev den 8 februari 1929 medgav Kungl. Maj:t, att till en var av Andersson och Gran finge utbetalas gratifikation för en gång av 500 kronor vid avgång från anställning vid ammunitionsfabriken.

I skrivelse den 28 november 1929 har nu *arméförvaltningens artilleri-departement* anfört, att departementet ansåge billigt, att ifrågavarande arbetare genom pension bereddes någon hjälp till livsuppehälle under sin återstående livstid.

Statskontoret har i förnyat utlåtande i ärendet anfört bland annat följande:

Såsom statskontoret tidigare framhållit, hade nu ifrågavarande arbetare vid sin anställning i statstjänst redan överskridit 50 års ålder; och med hänsyn härtill och då deras tjänstetid uppgått till allenast 14 år, hade statskontoret funnit tillräckliga skäl icke föreligga för beredande åt dem av pensioner av statsmedel. I enlighet med statskontorets hemställan hade framställningen om pension åt Andersson och Gran icke föranlett annan åtgärd än att Kungl. Maj:t medgivit, att till en var av dem finge utbetalas en gratifikation för en gång av 500 kronor vid avgången från anställningen. Dessa båda arbetare hade emellertid tillåtits kvarstå och, enligt vad fabriken styresman uppgivit, »kunnat i viss utsträckning beredas sysselsättning med sådant lättare arbete, som av dem kunnat utföras»; och hade därför nämnda medgivande icke trätt i verkställighet.

Genom vad sålunda förekommit hade visserligen Andersson och Gran intjänat ytterligare ett tjänstår och skulle alltså, därest kungörelsen nr 10/1926 om förtidspension m. m. varit i detta fall tillämplig, ägt bekomma sådan pension till belopp av 816 kronor; men för sin del kunde statskontoret icke annat än fortfarande ställa sig synnerligen tveksamt till förevarande pensioneringsfråga. Skulle emellertid med hänsyn till de ömmande förhållanden, som föreläge, pensioner åt dessa arbetare anses böra utverkas, finge statskontoret med erinran, att 1929 års riksdag med bifall till propositionen nr 104 beviljat pensioner å 624 kronor åt arbetarna vid Karlskrona kustartilleriregementes beklädnadsverkstäder Ulrik Jönsson och Thor Johansson, vilka uppnått 65 levnadsår samt 19 respektive 16 tjänstår, framhålla, att högre pensionsbelopp än det, som sålunda tilldelats nämnda arbetare, knappast syntes böra ifrågakomma för Andersson och Gran.

I avseende å vidare utredning åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Utskottet har, om ock med någon tvekan, ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

60:o.

Ang.
pension åt
vissa förmän
och arbetare
vid fästnings-
och kasern-
byggnads-
arbetena
i Boden.

I punkten 10 av ifrågavarande proposition nr 166 har Kungl. Maj:t slutligen föreslagit riksdagen medgiva, att nedan angivna förmän och arbetare vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden må från och med månaden näst efter den, varunder avgång från anställningen vid nämnda byggnadsarbeten ägt eller äger rum, dock tidigast från och med den 1 januari 1930, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära årliga pensioner med följande belopp, nämligen: förmännen *Olof Broström* 960 kronor, *Lars Helmer Olofsson* 960 kronor, *Nils Robert Isaksson* 924 kronor och *Johan Axel Nordström* 900 kronor samt arbetarna *Erik Alfred Eriksson* 876 kronor, *August Sundström* 876 kronor och *Gustaf Erik Nyström* 816 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Broström*, att han, som är född den 15 april 1867, varit anställd dels vid vissa statens järnvägars arbeten under åren 1896—1902, dels ock med vissa uppehåll vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden sedan den 18 augusti 1903; samt att han tjänat kronan i sammanlagt omkring 31 år;

beträffande *Olofsson*, att han, som är född den 15 december 1867, varit anställd dels vid vissa statens järnvägars arbeten under en tid av omkring 6 år under åren 1891—1901, dels ock med vissa uppehåll vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden sedan den 15 januari 1902; att han tjänat kronan i sammanlagt omkring 30 år; samt att han äger en hemmansdel, taxerad till 5,800 kronor, varå enligt Olofssons egen uppgift vilar en skuld av 2,700 kronor;

beträffande *Isaksson*, att han, som är född den 13 mars 1870, med ett mindre uppehåll varit anställd vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden sedan den 11 november 1901; samt att han tjänat kronan i omkring 28 år;

beträffande *Nordström*, att han, som är född den 7 juni 1869, varit med vissa mindre uppehåll anställd vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden sedan den 10 september 1904; att han tjänat kronan i sammanlagt omkring 25 år; samt att han är ägare till tre stycken jordbrukslotter, taxerade till 8,700 kronor;

beträffande *Eriksson*, att han, som är född den 24 augusti 1869, varit anställd dels vid vissa statens järnvägars arbeten i omkring 8 år under åren 1891—1899, dels ock med vissa uppehåll vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden sedan den 9 juni 1902; att han tjänat kronan i sammanlagt omkring 29 år; samt att han äger en jordbruksfastighet, taxerad till 4,900 kronor;

beträffande *Sundström*, att han, som är född den 26 augusti 1870, varit anställd dels vid vissa statens järnvägars arbeten i omkring 3 år

under åren 1891—1894, dels ock med vissa uppehåll vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden sedan den 9 maj 1902; att han tjänat kronan i sammanlagt omkring 29 år; samt att han äger en jordbrukslägenhet, taxerad till 4,500 kronor, varå vilar en skuld av 3,000 kronor; samt

beträffande *Nyström*, att han, som är född den 14 maj 1866, varit anställd dels vid vissa statens järnvägars arbeten i 10 år och 9 månader under åren 1892—1900 samt 1921—1923, dels med vissa uppehåll vid fästnings- och kasernbyggnadsarbetena i Boden under tiden 15 juli 1901—22 september 1916 samt från och med den 1 juli till och med den 1 oktober 1927, dels ock vid kasernbyggnadsnämndens arbeten inom garnisonssjukhuset i Boden åren 1923—1925 eller under omkring 3 år; att han tjänat kronan i sammanlagt omkring 23 år; samt att han äger en bostadslägenhet, taxerad till 1,400 kronor, varå vilar en skuld av 500 kronor.

Vidare inhämtas av handlingarna, att samtliga ifrågavarande förmän och arbetare, vilkas arbete i statens tjänst blivit väl vitsordat, på grund av ålder och genom läkarbetyg styrkt sjukdom numera hava så nedsatt arbetsförmåga, att de, i den mån de icke redan lämnat sin anställning i statens tjänst, inom den närmaste tiden komma att entledigas.

I övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Med biträdande av vad Kungl. Maj:t föreslagit hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

61:o.

I en inom första kammaren av herr *Leander* väckt motion nr 61 har hemställts, »att riksdagen måtte medgiva, att f. daglönaren vid kronovarvet i Karlskrona *Karl August Franzén* må från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av 600 kronor».

Ang.
pension åt
förra daglönaren
K. A. Franzén.

Beträffande motiveringen för detta förslag får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till motionen.

Såsom i motionen erinrats, var frågan om pension åt *Franzén* föremål för prövning vid 1929 års riksdag i anledning av ett utav samme motiönär då väckt förslag.

Av då tillgängliga handlingar inhämtades, att *Franzén*, som är född den 1 december 1873 och alltså nu 56 år gammal, under tiden den 12 april 1900—31 maj 1923 varit anställd såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona.

Enligt ett av chefen för byggnadsdepartementet vid nämnda varv den

22 december 1928 utfärdat intyg hade Franzén under anställningstiden såsom daglönare ett flertal år tjänstgjort såsom biträde vid tvätten i sjömanskårens tvättinrättning i Karlskrona, vilket arbete av intygsgivaren betecknats såsom ansträngande och för hälsan påkostande.

Till utskottet hade vidare överlämnats två läkarintyg, av vilka det ena, dagtecknat den 28 februari 1928, utvisade, att Franzén behandlats för hjärtsjukdom, vilken med stor sannolikhet för framtiden komme att väsentligen nedsätta hans arbetsförmåga. Av det andra läkarintyget, dagtecknat den 14 december 1928, framgick, att Franzén lede av börjande åderförkalkning m. m., till följd varav hans arbetsförmåga vore i hög grad nedsatt.

Beträffande Franzéns ekonomiska förhållanden hade av vederbörande kommunalnämndsordförande intygats, att Franzén ägde en mindre fastighet, taxerad till 7,500 kronor, men att fastigheten vore intecknad till samma belopp och att samtliga inteckningar vore belånade.

I motionen hade såsom stöd för förslaget om pension åt Franzén gjorts gällande, att denne av hälsoskäl nödgats lämna sin anställning i statens tjänst och förskaffat sig en egnahemslägenhet i syfte att genom friluftsarbete återvinna sin hälsa.

Med stöd av den sålunda förebragta utredningen anförde 1929 års bankoutskott (utlåtande nr 24, punkten 50) för egen del följande:

»Av utredningen i ärendet framgår, att Franzén under en tid av omkring 23 år innehåft anställning i statens tjänst, vilken anställning han vid 49 års ålder lämnat för att övergå till annan verksamhet. Han uppfyller sålunda icke de beträffande daglönare vid marinen stadgade villkoren för rätt till pension vare sig i fråga om levnadsålder eller med avseende å tjänstår. Under sådana förhållanden och då det icke blivit styrkt, att Franzén på grund av sjukdom, ådragen under tjänstgöring, blivit oförmögen till fortsatt anställning i statens tjänst, har utskottet ansett det icke böra ifrågakomma, att honom skulle beredas pension av statsmedel.»

På grund av det anförda hemställde utskottet, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Detta blev även riksdagens beslut.

I den nu föreliggande motionen har anförts bland annat följande:

»Ehuru det givetvis möter hinder att efter så lång tid genom läkarbetyg få med full visshet konstaterat, att Franzén ådrog sig den sjukdom, varav han lider, under sitt för hälsan påkostande arbete i kronovarvet, råder knappast någon tvekan om, att detta dock är förhållandet. I ett av förste marinläkaren H. J. Hammarström den 22 november 1929 utfärdat intyg kan man också läsa mellan raderna, att hans åsikt är, att Franzéns ohälsa härrör av de ansträngningar denne måste underkasta sig såsom biträde vid tvätten i sjömanskårens i Karlskrona tvättinrättning.»

Berörda läkarintyg är av följande lydelse:

»Att f. d. daglönaren vid kronovarvet i Karlskrona Karl August Franzen vid i dag företagen undersökning befunnits lida av organiskt hjärtfel (vit. organ. cordis) samt att intet talar emot, att detta hjärtfel orsakats av en, som han uppgiver, för flera år sedan genomgången akut ledgångsrheumatism, får jag härmed intyga.

Karlskrona den 22 november 1929.

Hj. Hammarström.

Förste marinläkare i flottans reserv.»

Då några skäl av beskaffenhet att böra föranleda ett frångående av den ståndpunkt, riksdagen förlidet år intagit i denna fråga, enligt utskottets mening icke blivit förebragta, får utskottet hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion I:61 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

62:o.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 27 har herr *Andersson* i Stockholm hemställt, »att riksdagen må bevilja f. d. arbetaren vid flottans varv i Karlskrona *Bror Algot Steinbach* en årlig pension av 980 kronor att jämte förekommande författningsenliga pensionstillägg och dyrtidstillägg till honom utgå på grund av den långvariga anställning han innehåft i statens tjänst».

*Ang.
pension åt
förra arbe-
taren vid
flottans varv
i Karlskrona
B. A. Stein-
bach.*

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att Steinbach, som är född den 8 april 1877 och sålunda 53 år gammal, varit anställd dels under vissa perioder vid flottans sjömanskår, dels ock såsom daglönare vid flottans varv i Karlskrona med vissa avbrott från och med den 24 april 1895 till och med den 21 augusti 1929, att han haft anställning vid flottan i sammanlagt över 30 år, att han erhållit goda vitsord för uppförande och arbetskunnighet samt att han har fyra minderåriga barn att försörja.

Till stöd för förslaget har motionären anført bland annat följande:

»Därest Steinbach, i likhet med ett stort antal andra arbetare vid varvet, avskedats såsom övertalig, hade han erhållit en förtidspension, som tillsammans med pensionstillägg och dyrtidstillägg uppgått till omkring 1,400 kronor. Han avskedades emellertid på grund av att varvschefen ansåg, att han var olämplig att arbeta vid försvaret. — — — En utredning angående orsaken till avskedandet, som verkställdes av styrelsen för Försvarsverkens civila personals förbund, har ådagalagt, att det från Steinbachs sida icke förekommit något i hans förhållande i tjänsten, som givit anledning till anmärkning mot honom eller till hans avskedande, men har varvschefen, på grund av att Steinbach deltog i ett politiskt

möte den 1 augusti 1929 på torget i Karlskrona och därvid höll i stängen till en vanlig föreningsfana, betraktat honom som olämplig att arbeta vid försvaret.»

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört marinförvaltningen.

Marinförvaltningen har från *varvschefen vid flottans station i Karlskrona* inhämtat yttrande av följande lydelse:

I § 2 av Kungl. Maj:ts kungörelse den 25 november 1910 angående pensionering av de vid marinen anställda förmän bland daglönare, sjukvaktare och övriga daglönare stadgas följande:

»För rätt att komma i åtnjutande av pension erfordras ej mindre att hava tjänat staten under minst 25 år än även att antingen hava uppnått 65 levnadsår eller efter uppnådda 60 levnadsår befinnas vara på grund av försvagat hälsotillstånd eller nedsatta krafter mindre tjänlig till arbete vid marinen eller ock efter uppnådd levnadsålder av 55 år befinnas av behörigen styrkt sjuklighet vara för framtiden oförmögen till utförande av arbete därstädes.»

Då f. d. daglönaren Steinbach visserligen tjänat staten under minst 25 år, men däremot ännu ej uppnått föreskriven levnadsålder, är han sålunda ej berättigad till erhållande av pension från flottans pensionskassa.

På grund av Steinbachs långa tjänstetid har jag — som i detta sammanhang icke anser Steinbachs ådagalagda olämplighet att vidare användas i försvarets tjänst böra läggas honom till last — intet att erinra, därest han i någon form beredes kompensation för sin långa tjänstetid.

Marinförvaltningen har såsom eget utlåtande i ärendet åberopat varvschefens berörda yttrande och förklarat sig intet hava att erinra mot att Steinbach tilldelades pension av statsmedel enligt de för marinens daglönare gällande grunder.

Statskontoret har för egen del anfört följande:

Med hänsyn till Steinbachs långa tjänstetid och då han vid sin ålder knappast lär kunna erhålla något stadigvarande arbete av beskaffenhet att kunna bereda försörjning åt honom och familjen, synes billigheten bjuda att tillerkänna honom någon pension av statsmedel. Därest bestämmelserna om förtidspension hade varit i detta fall tillämpliga, skulle pensionsbeloppet hava utgjort 1,156 kronor. Under föreliggande omständigheter synes emellertid nämnda belopp vara väl högt. Statskontoret föreställer sig, att ett belopp å 900 kronor skulle kunna anses vara i detta fall skäligt. Vad som må varda beviljat torde böra anvisas att från ingången av innevarande år utgå från allmänna indragningsstaten.

Utskottet.

Med hänsyn till Steinbachs långvariga anställningstid i statens tjänst har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att honom beredes pension av statsmedel.

Det av statskontoret i sådant hänseende ifrågasatta beloppet, 900 kronor för år, överensstämmer nära med vad som skulle hava tillkommit Steinbach, därest han i fråga om levnadsålder uppfyllt de för pensionering av daglönare vid marinen gällande villkoren, och synes utskottet vara väl avvägt. Pensionen torde böra anvisas från allmänna indragningsstaten samt utgå från och med ingången av år 1930.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:27, må medgiva, att förre daglönaren vid flottans varv i Karlskrona Bror Algot Steinbach må från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 900 kronor.

63:o.

I en inom andra kammaren av herr *Bäcklund* väckt motion nr 114 har hemställts, »att riksdagen må medgiva, att förre arbetaren vid ammunitionsfabriken i Karlsborg *Frans Rudolf Wahlström* må från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 600 kronor».

Ang.
pension åt
f. arbetaren
vid ammu-
nitionsfabrikens
avdelning å
Karlsborg F.
R. Wahl-
ström.

Av tillgängliga handlingar i ärendet framgår, att Wahlström, som är född den 29 november 1875, varit anställd dels vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg under tiden 1 oktober 1903—26 augusti 1904 samt 1 september 1906—16 december 1917 eller i omkring 12 år 4 månader, dels ock hos fastighetsförvaltningen å Karlsborg såsom grindvaktare under åren 1920—1927 eller i 8 år, varvid det — mot ett årligt arvode av 75 kronor — ålegat Wahlström att under fyra sommarmånader, då kreatur betat å kronans mark, hålla grinden vid Överbacken i Karlsborg stängd; att han enligt läkarbetyg lider av kronisk hjärtsjukdom och höggradig nervositet, varav hans arbetsförmåga är i mycket hög grad nedsatt; att han på grund av sjukdom lämnade sin anställning vid ammunitionsfabriken och att, enligt vad arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i avgiivet yttrande över en av Wahlström gjord framställning om understöd uttalat, det icke är uteslutet, att den under krigstiden utsträckta arbetstiden vid nämnda fabrik medverkat till Wahlströms sjukdomar; att vederbörande kommunalnämndsordförande intygat, att Wahlström icke äger fast egendom eller annan förmögenhet; samt att han saknar anhöriga i stånd att bidraga till hans uppehälle.

Sedan Wahlström i en till arméförvaltningens artilleridepartement ingiven skrift den 25 april 1928 gjort framställning om erhållande av något understöd, hemställde nämnda departement och ämbetsverkets sjukvårdsstyrelse i skrivelse till Kungl. Maj:t, att pension måtte utverkas för sökanden.

I avgivet utlåtande i ärendet den 2 februari 1929 tillstyrkte statskontoret, att pension måtte beredas Wahlström med 600 kronor för år.

Genom beslut den 20 juni 1929 tilldelade Kungl. Maj:t Wahlström i anledning av den gjorda framställningen en gratifikation för en gång av 600 kronor.

Till stöd för sitt yrkande har motionären anfört, bland annat, följande.

»Då Wahlström varit anställd i statens tjänst under en tid av över 20 år, varunder han iakttagit ett särdeles hedrande uppförande samt med flit och noggrannhet fullgjort sina sysslor, synes det icke överensstämman vare sig med praxis, rättvisa eller billighet, om han, som är sjuk och oförmögen till arbete, av staten såsom arbetsgivare avfärdas med en mycket liten engångsgratifikation. Detta så mycket mera, som det ej är uteslutet, att den under krigstiden utsträckta arbetstiden vid ammunitionsfabriken, av upp till 15 timmar per dygn, varit orsaken till Wahlströms sjukdomar. Hans sjukdomar utbröto just under den tiden, då det forcerade arbetet pågick. Något återvinnande av hälsan har inte sedermera skett, sjukdomarna ha i stället allt mera förvärrats.»

Utskottet

Enligt utskottets mening är Wahlströms tjänstetid vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg alltför kort för att därå skulle — med hänsyn även till tillämpad praxis — kunna grundas någon rätt till pension. I ärendet har visserligen gjorts gällande, att Wahlström måst sluta sin anställning på grund av ohälsa, som han skulle hava ådragit sig till följd av den under krigsåren utsträckta arbetstiden vid ammunitionsfabriken. Härutinnan har arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse allenast uttalat, att det icke vore uteslutet, att den utsträckta arbetstiden medverkat till Wahlströms sjukdomar. Den på denna punkt sålunda föreliggande utredningen, vilken varit tillgänglig vid Kungl. Maj:ts nyligen verkställda prövning av ärendet, har synts utskottet icke innebära tillräckligt stöd för förslag om sjukpension åt Wahlström. Av motionären hava till utskottet ingivits vissa intyg, som tydligare än vad vid den föregående utredningen skett ådagalägga Wahlströms oförmåga till arbete på grund av sjukdom samt hans behov av understöd. Dessa handlingar beröra emellertid icke den enligt utskottets mening för ärendets bedömande viktigaste frågan, nämligen om sambandet mellan Wahlströms sjukdomar samt hans arbete vid ammunitionsfabriken. Under sådana förhållanden har utskottet ansett sig icke kunna på grundval av föreliggande utredning tillstyrka bifall till motionen i fråga. Därest emellertid en förnyad utredning i ärendet skulle giva ökat stöd för sannolikheten av att Wahlström ådragit sig sjukdom under arbetet i statens tjänst, skulle emellertid frågan uppenbarligen komma i ändrat läge.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II:114 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

64:o.

I en inom andra kammaren under nr 151 väckt motion har herr *Svedman* hemställt, »att riksdagen måtte bevilja tvätterskan *Hanna Jakobsson* i Visby ett årligt understöd med 300 kronor».

Beträffande motiveringen för denna hemställan hänvisar utskottet till motionen.

Av tillgängliga handlingar i ärendet framgår, att Jakobsson, som är född den 7 augusti 1868 och sålunda över 61 år, i mer än 29 år i egenskap av entreprenör i egen bostad utfört tvättnings- och persedellagningsarbeten för Gotlands artillerikårs räkning, att anledningen till att omförmälda arbete utförts i hemmet varit att kåren saknat egen tvättinrättning, att hon sedan den 1 maj 1929 icke vidare anlitats för dylikt arbete, enär 1925 års försvarsbeslut medfört, att artillerikårens tvätt m. m. numera ombesörjes av Gotlands infanterikårs tvättinrättning å Visborgs slätt, att hennes arbetsförtjänst uppgått till i genomsnitt 100 kronor i månaden, varå dyrtidstillägg icke utgått, att hon enligt läkarintyg den 10 januari 1930 lider av åderförkalkning och allmän kraftnedsättning i sådan grad, att hon ej genom arbete kan förvärva sitt uppehälle, att hon sedan den 14 februari 1891 är i äktenskap förenad med arbetaren Johan Vilhelm Rudolf Jakobsson, född den 16 maj 1868, vilken alltsedan år 1924 varit intagen för varaktig försörjning å Visby stads ålderdomshem, samt att makarna hava tre vuxna barn, vilka icke synas vara i den ställning att de kunna bidra till moderns uppehälle.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört arméförvaltningens intendentsdepartement.

Intendentsdepartementet har tillstyrkt beviljande av pension åt tvätterskan Jakobsson med 300 kronor för år och erinrat, att departementet den 2 februari 1926 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om utverkande av årligt understöd åt henne, varvid departementet till stöd för framställningen anfört, bland annat, följande:

Visserligen har Jakobsson, under den tid hon arbetat för kårens räkning, icke innehaft direkt statsanställning, utan arbetat i egenskap av entreprenör åt kåren. Emellertid har i åtskilliga fall även dylikt arbete räknats en pensionssökande till godo vid bedömande av frågan, huruvida pension borde vederbörande tillerkännas. Sålunda beviljade 1924 års riksdag jämlikt skrivelse den 26 april samma år nr 108, punkt 7 a) åt förre skräddarmästaren vid Skånska husarregementets intendenturverkstäder Olof Svensson en årlig pension av 800 kronor. Bemälda Svenssons och Jakobssons arbeten vid respektive truppförband torde kunna i visst hänseende likställas. Då Jakobsson synes hava ägnat största delen av sin verksamhet åt Gotlands artillerikår, och hennes arbetsförmåga är i mycket hög grad nedsatt, på grund varav hennes arbete för kårens räkning,

Ang.
årligt
understöd åt
tvätterskan
*Hanna Jacobs-
son, född Frö-
berg.*

vilket arbete, enligt vad departementet inhämtat, ännu pågår, inom kort torde komma att helt och hållet upphöra, finner departementet det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att något understöd från statens sida beredes henne för hennes återstående levnad. Vad beträffar storleken av dylikt understöd håller departementet före, att detsamma skäligen bör bestämmas till ett belopp av 300 kronor för år att utgå från och med månaden näst efter den Jakobsson upphör att arbeta för kårens räkning. På grund av vad sålunda anförts får intendentsdepartementet hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att tvätterskan Emma Johanna Elisabet Jakobsson, född Fröberg, må från och med månaden näst efter den, under vilken hon upphör att arbeta för Gotlands artillerikårs räkning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av trehundra kronor.

Statskontoret har för egen del anfört följande:

Arméförvaltningens intendentsdepartement har i förevarande ärende erinrat, att departementet avgivit förslag rörande beviljande av pension åt tvätterskan Jakobsson. I berörda ärende avgav statskontoret utlåtande den 13 mars 1926, varuti ämbetsverket framhöll, att riksdagen i flera fall medgivit, att pension finge utgå till vissa personer, vilka i likhet med Jakobsson icke haft statsanställning utan i egenskap av entreprenörer utfört arbete för statens räkning, och hänvisade ämbetsverket därvid till bankoutskottets utlåtanden 1918 nr 19 punkt 3 och 55 punkt 13 samt 1919 års statsverksproposition, tionde huvudtiteln sid. 37, ävensom propositionerna vid 1924 års riksdag nr 27 punkt 1 och nr 184 punkt 1. I samtliga fall kunde dock vederbörande sägas hava varit under lång tid uteslutande sysselsatta med entreprenadarbete för staten. Tvätterskan Jakobsson hade emellertid, framhöll statskontoret, vid sidan av sitt arbete för Gotlands artillerikår utfört arbete åt enskilda personer och inrättningar; och under sådana förhållanden måste det enligt statskontorets mening anses betänkligt att åt henne av statsmedel bereda årligt understöd. Genom beslut den 9 april 1926 fann Kungl. Maj:t i enlighet med statskontorets hemställan framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Emellertid framgår av nu föreliggande handlingar, att tvätterskan Jakobsson på grund av ändrad anordning av tvätt och persedellagning vid artillerikåren från och med maj månad 1929 gått förlustig den arbetsförtjänst, som under inemot 30 år utgjort hennes huvudsakliga levebröd; att hon numera på grund av ålder och sjukdom är ur stånd att försörja sig; samt att mannen sedan flera år är intagen på ålderdomshem för varaktig försörjning och alltså icke i någon mån bidrager till familjens underhåll. Med hänsyn till sålunda föreliggande omständigheter måste ganska starka billighetsskäl anses förefinnas för beviljande i detta fall av något årligt understöd av statsmedel. Det föreslagna beloppet, som icke kan anses för högt tilltaget, synes böra från ingången av år 1930 utgå från allmänna indragningsstaten.

Utskottet.

I betraktande av de omständigheter, som i ärendet åberopats, finner utskottet, lika med de hörda myndigheterna, billighetsskäl tala för att tvätterskan Jakobsson på grund av sitt långvariga arbete för statens räkning tillerkännes någon pension av statsmedel, oaktat hon icke varit direkt anställd i statens tjänst. Det belopp, som av motionären föreslagits, har icke givit utskottet anledning till invändning. Pensionen torde böra be-

viljas från allmänna indragningsstaten samt utgå från och med ingången av år 1930.

Utskottet hemställer,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:151, må medgiva, att förra tvätterskan Hanna Jakobsson må från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor.

65:o.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 247 har herr *Holmgren* hemställt, »att riksdagen måtte medgiva förre korpralen vid flottan *Johan Alfred Jönsson* rätt att under sin återstående livstid uppbära årligt understöd med 900 kronor från allmänna indragningsstaten utöver den honom tillkommande ersättningen från riksförsäkringsanstalten».

Ang.
årligt under-
stöd åt
f. korpralen
J. A. Jönsson.

Till stöd för yrkandet har motionären anfört följande:

»Den 9 augusti 1922 inträffade en olyckshändelse på undervattensbåten 'Illern', som då var vår flottas nyaste och modernaste undervattensbåt. Fartyget och 24 man av besättningen räddades, men två män ombordingo sätta livet till, och en tredje — dåvarande korpralen vid 5. matroskompaniet nr 590 Johan Alfred Jönsson — ådrog sig som följd av olyckshändelsen en sjukdom, av vilken han alltjämt lider och från vilken han sannolikt aldrig kommer att bli botad.

Olyckshändelsen tillgick enligt efter densamma gjord utredning på följande sätt: Undervattensbåten 'Illern' deltog i en i Östersjön utanför Östergötlands skärgård pågående övning, närmast bestående av torpedskjutning mot pansarbåtar. Övningen hade just börjat, och 'Illern' hade skjutit ett skott mot pansarskeppet 'Drottning Victoria', som med hög fart gick i nordlig riktning. 'Illerns' torn var ovan vattnet, men hela besättningen, 26 man, befann sig inne i fartyget. Sedan nyssnämnda torped avlossats, gav fartygschefen, kaptenen E. Färnström, order om att öppna tornluckan och gick själv upp på däck tillsammans med fyra man, däribland korpralen Jönsson, vilken var först uppe och som hade order att från däck styra fartyget efter torpeden. Sedan kapten Färnström kommit upp, märkte han, att 'Illern' fick lutning föröver och började skära ned. Det gällde då att handla sekunds snabbt, ty hade lutningen blivit så stark, att vattnet nått tornluckan, så hade ingenting kunnat rädda undervattensbåten och dess inne i skrovet varande besättning från undergång. Kapten Färnström fattade hastigt situationen; han kastade sig ned genom luckan och drog till denna efter sig, lämnande de fyra männen på däck åt sitt öde. Av de på däck varande kommo tre, däribland Jönsson, i vattnet, och en, som icke var simkunnig, klängde sig fast i periskopet. För att kunna stänga tornluckan måste emellertid den redan på däck uppsatta maskintelegrafens tagas ned, och om icke Jönsson liksom kapten Färnström blixtnsnabbt fattat situationen och slängt ned denna, hade luckan ej kunnat stängas i tid. Det är alltså tyd-

ligt, att Jönsson handlade synnerligen rådligt och därmed verksamt bidrog till, att olyckan ej fick större omfattning.

Omedelbart efter det tornluckan på båten blivit stängd, lät kapten Färnström stoppa maskinerna, vattnet blåstes ut och undervattensbåten höjde sig normalt. Man backade därefter och sökte komma de nödställda till hjälp. Den som klängt sig fast i periskopet samt korpralen Jönsson blevo räddade, de två övriga drunknade.

Korpral Jönsson ådrog sig som följd av olyckan lungtuberkulos, men fick det oaktat på grund av ömmande omständigheter kvarstå i tjänst till den 1 oktober 1928, då han — efter en sammanlagd tjänstetid på 15 år 10 månader 29 dagar vid skeppsgosse- och sjömanskårerna — lämnade sin anställning vid flottan och anmälades till erhållande av ersättning från riksförsäkringsanstalten. Då hans arbetsförmåga ansetts nedsatt med 100 procent har ersättningen sedan avskedsdagen, jämlikt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utgått efter 900 kronor för år räknat.

Jönsson kan givetvis icke få komma i åtnjutande av ersättning enligt förordningen den 18 juni 1927, i vilket fall han skulle fått en ersättning på något över 1,800 kronor för år, men det synes skäligt, att han tillerkännes något understöd från allmänna indragningsstaten utöver den honom från riksförsäkringsanstalten tillkommande ersättningen av 900 kronor för år. Han är nämligen på grund av sin sjukdom ständigt sängliggande, och han har ingen annan inkomst än ovannämnda ersättning av 900 kronor för år. Enligt läkarintyg är han också för all framtid fullständigt oförmögen till arbete; utsikterna för hans återvinnande av hälsa och arbetsförmåga äro inga, vare sig med eller utan sanatorievård. Enligt utsago av samme läkare är vidare hans sjukdomstillstånd sådant, att han är i oundgängligt behov av sin hustrus vård och tillsyn i hemmet, varför hon av denna anledning är bunden vid hemmet och icke kan eller bör åtaga sig arbete för annans räkning. Under dessa förhållanden är den honom tillerkända ersättningen synnerligen knapp.

Med hänsyn också till det förhållandet, att Jönsson under den tid, han var tjänsteduglig, ådagalade mycket god tjänstbarhet och särskilt vid ovannämnda tillfälle visade stor rådighet i tjänsten, vilket bland annat styrkes av intyg från f. d. fartygschefen å undervattensbåten 'Illern', synes han böra tillerkännas ett årligt understöd under sin återstående livstid om 900 kronor från allmänna indragningsstaten utöver den honom från riksförsäkringsanstalten tillkommande ersättningen.»

Utskottet.

Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utgår enligt bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1927, vilken förordning trätt i kraft den 1 januari 1928. Genom ifrågavarande förordning har förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, upphävts, dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, som inträffat eller sjukdom som yppats före den 1 januari 1928, skall bedömas enligt äldre bestämmelser.

Enligt vad motionären uppgivit, vilket vitsordats av för utskottet tillgängliga handlingar, uppbär Jönsson från riksförsäkringsanstalten högsta medgivna livränta — 900 kronor för år — enligt 1909 års förord-

ning med den ändrade lydelse nämnda förordning erhållit genom förordning den 4 juni 1920. Skulle 1927 års militärsättningsförordning varit å Jönsson tillämplig, hade ersättning till honom kommit att utgå med väsentligt högre belopp. Motionären har emellertid icke ifrågasatt någon dispens från övergångsbestämmelserna i 1927 års förordning utan med hänsyn till Jönssons välförhållande och föreliggande ömmande omständigheter hemställt om ett årligt understödsbelopp åt Jönsson å allmänna indragningsstaten.

Med hänsyn till eventuellt uppkommande konsekvenser har utskottet funnit en dispens från militärsättningsförordningens bestämmelser icke kunna förordas. Vad beträffar det av motionären gjorda yrkandet att Jönsson skulle, i anledning av ådagalagd rådighet vid det i motionen berörda olyckstillfället, å allmänna indragningsstaten tillerkännas särskilt understöd utöver livräntan, har utskottet funnit sig icke kunna på grundval av den i motionen förebragta utredningen bedöma, huruvida omständigheterna äro sådana, att en dylik åtgärd lämpligen bör ifrågakomma. Det torde böra ankomma på vederbörande myndigheter och Kungl. Maj:t att i första hand pröva denna fråga. Med hänsyn härtill har utskottet funnit sig böra avstyrka bifall till motionen.

Utskottet hemställer,

att förevarande motion II:247 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

66:o.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 332 har herr *Lundquist* i Rotebro hemställt, »att riksdagen måtte tillerkänna f. sergeanten *S. R. N. Leijonberg* ett årligt understöd från allmänna indragningsstaten av kronor 500 för år».

Ang. årligt understöd åt förra sergeanten S. R. N. Leijonberg.

Beträffande motiveringen för denna hemställan hänvisar utskottet till motionen.

Av tillgängliga handlingar i ärendet framgår, att *Leijonberg*, som är född den 31 oktober 1869, erhöll anställning såsom hornblåsare vid förutvarande Pontonierbataljonen den 20 april 1885, att han befordrades till vice korpral den 1 maj 1887 och till korpral den 2 maj 1888 samt erhöll avsked på egen begäran för framtida väl den 17 augusti 1889 efter en tjänstetid av omkring 5 år 4 månader, att han varit anställd såsom fältmusikant (sergeant på stat) vid förutvarande Gotlands infanteriregemente under tiden 27 mars—4 december 1890 eller i något över 8 månader, att han innehåft anställning såsom spel i nummer vid förutvarande Västerbottens fältjägarkår (sergeant i kåren) under tiden 1 maj 1891—5 augusti 1892

samt såsom trumslagare och hornblåsare vid Norrbottens regemente (musiksergeant i regementet) under tiden 1 december 1901—29 augusti 1903 och sålunda varit anställd vid nämnda kår och regemente i sammanlagt 3 år, ävensom att han varit förordnad såsom landstormsförrädsförvaltare dels under tiden 1 september 1909—31 augusti 1912, dels ock under tiden 1 maj 1919—30 september 1929 eller i sammanlagt 13 år 5 månader, för vilken tjänstgöring han erhållit synnerligen goda vitsord.

Enligt § 5 mom. 2 av förordning om landstormen (landstormsförordning) den 26 juli 1927 skall till landstormsförrädsförvaltare förordnas underofficer, som tillhör arméns eller marinens reserv. Därest sådan ej finnes att tillgå, förordnas annan lämplig person att tills vidare upprätthålla befattningen. På grund av nämnda bestämmelser entledigades Leijonberg från förordnandet såsom landstormsförrädsförvaltare den 30 september 1929, enär vid denna tidpunkt underofficer i reserven befanns tillgänglig för att övertaga befattningen i fråga.

Hos Kungl. Maj:t har Leijonberg gjort särskilda framställningar om erhållande av pension.

I ärendet har *arméförvaltningens civila departement* avgivit utlåtande och därvid anfört bland annat följande:

Leijonberg har innehaft manskapsbeställning i sammanlagt 7 år 3 månader 27 dagar samt underofficersbeställning på stat i 8 månader 7 dagar. Leijonberg har sålunda med avseende å tjänstetidens längd — något tillgodoräknande såsom tjänstår för erhållande av pension av de tider, varunder sökanden mot arvode innehaft förordnande såsom landstormsförrädsförvaltare torde icke kunna ifrågakomma — icke uppfyllt de villkor, som finnas föreskrivna för erhållande av underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa. I anledning härav och då några andra skäl, som skulle kunna berättiga Leijonberg till erhållande av underhåll ur nämnda kassa, icke blivit anförda, har departementet funnit sig icke kunna tilldela Leijonberg dylikt underhåll. Något understöd ur invalidhusfonden är departementet på grund av bestämmelserna i brevet den 6 februari 1920, angående decentralisering av vissa ärenden rörande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa och invalidhusfonden, icke befoगत tilldela sökanden. På grund av vad sålunda anförts och då några andra medel, varifrån understöd eller pension i förevarande fall skulle tänkas kunna utgå, icke stå till departementets förfogande, får departementet hemställa, att föreliggande framställning i vad den avser understöd eller pension från medel, varöver departementet förfogar, icke måtte till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Direktionen över arméns pensionskassa har i avgivet yttrande meddelat, att Leijonberg icke åtnjuter pension eller understöd från nämnda kassa och icke heller kan beredas dylik förmån.

Genom särskilda beslut den 25 oktober och den 29 november 1929 har Kungl. Maj:t funnit Leijonbergs omförmälda framställningar icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som därvid anfört följande:

Förvaltarbefattningarna vid landstormsförråden äro i likhet med exempelvis rullföringsbiträdesbefattningarna att hänföra till sådana med arvoden avlönade befattningar, som äro avsedda att uppehållas av pensionerat underbefäl. Någon ökad pensionsförmån utöver den, som tillagts vederbörande vid avgången från beställning på stat, har icke i allmänhet ansetts böra beredas till följd av anställning i sådan arvodesbefattning. Undantagsvis har dock dylik befattning innehafts av icke pensionsberättigat f. d. underbefäl; och då har någon gång pension vid entledigandet från sådan anställning beviljats. I sådant avseende vill statskontoret erinra om 1924 års riksdags beslut (riksdagens skrivelse nr 306 sid. 8) om pension åt rullföringsbiträdet, underlöjtnanten i armén J. P. Borg till belopp av 600 kronor, motsvarande en nyreglerad pension å 996 kronor.

Då Leijonberg, som ej är berättigad till någon pension för sin militära beställning, uppnått en levnadsålder av 60 år och tjänat staten under en tid av något över 21 år, torde, med hänsyn tillika till omständigheterna vid hans entledigande från befattningen såsom förrådsförvaltare, billigheten få anses bjuda, att han erhåller något understöd av statsmedel. Beträffande det i motionen föreslagna beloppet 500 kronor, som i och för sig kan anses skäligt, vill statskontoret allenast erinra, att pensioner och understöd numera pläga bestämmas till belopp, som äro i fullt krontal jämnt delbara med tolv.

Då Leijonberg med avseende å tjänstetidens längd icke uppfyller villkoren för underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa och hans militära tjänstetid uppgår till allenast omkring 8 år, har utskottet, med hänsyn till möjliga konsekvenser av ett sådant beslut, funnit sig icke kunna förorda, att honom tillerkännes dylikt understöd. På sätt av utredningen framgår, har Leijonberg vidare varit förordnad såsom landstormsförrådsförvaltare under en tid av omkring 13 $\frac{1}{2}$ år. Därvid har han emellertid, enligt vad utskottet inhämtat, åtnjutit ett arvode av endast 630 kronor för år. Vid sådant förhållande torde denna befattning vara att anse såsom en ren bissyssla, vilken knappast kan anses böra grundlägga rätt till pension. Sistnämnda karaktär av befattningen belyses jämväl av det förhållandet, att ifrågavarande beställningar enligt författning äro avsedda att uppehållas av pensionerad militär personal.

Utskottet.

På grund av det anförda har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka, att Leijonberg tillerkännes pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel, och får sålunda hemställa,

att förevarande motion II: 332 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

67:o.

Ang.
pension
åt sömmer-
skan Olga
Karolina Vik-
berg.

I en inom andra kammaren av herrar *Andersson* i Stockholm och *Jo-hansson* i Sollefteå väckt motion nr 333 har hemställts, »att riksdagen må besluta att tilldela sömmerskan *Olga Karolina Vikberg* en årlig pension av 600 kronor att utgå från och med den 1 januari 1930».

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att Vikberg, som är född den 9 maj 1879 och sålunda innevarande år uppnår 51 år, varit anställd såsom sömmerska vid Västernorrlands regementes skrädderiverkstad under tiden 2 januari 1910—7 januari 1923, att hon under åren 1926—1929 i sitt hem utfört sömnadsarbeten för regementets räkning, vilket arbete synes hava varit hennes huvudsakliga sysselsättning under sistnämnda år, att hennes arbetsförtjänst under samma år uppgått till i medeltal omkring 1,560 kronor för år, samt att hon enligt läkarbetyg den 15 januari 1930 på grund av vissa sjukdomar endast kan utföra lättare arbete och ej tål vid att trampa symaskin.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört arméförvaltningens intendentsdepartement.

Arméförvaltningens intendentsdepartement har med hänsyn till föreliggande omständigheter anfört, att departementet icke velat motsätta sig, att Vikberg i trots av hennes ur pensionssynpunkt låga ålder och korta tjänstetid tillerkändes en årlig pension från allmänna indragningsstaten av 600 kronor.

Statskontoret har för egen del i ärendet anfört följande:

I någon mån tveksamt kan det onekligen synas, huruvida här föreligga fullt tillräckliga skäl att bereda pension av statsmedel. Statskontoret vill dock erinra, att 1928 års riksdag i anledning av propositionen nr 193 till följd av omständigheter, som likna de i detta fall föreliggande, beviljat pension å 564 kronor åt förra sömmerskan vid Västerbottens regementes intendenturverkstäder Hildur Kristina Emilie Sjögren, vilken efter 15 års arbete nödgades till följd av sjukdom lämna sin anställning vid allenast 38 levnadsår. Beviljas pension i nu förevarande fall, torde densamma få, såsom i motionen föreslagits, åtnjutas från ingången av år 1930 samt anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Utskottet.

Då sömmerskan Vikberg under en sammanlagd tid av omkring 17 år, därav 13 år i direkt statsanställning, utfört arbete för statens räkning samt hon numera på grund av sjukdom synes oförmögen till fortsatt dylikt arbete, har utskottet ansett sig kunna förorda, att en årlig pension från statens sida beviljas henne. Vad pensionens storlek beträffar, har utskottet funnit

sig böra tillstyrka det belopp av 564 kronor, som enligt vad statskontoret erinrat tidigare beviljats i ett i någon mån likartat fall. Pensionen, som lär böra anvisas å allmänna indragningsstaten, torde böra utgå från och med ingången av år 1930.

I enlighet med det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:333, må medgiva, att förra sömmerskan vid Västernorrlands regementes skrädderiverkstad Olga Karolina Vikberg må från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 564 kronor.

IV. Ang. socialdepartementet.

68:o.

I en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1930 dagtecknad proposition nr 147 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att assistenten av 3:e klass vid statens tvångsarbetsanstalter *Fritz Oskar Levén* må från och med dagen näst efter den, då han efter uppnådd pensionsålder avgår från sin tjänst, under sin återstående livstid uppbära, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att den författningsenligt utgående pensionen jämte nämnda belopp uppgår till 2,724 kronor årligen.

Ang.
tilläggs-
pension åt assi-
stenten av 3:e
klass vid sta-
tens tvångsar-
betsanstalter
F. O. Levén.

Den i staten för statens tvångsarbetsanstalter uppförda befattningen såsom assistent av 3:e klass motsvaras av den i instruktionen för samma anstalter omförmälda jordbruksassistenten vid Svartsjöanstalten och är hänförd till lönegraden B 16 i det för civilförvaltningen i allmänhet gällande avlöningsreglementet. Jämlikt gällande bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension är för sagda befattning fastställt ett pensionsunderlag av 3,240 kronor. Beträffande skyldighet att från tjänsten avgå och rörande rätt till hel pension gälla de allmänna reglerna i 1907 års civila pensionslag. Skyldigheten att avgå inträder alltså för innehavare av dylik befattning vid uppnådd levnadsålder av 67 år, och för hel pension erfordras 35 tjänstår.

Levén, som är född den 23 april 1863, har alltsedan den 14 mars 1909 varit anställd vid tvångsarbetsanstalten. Den 26 juni 1915 konstituerades han att från och med den 1 juli samma år vara assistent av 3:e klass för jordbruket vid anstalten, vilken befattning Levén alltjämt innehar.

Styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö har i ärendet anförut bland annat följande.

Från de allmänna reglerna beträffande skyldighet att från tjänsten avgå och rörande rätt till hel pension funnes i pensionslagen uppräknade vissa av särskilda anledningar påkallade undantag. Bland undantagen från fordran på 35 tjänstår vore upptagna lantbruksinspektorerne vid uppfostringsanstalten å Bona samt vid vårdanstalten å Venngarn för alkoholister, för vilka befattningar för full pension bestämts 25 tjänstår. Anledningen härtill torde hava varit den, att man ansett befattningarna vara för den fysiska styrkan påfrestande samt att vederbörande befattningshavare icke kunde på grund av fordran på föregående utbildning beräknas få tillräckligt antal tjänstår. I 1921 års pensionskommittés betänkande III med förslag till civil tjänstepensionslag hade föreslagits, att för jordbruksassistentbefattningen vid Svartsjöanstalten skulle föreskrivas samma antal tjänstår, som gällde för lantbruksinspektoren vid Bonaanstalten. Detta förslag hade även omfattats av Kungl. Maj:t i en till riksdagen år 1925 avlåten proposition (nr 153), som emellertid förföll. Styrelsen kunde ej finna någon anledning, varför jordbruksassistenten vid Svartsjöanstalten i fråga om tjänstår för beräkning av pension skulle ställas i sämre läge än lantbruksinspektorerne vid Venngarns- och Bonaanstalterna.

På grund av det sålunda anförda har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att vid bestämmande av pension för Levén skulle så anses, som om för erhållande av full pension å tjänsten varit stadgade 25 tjänstår.

Efter redogörelse för ett av statskontoret avgivet utlåtande har *departementschefen* för egen del i ärendet yttrat följande:

»I likhet med statskontoret anser jag det skäligt, att befattningen såsom assistent av 3:e klass vid statens tvångsarbetsanstalter med hänsyn till antalet för hel pension erforderliga tjänstår likställes med närmast motsvarande befattningar vid nyssberörda anstalter å Bona och vid Venngarn och att nämnda antal alltså reduceras från 35 till 25 tjänstår. På sätt statskontoret förordat, synes emellertid denna fråga i avseende å den nuvarande innehavaren av assistenttjänsten lämpligast böra lösas genom att han beredes en tilläggspension, motsvarande denna skillnad. Levén, som enligt vad handlingarna utvisa vid avgång ur tjänsten lär komma att innehava allenast 21 tjänstår, kommer till följd härav i enlighet med förberörda, nu gällande bestämmelser i civila pensionslagen endast i åtnjutande av avkortad pension till belopp, motsvarande $\frac{21}{35}$ av det för tjänsten gällande pensionsunderlaget av 3,240 kronor, eller 1,944 kronor. I enlighet med vad jag nu anförut och myndigheterna tillstyrkt torde nu tilläggspension till honom böra utgå med belopp, motsvarande skillnaden mellan sistnämnda belopp och det pensionsbelopp av 2,724 ($\frac{21}{25} \times 3,240$) kronor, som Levén skulle hava erhållit, därest för bekommande av hel pension erfordrats allenast 25 tjänstår, eller alltså 780 kronor.»

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Då den förebragta utredningen synts utskottet innefatta goda skäl för det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, har utskottet ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts framställning.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

69:o.

Uti punkten 2 av samma proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att f. d. kamreraren vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö *Johan Gustaf Vilhelm Garström* må, räknat från och med den 1 januari 1930, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 684 kronor.

*Ang.
årligt under-
stöd åt f. d.
kamreraren
vid statens
tvångsarbets-
anstalt å
Svartsjö J. G.
V. Garström.*

Garström, som är född den 7 januari 1883, inträdde i fångvårdens tjänst den 27 juni 1902 samt konstituerades den 10 maj 1913 att från och med den 1 juni samma år vara kamrerare vid nämnda anstalt. Vid denna befattning fordras för full pension 35 tjänstår. Under år 1920 drabbades Garström av sjukdom (sömnssjuka), som tvingade honom att från och med den 1 juli 1920 söka permanent tjänstledighet. Sedan det utrönt, att Garströms hälsotillstånd sannolikt icke skulle kunna så förbättras, att han kunde återinträda i tjänst, har statskontoret genom beslut den 19 december 1929 förklarat Garström, vilken befunnits vara jämlikt stadgandet i § 6 c) av lagen den 11 oktober 1907 om civila tjänstinnehavares rätt till pension skyldig att avgå ur tjänsten och innehade 27 tjänstår, berättigad att från och med dagen efter den, då avgång från tjänsten komme att äga rum, under återstående livstiden åtnjuta avkortad pension till ett belopp av 3,456 kronor årligen, utgörande $\frac{27}{35}$ av för honom gällande pensionsunderlag, 4,476 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har Garström gjort framställning om tilläggspension och därvid framhållit, att den till honom utgående pensionen ej försloge för hans och hans familjs livsuppehälle, läkarvård åt honom etc., enär sökanden för vårdande av sin sjukdom fått vidkännas en utgift, som komme att verka fullständigt ruinerande på hans ekonomi, i det att han på läkares inrådan för en kostnad av ungefär 1,200 kronor för år inackorderat sig på landet, medan familjen vore bosatt i Göteborg.

Vid ansökningen funnos fogade två läkarintyg, det ena dagtecknat den 26 januari 1929 och innehållande, att Garström fortfarande vore i behov av vård och behandling av läkare, det andra utfärdad den 21 november 1929 och utvisande att Garström sannolikt icke vore i behov av någon ständig läkarvård för det dåvarande, men att det finge anses lämpligast för hans sjukdom att han — såsom förut — vore inackorderad på landet.

Styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö har anfört i huvudsak följande.

Samtidigt med att Garström drabbades av sömnsjuka, insjuknade direktören vid anstalten G. Reutercrona i samma sjukdom, som sedermera medförde hans död. Inom Svartsjö kommun, där anstalten vore belägen, inträffade samtidigt ett 10-tal liknande sjukdomsfall. Ehuru man ej direkt kunde påstå, att Garström ådragit sig sjukdomen i tjänsten, hade han dock under sin tjänstetid vid anstalten drabbats därav. Garström och hans hustru saknade enskild förmögenhet, varför de för sin försörjning vore helt hänvisade till den pension, som beviljats Garström. Styrelsen funne starka billighetsskäl tala för att Garström bereddades understöd till gäldande av en del av kostnaderna för hans vård och läkarbehandling, vilka kostnader i förhållande till hans efter avskedstagandet förminskade inkomster bleve för honom betungande. Vad anginge understödets storlek syntes det böra bestämmas till 900 kronor.

Statskontoret har i infortrat utlåtande anfört huvudsakligen följande.

Statskontoret kunde icke undgå att finna, att det med hänsyn till konsekvenserna måste väcka betänkligheter att tillerkänna en f. d. befattningshavare ett tillskott till författningsenligt utgående pension. Emellertid kunde det icke förnekas, att i nu förevarande fall föreläge synnerligen ömmande omständigheter, i det att Garströms svårartade sjukdom, på grund av vilken han måste leva skild från sin familj, föranledde stora kostnader. I anledning därav ville statskontoret i trots av nämnda betänkligheter ifrågasätta, att något understöd av statsmedel bereddades Garström för bestridande av de med hans vård förenade kostnaderna. Emot det av anstalten föreslagna beloppet hade statskontoret intet att erinra.

För egen del har *departementschefen* yttrat:

»Det kan visserligen ur rent principiell synpunkt föreligga tvekan om lämpligheten av att med statsmedel förstärka den pension, som författningsenligt utgår till Garström. Emellertid synas mig omständigheterna i detta fall vara sådana, att statens mellankomst till förbättrande av pensionsförmånen måste anses vara av billigheten i hög grad påkallad. De föreliggande förhållandena äro också så egenartade, att ett bifall till framställningen knappast kan leda till någon olämplig prejudikatbildning. I likhet med myndigheterna tillstyrker jag därför, att framställning göres till riksdagen om beredande av årligt understöd av statsmedel åt Garström. Vad däremot angår det av myndigheterna föreslagna understödsbeloppet, synes mig detta vara väl högt beräknat. Vid bestämmande av nämnda belopp torde man nämligen såsom utgångspunkt lämpligen böra taga skillnaden mellan det för Garströms befattning gällande pensionsunderlaget, 4,476 kronor, och det till Garström enligt allmänna regler utgående årliga pensionsbeloppet, 3,456 kronor, eller ett belopp av 1,020 kronor. Sistnämnda belopp skulle alltså — utöver nu utgående pension — hava utgått till Garström, därest han kvarstått i tjänst till uppnådda 35 tjänstår. Vidare torde emellertid böra uppmärksammas, att pensioneringen enligt den civila pensionslagen vilar på ett system med avgifter av befattningshavarna själva, vilka avgifter i genomsnitt beräknas motsvara en tredjedel av pensionsbeloppet. Med hänsyn härtill torde det understöd, som i detta fall kan ifrågasättas, böra motsvara alle-

nast den del av förenämnda belopp å 1,020 kronor, som alltså skulle hava bekostats av statsmedel eller ($\frac{2}{3} \times 1,020$) 680 kronor. Detta belopp torde för erhållande av ett med 12 jämt delbart belopp böra höjas till 684 kronor.»

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Såsom den lämnade redogörelsen utvisar, har Garström, vilken på grund av sjukdom nödgats avgå ur tjänst före uppnådd pensionsålder, därvid tillerkänts honom författningsenligt tillkommande pension, s. k. sjukpension. Då Garströms tjänstår uppgått till större antal än vad som motsvarar sjukpensionens minimibelopp enligt civila pensionslagen (75 procent av hel pension), har pensionen i detta fall beräknats i förhållande till antalet tjänstår.

Utskottet.

Vid nu angivna förhållanden finner utskottet för sin del, såväl ur principiell synpunkt som med hänsyn till praktiska konsekvenser, det vara betänkligt att bereda Garström en ytterligare pensionsförmån för hans återstående livstid. Utskottet kan icke dela den av departementschefen uttalade uppfattningen, att med hänsyn till föreliggande förhållanden ett bifall till Kungl. Maj:ts framställning knappast skulle kunna leda till någon olämplig prejudikatbildning. Fastmer håller utskottet för sannolikt, att det i flertalet fall, där på grund av sjukdom förtidspensionering äger rum — och i synnerhet i sådana fall, där befattningshavaren måste åtnöjas med sjukpensionens minimibelopp — skall kunna göras gällande, att vederbörande på grund av sjukdomen måste vidkännas utgifter, vilka medföra stora ekonomiska svårigheter.

På grund av vad nu anförts nödgas utskottet avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag och alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må av riksdagen bifallas.

70:o.

Uti punkten 3 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att över-sköterskan vid Sätters hospital *Hulda Maria Elisabet Classon* må från och med dagen näst efter den, då hon entledigas från sin anställning vid hospitalet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 792 kronor.

*Ang.
pension åt
över-
sköterskan
vid Sätters
hospital
Hulda Maria
Elisabet
Classon.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.
Classon, som är född den 7 januari 1867, har — efter att hava under 18 år 8 månader 14 dagar innehaft fast anställning i allmän sjukvård —

alltsedan den 1 maj 1917 med avbrott endast under tiden 1 juli—31 december 1919 tjänstgjort vid Sätters hospital, där hon den 1 juni 1920 konstituerats till översköterska. Hon har alltså en tjänstetid vid hospitalet av omkring 12 år.

I sitt utlåtande över framställning om pension åt Classon har *medicinalstyrelsen* anfört bland annat följande.

Enligt bestämmelserna i 5 § a) av civila pensionslagen inträdde rätten att komma i åtnjutande av hel pension för kvinnlig befattningshavare tillhörande sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka vid 55 levnads- och 25 tjänstår. I 7 § av samma lag stadgas, att tjänstinnehavare, som vid uppnåendet av den i 5 § föreskrivna levnadsålder icke kunde räkna 10 tjänstår, icke då vore berättigad till erhållande av pension, och icke heller sedermera kunde komma i åtnjutande av sådan, även om han tillätes att kvarstå i tjänsten efter nämnda levnadsålders inträde. Sökanden kunde vid inträdet i pensionsåldern icke räkna 10 tjänstår och vore alltså ej berättigad till pension.

Med hänsyn till dels att sökanden före sin anställning i statens tjänst tjänstgjort i allmän sjukvård icke mindre än 18 år 8 månader 14 dagar och på grund av nämnda tjänstgöring från sjuksköterskornas allmänna pensionsförening bekommit en pension till ett belopp av allenast 183 kronor för år, dels ock att hon under en tid av över 11 år i statens tjänst fullgjort sina åligganden på ett synnerligen tillfredsställande sätt, hemställde *medicinalstyrelsen*, att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen avlåta proposition om beredande av årlig pension åt sökanden till belopp, motsvarande $\frac{11}{25}$ av till innehavare av tjänst i sökandens tjänstegrad utgående hel pension.

Departementschefen, som tillstyrkt pension åt Classon, har beräknat pensionsbeloppet till $\frac{12}{25}$ av det för översköterska gällande pensionsunderlaget.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Utskottet.

Av utredningen framgår, att Classon före tillträdet till statstjänsten under en följd av år i allmän sjukvård innehaft befattningar, vilka numera kunna förenas med delaktighet i statens pensionsanstalt och alltså medföra en jämväl på statsbidrag grundad pensionsrätt. Vid sådant förhållande och med hänsyn till föreliggande omständigheter i övrigt har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att i detta fall beviljas pension av statsmedel. Mot vad Kungl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit, finner utskottet icke anledning till erinran.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

71:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 4 föreslagit riksdagen medgiva, att polismannen *Anders Gustaf Andersson* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning som polisman, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 852 kronor.

Ang.
pension åt
polismannen
A. G. Anders-
son.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat, att Andersson, som är född den 30 november 1869, alltsedan den 1 mars 1903 tjänstgjort som polisman i Marma med skyldighet bland annat att fullgöra fjärdingsmans bestyr med indrivningsväsendet. Under hela anställningstiden har Anderssons avlöning till väsentligaste delen utgått av statsmedel. Under de senaste åren har Andersson sålunda åtnjutit avlöning av Älvkarleby kommun med 300 kronor årligen och av statsmedel med 1,100 kronor årligen jämte dyrtidstillägg å 300 kronor.

I övrigt må hänvisas till propositionen.

Utskottet tillstyrker, att pension beviljas Andersson med det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Då Andersson till väsentligaste delen avlönats av staten, finner utskottet intet att erinra mot att — i olikhet med vad i allmänhet varit fallet vid pensionering av polismän i distrikt, där den nya polislagen ej vunnit tillämpning — pensionsbeloppet i sin helhet utgår av statsmedel.

Utskottet.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

72:o.

I punkten 5 av förevarande proposition nr 147 har Kungl. Maj:t slutligen föreslagit riksdagen medgiva,

dels att polismannen *Johan Brandt* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning som polisman, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av statsmedel å 800 kronor, under villkor att pension till minst lika stort belopp årligen utgår från landsting, kommun eller enskilda;

dels ock att å ifrågavarande pension av statsmedel må — under villkor att sådan förmån beredes jämväl å den pension, som utgår från landsting, kommun eller enskilda — åtnjutas dyrtidstillägg enligt de grunder, som äro eller kunna varda fastställda för pensionerade f. d. befattnings-

Ang.
pension åt
polismannen
J. Brandt.

havare i statens tjänst, med iakttagande likväl att dyrtidstillägget skall beräknas å det sammanlagda pensionsbeloppet men av statsmedel bestriktas allenast till vad som av det sålunda beräknade dyrtidstillägget belöper å den från allmänna indragningsstaten utgående delen av pensionsbeloppet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat, att Brandt, som är född den 7 juli 1868, efter tjänstgöring vid poliskåren i Uppsala under tiden 17 juni 1895—31 december 1896 alltsedan den 1 januari 1897 tjänstgjort som polisman i Skutskär. För sin tjänstgöring har han av vederbörande förmän erhållit de bästa vitsord. Under en följd av år hava Brandts årliga avlöningsförmåner uppgått till sammanlagt 2,700 kronor, varav utav statsmedel 900 kronor, av kommunen 700 kronor och av Stora Kopparbergs bergslags aktiebolag såsom ägare av Skutskärs sågverk 600 kronor jämte fri bostad, ved och telefon, sistnämnda förmåner värderade till 500 kronor. Från och med den 1 juli 1929 har bidraget från sågverket indragits men kommunen i anledning därav höjt sitt bidrag till 1,300 kronor. Enligt vederbörligt läkarintyg har Brandt under år 1929 genom olycksfall — dock ej i tjänsten — ådragit sig sådan skada å vänstra benet, att han med största sannolikhet icke blir i stånd till yttre polistjänst. Sedan fråga uppkommit om beredande av pension åt Brandt, har nyss avsedda bolag förklarat sig villigt att med 300 kronor för år bidraga till hans pensionering.

Beträffande vidare utredning i ärendet åberopar utskottet vad propositionen innehåller.

Utskottet.

Utskottet finner ej anledning till annan erinran mot Kungl. Maj:ts förslag än att pensionsbeloppet, för att bliva i helt krontal jämt delbart med tolv, synes böra jämkas till 804 kronor.

På grund härav hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förvarande framställning, må medgiva,

dels att polismannen Johan Brandt må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin anställning som polisman, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av statsmedel å 804 kronor, under villkor att pension till minst lika stort belopp årligen utgår från landsting, kommun eller enskilda;

dels ock att å ifrågavarande pension av statsmedel må — under villkor att sådan förmån beredes jämväl å den pension, som utgår från landsting, kommun eller enskilda — åtnjutas dyrtidstillägg enligt de

grunder, som äro eller kunna varda fastställda för pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst, med iakttagande likväl att dyrtidstillägget skall beräknas å det sammanlagda pensionsbeloppet men av statsmedel bestridas allenast till vad som av det sålunda beräknade dyrtidstillägget belöper å den från allmänna indragningsstaten utgående delen av pensionsbeloppet.

73:o.

I en till riksdagen avlåten, den 19 mars 1930 dagtecknad proposition nr 254 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förutvarande extra biträdet hos länsstyrelsen i Värmlands län *Emil Jacobsén* må räknat från och med den 1 februari 1930 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Ang.
pension åt
förutvarande
extra biträdet
hos länssty-
relsen i Värm-
lands län
E. Jacobsén.

Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Jacobsén, som är född den 1 januari 1858, har innehaft förordnanden att vara kontrollör vid brännvinstillverkningen under tillverkningsåren 1918/1919—1928/1929 och har i denna sin egenskap tjänstgjort vid sulfitrännier i Värmlands län. Jacobsén har under nämnda tid fungerat såsom kontrollör tillhoppa 2,627 dagar, motsvarande något mer än 7 år. Efter nämnda tid har han allenast innehaft tillfälliga förordnanden som kontrollör. Det sista av dessa förordnanden har upphört den 31 januari 1930. Därjämte har Jacobsén under tillverkningsåren 1910/1911—1928/1929 varit förordnad såsom kontrollombud eller tillsyningsman vid maltdryckstillverkningen. Jacobsén har från och med november månad 1909 till och med den 31 januari 1930 oavbrutet tjänstgjort å landskontoret i Värmlands län med undantag av de tider han varit inkallad till tjänstgöring såsom kontrollör vid brännvinstillverkningen inom länet och har under samma tid varit helt sysselsatt i statens tjänst. Jacobsén är gift och medellös.

Kontrollstyrelsen, som i ärendet avgivit infordrat utlåtande, har däri anfört i huvudsak följande.

Jacobséns anställning såsom brännerikontrollör kunde — särskilt i betraktande av hans kortvariga tjänstetid — icke i och för sig utgöra anledning att tillerkänna honom statspension. Ej heller syntes hans tjänstgöring vid maltdryckstillverkningskontrollen, som hade en uppenbar karaktär av bisyssla, kunna tillgodoräknas honom för erhållande av pension. Huruvida Jacobséns tjänstgöring vid länsstyrelsen ensamt eller i förening med hans tjänstgöring vid brännvins- och maltdryckskontrollen borde föran-

leda beviljande av pension åt honom undandrog sig kontrollstyrelsens bedömande.

Statskontoret har i ärendet avgivit utlåtande, däri ämbetsverket uttalat sig på i huvudsak följande sätt.

Av handlingarna i ärendet framginge, att sökanden alltsedan november 1909 varit helt sysselsatt i statstjänst. Vid sådant förhållande och då han nu på grund av hög ålder vore oförmögen att genom arbete försörja sig, syntes det statskontoret vara med billighet överensstämmande, att han erhöle något årligt understöd av statsmedel. Enligt vad statskontoret inhämtat, hade sökanden vid tjänstgöring i länsstyrelsen åtnjutit ersättning med 85 öre för timme, motsvarande ungefär 1,800 kronor för år räknat. Såsom lämpligt pensionsbelopp ville statskontoret därför ifrågasätta 900 kronor.

I fråga om utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet, som icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

V. Ang. kommunikationsdepartementet.

74:o.

Ang.
understöd åt
förra järn-
vägsarbetaren
J. M. Johans-
son Lindroth.

I en till riksdagen avlåten, den 24 januari 1930 dagtecknad proposition nr 39 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förra järnvägsarbetaren *Jonas Magnus Johansson Lindroth* må från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 624 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Lindroth, som är född den 17 juni 1865, varit anställd såsom arbetare i statens tjänst, dels från och med den 12 januari 1920 till och med den 18 mars 1922 vid statens vattenfallsverk, dels ock — med kortare mellanrum — från och med den 28 augusti 1922 och intill den 1 november 1929 vid statens järnvägsbyggnader. Dessutom har han under åren 1899—1918 på entreprenad utfört arbeten, företrädesvis inom husbyggnadsfacket, för statens järnvägars räkning å Gällivare station och å linjerna närmast däromkring. Den sammanlagda tid, under vilken Lindroth antingen såsom arbetare eller självständig företagare haft arbete vid statliga företag, uppgår till omkring 28 år. Arbetsbetygen visa, att Lindroth ådagalagt duglighet, arbetsamhet och pålitlighet. Enligt av-

givna intyg är han nu medellös och på grund av kronisk sjukdom olämplig till järnvägsarbete.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Med hänsyn till den ståndpunkt, som riksdagen tidigare i vissa liknande fall intagit, har utskottet icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet får därför hemställa,

Utskottet.

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må vinna riksdagens bifall.

75:o.

I en inom första kammaren väckt motion nr 16 har herr *Ström, Fredrik*, hemställt, att riksdagen ville besluta att tilldela f. järnvägsarbetaren *Sven August Karlsson-Sandberg* ett årligt tilläggsunderstöd av 700 kronor utöver den av honom tilldelade pensionen.

*Ang.
tilläggsunder-
stöd åt f. järn-
vägsarbetaren
S. Karlsson-
Sandberg.*

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Av tillgängliga handlingar framgår, att Karlsson-Sandberg, som är född den 1 mars 1873 och alltså 57 år gammal, under åtskilliga år haft anställning såsom arbetare vid statens järnvägsbyggnader. Därvid har han två gånger, nämligen åren 1913 och 1927, varit utsatt för olycksfall i arbetet, i anledning varav han tillerkänts livräntor till sammanlagt belopp av 700 kronor årligen.

Efter egen framställning erhöll Karlsson-Sandberg, i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen den 8 november 1918 angående pensionering av förmän och arbetare vid bland annat statens järnvägsbyggnader samt kungörelsen den 18 juni 1925 med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, genom järnvägsstyrelsens beslut den 13 juni 1928 pension till belopp av 852 kronor årligen, förutom dyrtidstillägg. I anledning av pensionens beviljande har det Karlsson-Sandberg tillerkända livräntebeloppet författningsenligt innehållits.

Sedan Karlsson-Sandberg hos järnvägsstyrelsen gjort framställning i fråga om förbättrade pensionsförmåner, meddelade styrelsen genom skrivelse den 22 oktober 1928, att styrelsen på grund av gällande föreskrifter varit förhindrad bevilja honom högre pension än som genom styrelsens tidigare beslut fastställts. För högre pension erfordrades nämligen en tjänstetid av minst 30 år, medan antalet i detta fall vederbörligen styrkta tjänstår utgjort allenast 26. Samtidigt framhöll järnvägsstyrelsen, att någon extra ersättning för invaliditet icke kunde tillkomma Karlsson-Sandberg, enär

statens järnvägar vore lagligen berättigade att i anledning av den honom beviljade pensionen innehålla honom tidigare tillerkänd livränta.

I motionen har till stöd för förslaget anförts, bland annat, att även om gällande bestämmelser formellt skulle tolkas i den riktning, som vederbörande myndighet gjort, det dock syntes vara obilligt att från en knapp pension låta avdraga tillerkända livräntor för olycksfall.

Utskottet.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, har Karlsson-Sandberg vid avgången ur statens järnvägars tjänst erhållit den pension, som med hänsyn till längden av hans styrkta anställningstid författningsenligt kunnat utgå. Någon utredning av beskaffenhet att kunna föranleda en ökning av denna pensionsförmån har icke av motionären förebragts. På grund härav och då motionärens uppfattning, att vid pensionens utbetalande avdrag icke bort ske med belopp motsvarande Karlsson-Sandberg tidigare tillerkända livräntor, saknar stöd i gällande bestämmelser, har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka någon åtgärd i motionens syfte.

Utskottet får sålunda hemställa,

att förevarande motion I:16 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

76:o.

*Ang.
pension
åt järnvägs-
läkaren H. J.
E. Larsson.*

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 95 av herrar *Åkerberg* och *Karlsson, Gottfrid*, och den andra inom andra kammaren under nr 156 av herr *Nilsson* i Örebro jämte tre av kammarens övriga ledamöter, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta bevilja doktor *Henrik Johan Emanuel Larsson*, Örebro, en pension av 3,000 kronor per år, att utgå från den 1 januari 1931».

Till stöd för yrkandet har i motionerna anförts bland annat följande:

»Den 1 juni 1903 tillträdde doktor *Henrik Johan Emanuel Larsson* befattningen som läkare vid statens järnvägars huvudverkstad, och han har alltsedan dess varit bunden vid denna tjänst och andra befattningar i statens tjänst. Så inträdde han i fängvårdens tjänst den 17 juni 1903, och från den 6 augusti 1909 har han uppehållit befattningen som läkare vid straffängelset i Örebro. Den 10 januari 1914 antogs doktor *Larsson* som läkare för postverkets personal i Örebro, och han har jämväl uppehållit denna befattning till dess sjukdom och avtagande krafter nu nödgat honom att draga sig tillbaka.

Under åren 1903—1918 var doktor *Larsson* tillförordnad och extra provinsialläkare inom Örebro distrikt, men han nödgades sistnämnda år avgå från denna tjänst på grund av att läkarvården vid centralverkstaden tog för mycket av hans tid i anspråk. Härigenom förlorade han möjligheten till pension som provinsialläkare. — — —

På grund av detta omfattande arbete i statens tjänst, speciellt vid centralverkstaden, har doktor Larssons privata praktik måst inskränkas till det minsta möjliga. Han har i huvudsak varit hänvisad till de inkomster, som de nyssnämnda tjänsterna skänkt honom, vilket för en läkare med hans kvalifikationer ej kan sägas vara över hövan mycket. Då doktor Larsson började sin befattning vid centralverkstaden, hade han en lön av 1,800 kronor per år. Lönen har sedermera efter hand stegrats, beroende dels på att arbetarantalet vid verkstaden vuxit och dels på ändrad löneberäkning. Den har under de senare åren utgått med cirka 11,000 kronor per år. De arvoden, som utbetalats från straffängelset och postverket, ha utgjort i genomsnitt respektive 800 och 1,200 kronor. Dessa inkomster ha givetvis ej medgivit någon mera omfattande kapitalbildning. De besparingar till ålderdomen, som doktor Larsson kunnat avlägga, uppgå, enligt vad som meddelas, ej till högre belopp än att de medgiva en ränteinkomst av cirka 3,000 kronor om året.

Doktor Larsson, som är född den 22 november 1865 och alltså i år fyller 65 år, önskar nu avgå från sin tjänst. Han tvingas härtill främst av en sjukdom, som även nödgat honom att begära en tids tjänstledighet. Vad som främst besvärar honom är svårigheten att gå. På väg till sin tjänstgöring vid centralverkstaden blev doktor Larsson nämligen den 4 september 1926 utsatt för olycksfall, i det han påkördes av en lastbil. Han ådrog sig därvid bland annat ett revbensbrott och skador i höften, ett förhållande som väsentligt bidragit till att sänka hans vigör. — — —»

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen nr 95 i första kammaren.

För utskottet tillgängliga handlingar bestyrka riktigheten av de i motionerna lämnade, här ovan återgivna uppgifterna, i vad de avse Larssons anställningar såsom verksläkare.

Över ifrågavarande motioner har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har i denna fråga anfört följande:

Doktor Larsson har, såsom i handlingarna uppgivits, varit anställd såsom järnvägsläkare vid huvudverkstaden i Örebro sedan den 1 juni 1903. Jämsides med denna sin tjänst har han enligt föreliggande uppgifter *dels*, från och med den 6 augusti 1909, uppehållit befattningen såsom fängelseläkare vid straffängelset i Örebro, *dels ock*, sedan den 20 januari 1914, tjänstgjort såsom verksläkare för postpersonalen i samma stad.

Med hänsyn till de relativt låga arvoden, som utgått till honom i hans egenskap av fängelseläkare och läkare för postpersonalen, torde få antagas, att fullgörandet av dessa uppdrag icke tagit hans tid i anspråk i någon mera avsevärd omfattning.

Vidkommande hans anställning såsom järnvägsläkare har uppgivits, att denna ofta krävde en daglig arbetstid av 4 till 5 timmar. Ehuru väl sålunda icke av motionärerna uppgivits, att den dagliga arbetstiden i *regel* uppgått till nämnda antal timmar, vill styrelsen dock här erinra, att personalstyrkan vid huvudverkstaden i Örebro under den tidigare delen av den tidsperiod, varom här är fråga, endast uppgick till 200

—300 personer samt att den därefter successivt ökats till omkring 1,200 personer under senare åren.

Sannolikt har arbetstidens ökning gått i ungefärligen motsvarande takt. I varje fall synes det knappast kunna anses uteslutet, att doktor Larsson även haft tillfälle att utöva enskild läkarverksamhet vid sidan av sina ovanberörda tjänster.

Styrelsen vill gärna beakta och erkänna det synnerligen förtjänstfulla arbete, doktor Larsson nedlagt i statens järnvägars tjänst. I överensstämmelse med gängse praxis ifråga om beviljande av pensioner av riksdagen anser styrelsen det dock böra även uti hans fall fordras, att hans ekonomiska villkor nu visats vara sådana, att pensionen skulle innebära en hjälp i en nödställd eller i varje fall bekymmersam belägenhet.

Enligt vad styrelsen härvidlag inhämtat, är doktor Larsson ägare av ett kapital, som icke kan skattas till mindre än 60,000 kronor. Han är gift samt har hustru och en son, den senare i 25-årsåldern, men med dessa tillgångar kan han väl näppeligen anses vara i behov av understöd för sitt och sin hustrus uppehälle under deras återstående livstid.

Under hänvisning till sålunda angivna förhållanden har järnvägsstyrelsen uttalat att, då ett bifall till motionärernas hemställan kunde antagas komma att medföra betänkliga konsekvenser för andra likartade fall — i vilket avseende styrelsen erinrat att det finnes järnvägsläkare, som få ägna större tid åt sin järnvägsläkarverksamhet än vad fallet varit med doktor Larsson — styrelsen ansåge sig förhindrad att tillstyrka bifall till förevarande motioner.

För egen del har *statskontoret* i ärendet yttrat följande:

För sin del får statskontoret framhålla, att anställning såsom verksläkare väl i allmänhet måste betraktas såsom bisyssla bredvid annan huvudsaklig verksamhet och att det därför i regel icke torde böra ifrågakomma att bereda pension för sådan anställning men att, därest såsom det vill synas Larsson under lång tid haft sin huvudsakliga verksamhet såsom verksläkare vid statens järnvägar, fångvården och postverket, denna omständighet synes böra föranleda, att han erhåller någon pension av statsmedel, när han inom kort nödgas till följd av ålder och sjuklighet lämna sina anställningar. Den omständigheten att Larsson icke är alldeles utan egna medel för sitt uppehälle synes icke i annan mån böra inverka, än att beloppet måhända bör med hänsyn härtill i någon mån jämkas. Statskontoret vill erinra, att riksdagen år 1921 under liknande omständigheter beviljat understöd åt telegrafverkets läkare S. V. Lindström ävensom att i propositionen nr 52 vid innevarande års riksdag gjorts framställning om pension åt läkaren vid centralfängelset å Långholmen F. V. Djurberg. Den Lindström beviljade pensionen bestämdes till 2,000 kronor, motsvarande en ny pension å 2,376 kronor. Statskontoret kan för sin del icke finna några avgörande betänkligheter mot att en liknande pensionsförmån — måhända avrundad till 2,400 kronor — beviljas under de förhållanden, som i detta fall föreligga. Vid bifall härtill synes pensionen böra anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten och åtnjutas från och med månaden näst efter den, vari Larsson lämnar sina anställningar såsom verksläkare.

Anställning såsom järnvägläkare medför icke tjänstemannaställning i vanlig mening. Den kan alltså ej heller grundlägga rätt till pension; det med anställningen förenade arvudet — i regel utgående med visst belopp per år och anställd befattningshavare inom tjänstgöringsdistriktet — får anses tillmätt på sådant sätt, att detsamma innesluter jämväl den ersättning, som till tjänstemän i egentlig mening utgår först efter tjänstetidens slut i form av pension. Dylik anställning lärer ock i allmänhet innehavas vid sidan av annan, huvudsaklig läkarverksamhet. Under nu angivna förhållanden torde, såsom också hittills varit fallet, pension av statsmedel icke böra beviljas för anställning av ifrågavarande art med mindre alldeles särskilda omständigheter prövas böra därtill föranleda. Dylika omständigheter hava enligt utskottets mening i detta fall icke blivit förebragta. På grund härav finner sig utskottet — i överensstämmelse med den mening, för vilken järnvägsstyrelsen givit uttryck, och med särskild hänsyn till de konsekvenser, vilka skulle kunna föranledas av ett bifall till det föreliggande förslaget — böra avstyrka bifall till motionärernas framställning.

Utskottet nödgas alltså hemställa,

att förevarande motioner I:95 och II:156 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

77:o.

I en inom andra kammaren väckt motion nr 32 har herr *Hansson* i Trollhättan hemställt, »att riksdagen måtte besluta bevilja arbetaren *Karl Johan Forslund*, kvarteret Rödjan nr 5, Trollhättan, pension till det belopp, som kan anses skäligt».

Ang.
pension åt
arbetaren
K. J. Fors-
lund.

Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Av vid motionen fogade handlingar framgår, att *Forslund*, som är född den 13 december 1872, varit anställd vid statens vattenfallsverks byggnadsarbeten i Trollhättan från och med den 17 augusti 1907 med vissa kortare avbrott, vilken anställning i början av år 1930 omfattade en tid av omkring 21 år 2 månader, samt att han i juni 1929 genom olycksfall utom arbetet ådragit sig kroppsskada, som gjort honom för framtiden oförmögen till arbete.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört vattenfallsstyrelsen.

Vattenfallsstyrelsen har anfört följande:

Då Forslund under hela den uppgivna anställningstiden i statens tjänst varit anställd vid statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, är Kungl. Maj:ts kungörelse den 8 november 1918 angående pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsavdelning (nr 859) närmast tillämplig i förevarande fall. Enligt bestämmelserna i denna kungörelse kan arbetare, som under minst 25 år varit anställd vid vissa statens arbetsföretag och som uppnått en levnadsålder av minst 55 år, tilldelas pension.

Forslund, som är född den 13 december 1872, har således uppnått en ålder av 57 år. Vidare är det vederbörligen styrkt, att han under något mera än 21 år vid statens vattenfallsverk innehaft sådan anställning, som berättigar till pension jämlikt ovannämnda kungörelse. I den för erhållande av pension stipulerade minimitjänstetiden fattas det för Forslund sålunda något mera än tre år, under det att han uppfyller åldersvillkoret. Enligt motionen bifogat läkarintyg är han till följd av skador, som åsamkats genom ett olycksfall utom arbetet, för framtiden oförmögen till arbete.

I enlighet med de för arbetare vid statens vattenfallsverk gällande bestämmelserna har till Forslund utbetalats sjukavlöning t. o. m. den 26 februari 1930. Dessutom har vattenfallsstyrelsen genom särskilt beslut tilldelat honom ytterligare sjukavlöning att utgå t. o. m. den 30 juni 1930. Enligt hittills av vattenfallsstyrelsen tillämpade grunder skulle Forslund kunnat tilldelas sjukavlöning under ytterligare cirka ett år, i samband varmed styrelsen torde hava kommit att taga upp frågan om hans pensionering. Då sistnämnda fråga nu emellertid blivit väckt, och då det konstaterats, att Forslund är för framtiden oförmögen till arbete, får vattenfallsstyrelsen — under erinran att 1926 och 1929 års riksdagar beviljat pensioner åt f. d. byggnadsarbetarna Arvid Nilsson och Karl Peter Nilsson (skrivelserna nr 186 och 215, punkt 62) — tillstyrka, att Forslund beviljas en årlig pension med belopp, som torde böra bestämmas med hänsyn till de normer, som eljest i liknande fall pläгат tillämpas.

Pensionen torde böra beviljas fr. o. m. den 1 juli 1930 och, i likhet med nyssnämnda båda pensioner, utgå från allmänna indragningsstaten.

För egen del har *statskontoret* i ärendet yttrat:

Då Forslund efter 21 års anställning vid vattenfallsverkets byggnadsavdelning blivit till följd av olyckshändelse oförmögen för framtiden till arbete och alltså inom kort kommer att entledigas från sin anställning utan möjlighet att därefter bereda försörjning för sig och familjen, måste starka billighetsskäl anses föreligga för beviljande åt honom av någon pension av statsmedel. Beloppet synes böra bestämmas till 756 kronor, motsvarande vad som av 1929 års riksdag beviljades arbetaren K. P. Nilsson, vilken kunde åberopa ungefär lika lång tjänstetid som Forslund. Då Forslund ännu icke entledigats, läser pensionen böra utgå från och med månaden näst efter den, i vilken han lämnar sin anställning; och synes pensionen böra anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten.

Utskottet.

Med hänsyn till de förhållanden, som genom den i ärendet förebragta utredningen blivit ådagalagda, har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att arbetaren Forslund må från allmänna indragningsstaten tillerkännas en årlig pension till belopp av 756 kronor, att utgå från och med månaden

näst efter den, vari han entledigas från sin anställning vid statens vattenfallsverks byggnadsarbeten.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:32, må medgiva, att arbetaren vid statens vattenfallsverks byggnadsavdelning Karl Johan Forslund må från och med månaden näst efter den, vari han entledigas från sin anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 756 kronor.

78:o.

I en inom andra kammaren under nr 155 väckt motion har herr *Lindley* anført och hemställt följande:

»Stenarbetaren *Gustaf Johansson*, Kinstaby, Söderala, erhöll anställning såsom banarbetare vid statens järnvägar 1873 och fortsatte därmed, dels som stenarbetare, dels ock som entreprenör till år 1912.

Arbetsbetyg och intyg från förmän vid de olika bansektionerna vitsorda emellertid endast en del av den uppgivna anställningstiden, men torde från kungl. järnvägsstyrelsen fullgiltiga uppgifter härom lämnas.

Johansson är född den 6 november 1857 och uppnår alltså i år 73 år. På grund av ålder och sjuklighet är han nu oförmögen att sig själv försörja, och dessutom saknar han tillgångar för sitt uppehälle.

På grund av det anförda får jag hemställa, att riksdagen måtte bevilja f. stenarbetaren *Gustaf Johansson*, Kinstaby, Söderala, ett årligt understöd av 300 kronor.»

Ang.
årligt under-
stöd åt f. d.
stenarbetaren
G. Johansson.

Enligt intyg, som i avskrifter ingivits till utskottet, har Johansson dels under vissa perioder av åren 1886—1888 samt åren 1899—1902 haft anställning såsom arbetare vid vissa järnvägsbyggnadsföretag i Norrland, dels åren 1902 och 1903 sommartiden arbetat vid statens järnvägars banavdelning. Vidare har Johansson, likaledes enligt utskottet tillställt intyg, under åren 1904—1912 arbetat vid banavdelningen inom 15:e bansektionen dels som daglönare och dels som entreprenör. Beträffande den omfattning, vari sistnämnda tid må kunna tillgodoräknas såsom statsanställning, har någon utredning icke förbragts.

Sedan Johansson år 1929 hos järnvägsstyrelsen gjort framställning om pension, meddelade styrelsen genom beslut den 31 augusti nämnda år, att styrelsen funnit det icke vara tillförlitligen styrkt, att Johanssons anställningstid vid statens järnvägsbyggnader eller liknande statens arbetsföretag uppgått till den för erhållande av pension föreskrivna minimitiden, 25 år, samt att styrelsen på grund härav funnit framställningen icke kunna bifallas.

Då det icke blivit styrkt, att Johansson varit anställd i statens tjänst under så lång tid, som skäligen bör fordras för erhållande av pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel, samt då vidare, såvitt utred-

Utskottet.

ningen visat, Johansson icke efter år 1912 arbetat för statens räkning, har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka någon åtgärd i anledning av den föreliggande motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II:155 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

79:o.

Ang.
pension åt
förra arbe-
taren C. A.
Lund.

* I en inom andra kammaren under nr 160 väckt motion hava herrar *Selberg* och *Grapenson* hemställt, »att riksdagen måtte bevilja förra järnvägsarbetaren *Carl August Lund* i Svartsjönsbyn, Överluleå socken, en årlig pension av 600 kronor att räknas från 1930 års början».

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisar utskottet till motionen.

Av tillgängliga handlingar framgår, att *Lund* är född den 28 januari 1870 och alltså 60 år gammal, att han äger en till 4,600 kronor taxerad lägenhet jämte för huset erforderliga lösören ävensom att han har skuld till ett belopp av omkring 5,000 kronor.

Till stöd för det i motionen väckta förslaget hava åberopats vissa till utskottet i avskrift ingivna intyg och betyg, enligt vilka *Lund* skulle, stundom såsom anställd arbetare och stundom såsom enskild företagare, hava för statens räkning vid järnvägsbyggnader m. fl. företag utfört arbete, fränsett vissa smärre avbrott, under tiden från och med juli 1887 till och med utgången av år 1928.

Över ifrågavarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen yttrar följande:

En granskning av utredningen giver vid handen, att anställning såsom arbetare vid statens järnvägsbyggnader eller eljest i statstjänst kan anses, välvilligt räknat, vederbörligen styrkt endast i vad angår åren 1906—1910 och 1912, samt delar av åren 1911, 1913, 1914 och 1916, vilken tid skäligen kan skattas till 8 år. Intygen angående den övriga uppgivna anställningstiden — ej minst gäller detta ett av f. d. förste banmästaren *Olof Jansson* avgivet intyg — lämna i regel ofullständigt besked angående omfattningen av den verkliga arbetstiden. Slutligen lämna ifrågavarande intyg i väsentlig omfattning ej möjlighet att avgöra karaktären av den intygade anställningen. Anmärkta brister äro givetvis så mycket mera betänkliga som här är fråga om förhållanden avseende delvis långt tillbaka liggande tid. Styrelsen har visserligen i något enstaka fall ansett sig böra tillstyrka pension åt personer, vilka endast eller huvudsakligen såsom enskilda företagare utfört arbete för statens järnvägars räkning. I dylika fall har dock av förebragt utredning framgått, att vederbörandes arbete varit till såväl art som omfattning jämförbart med vid statens järnvägar anställda arbetares.

Av det anförda framgår, att enligt styrelsens mening Lunds tjänstetid icke kan anses vederbörligen styrkt ens i den omfattning, som erfordras för erhållande av gratifikation jämlikt kungl. brevet den 18 december 1925 angående bemyndigande för styrelsen att bevilja gratifikationer, eller alltså minst 20 år.

Än vidare är emellertid att märka, att Lund, som ej nått högre ålder än 60 år, alltjämt måste betraktas såsom arbetsför, enligt vad företett läkarbetyg utvisar, vid vilket förhållande han — alldeles fränsett anställningstiden — icke fyller villkoren för erhållande av gratifikation.

På anförda skäl måste styrelsen avstyrka bifall till motionen.

Därest riksdagen likväl skulle finna skäl tilldela Lund något understöd, synes detta böra utgå med sådant årligt belopp, att detsamma, inklusive dyrtidstillägg, icke kommer att överstiga vad som högst kunnat ifrågakomma enligt berörda kungl. brev, eller 500 kronor. Understödet borde under denna förutsättning lämpligen fastställas till 396 kronor.

Då Lund synes hava varit anställd vid ett flertal statliga arbetsföretag, synes det vidare styrelsen riktigt, att ett eventuellt understöd bestämmes skola utgå av allmänna indragningsstaten.

Statskontoret har för egen del, under åberopande av vad järnvägsstyrelsen anför, framhållit att tillräckliga skäl att bereda statspension knappast kunde anses i detta fall föreligga.

Då det icke, vare sig genom motionärernas framställning eller genom den på utskottets föranstaltande verkställda utredningen i ärendet, blivit styrkt, att Lund i statens tjänst innehaft anställning under så lång tid eller eljest för statens räkning utfört arbete av sådan art och omfattning, att pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel åt honom skäligen kan ifrågakomma, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till det i motionen framlagda förslaget.

Utskottet.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion II:160 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

80:o.

I en inom andra kammaren av herr *Hage* väckt motion nr 250 har hemställts, att riksdagen måtte besluta tilldela följande förut i statens tjänst anställda arbetare, nämligen

*Ang.
årliga under-
stöd åt fyra
f. d. arbetare
i statens
tjänst.*

- 1) stenarbetaren *Karl Albert Johansson*, Boden,
- 2) f. d. fortifikationsarbetaren *Adolf Vikström*, Heden, Över-Luleå,
- 3) f. d. järnvägsarbetaren *Erik Magnus Sundkvist*, Svartbjörnsbyn, Över-Luleå, samt

4) maskinisten *Nils Jacob Forsberg Hedman*, Fagernäs, Boden,
ett årligt understöd att utgå med 600 kronor eller det belopp, som riksdagen kan finna lämpligt till var och en från och med innevarande år.

Beträffande motiveringen för detta yrkande tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Vad först beträffar frågan om understöd åt arbetaren *K. A. Johansson*, må erinras att denna fråga varit föremål för behandling av riksdagen såväl år 1928 som år 1929.

Av handlingar, som år 1928 voro tillgängliga i ärendet, inhämtades i huvudsak följande:

Johansson, som är född den 12 mars 1866, har under åtskilliga år innehaft anställningar vid järnvägsbyggnader och vissa andra arbetsföretag i statens tjänst. I maj 1926 anhöll Johansson hos järnvägsstyrelsen att komma i åtnjutande av pension i anledning av berörda anställningar. Han åberopade därvid en tjänsteförteckning av följande innehåll:

År 1887—1888	anställd vid järnvägsbyggnaden	Luleå—Gällivare,
» 1895—1896	» »	landsvägsbyggnaden Gällivare—Vittangi,
» 1897	» »	järnvägsbyggnaden Luleå—Gällivare,
» 1898—1899	» »	» Boden—Morjärv,
» 1899—1902	» »	» Gällivare—Riksgränsen,
» 1903—1904	» »	fästningsbyggnaden i Boden,
» 1905	» »	statens järnvägar Kiruna—Riksgränsen,
» 1906	» »	järnvägsbyggnaden Morjärv—Lapträsk,
» 1907	» »	militärvägen Boden—Lapträsk,
» 1908	» »	fästningsbyggnaden i Boden,
» 1908—1910	» »	järnvägsbyggnaden Östersund—Ulriksfors,
» 1910	» »	» Gällivare—Porjus,
» 1911	» »	fästningsbyggnaden i Boden,
$\frac{2}{7}$ 1911— $\frac{8}{10}$ 1914	» »	Porjus kraftverksbyggnad,
$\frac{19}{10}$ 1914— $\frac{19}{4}$ 1916	» »	Trollhätte kanals ombyggnad,
$\frac{19}{4}$ 1917— $\frac{21}{11}$ 1917	» »	Inlandsbanan, norra distriktet,
$\frac{8}{4}$ 1918— $\frac{11}{12}$ 1918	» »	» » »
$\frac{9}{2}$ 1919— $\frac{17}{5}$ 1919	» »	» » »
$\frac{19}{5}$ 1919— $\frac{14}{2}$ 1920	» »	» » »
$\frac{17}{2}$ 1920— $\frac{15}{6}$ 1920	» »	Harsprångets kraftverksbyggnad,
$\frac{16}{6}$ 1920— $\frac{6}{11}$ 1920	» »	Inlandsbanan, norra distriktet,
$\frac{30}{1}$ 1921— $\frac{16}{10}$ 1923	» »	Suorvadammens byggnad,
$\frac{17}{10}$ 1923— $\frac{3}{10}$ 1925	» »	Inlandsbanan, norra distriktet.

Riktigheten av de i tjänsteförteckningen angivna uppgifterna hade, beträffande tiden efter den 2 juli 1911, bestyrkts av sektionsingenjören i Porjus F. Svensson.

Sedan genom järnvägsstyrelsens försorg utredning i ärendet verkställets, därvid bland annat dels av Johansson åberopats en del av honom efter ansökningens ingivande till styrelsen insända intyg angående vissa arbetsanställningar, dels förebragts utlåtanden rörande Johanssons hälso-tillstånd och behov av ekonomisk hjälp efter entledigande, dels ock företetts meddelande att Johansson den 18 november 1926 slutat sin anställning vid Inlandsbanans norra distrikt på grund av arbetenas upphöran-

de, föredrogs ärendet i järnvägsstyrelsen den 28 februari 1927. Styrelsen, som icke funnit det i erforderlig grad styrkt, att Johanssons tjänstetid vid statens järnvägsbyggnader uppginge till den i gällande författning för erhållande av pension föreskrivna, beslöt därvid tillerkänna Johansson en gratifikation av 500 kronor för år 1927. Samtidigt meddelade styrelsen, att Johansson för prövning av frågan, huruvida han kunde komma i åtnjutande av gratifikation jämväl under kommande år, borde varje år i juli månad till styrelsen insända åldersbetyg jämte av behörig myndighet utfärdat intyg angående sina ekonomiska förhållanden.

Över järnvägsstyrelsens ifrågavarande beslut anförde Johansson hos Kungl. Maj:t den 25 april 1927 besvär, som överlämnades till kammarrätten.

I ett över besvären infordrat utlåtande uttalade *järnvägsstyrelsen* bland annat följande:

Enligt kungörelsen den 8 november 1918 angående pensionering av för-
män och arbetare vid bland annat statens järnvägsbyggnader fordras för
rätt till pension — förutom annat, varom i detta mål dock ej är fråga —
en tjänstetid av minst 25 år. Givetvis ankommer det på en pensions-
sökande att styrka förefintligheten av nämnda tjänstetid såväl som av
övriga omständigheter av vikt för ärendets bedömande, ehuruval i fråga
om tjänstetid vid statens järnvägar eller statens järnvägsbyggnader ge-
nom järnvägsmyndigheternas försorg i mån av behov verkställes sådan
utredning, som kan åstadkommas.

Vid tjänstetidens beräkning måste visserligen beaktas att naturen av
arbetarnas anställning och sysselsättning gör en sammanhängande tjänst-
göring så gott som omöjlig. Dålig väderlek, arbetens färdigställande,
inskränkning i arbetena av klimatiska skäl vissa årtider, ständiga flytt-
ningar till nya arbetsplatser m. fl., för personal i tjänstemannaställning
okända eller i ringa mån inverkan faktorer medföra sålunda, att man
ej kan lägga så stränga regler till grund beträffande tidsberäkningen för
arbetare som för exempelvis den dessa i anställningsform eljest närstå-
ende extra ordinarie personalen och verkstadsarbetarna, vilka grupper
enligt § 11 av pensionsreglementet den 29 juni 1917 ej får i pensionshän-
seende tillgodoräknas en enda dag, som ej varit antingen tjänstgörings-
dag eller ock ledighetsdag för något av vissa i paragrafen närmare an-
givna ändamål. Men så mycket måste dock uppenbarligen fordras, att
vederbörande under kalenderår, som önskas i sin helhet tillgodoräknat,
ägnat sig åt arbete, som medför pensionrätt, i den mån sådan stått till
buds, samt att han åtminstone under den huvudsakliga delen av året va-
rit sysselsatt i dylikt arbete. Kravet härpå är så mycket mera befogat
som arbetarna numera äro i pensionshänseende förhållandevis väl ställda.
Ehuru de ej erlagga några som helst avgifter, uppgå nämligen deras pen-
sioner till avsevärda belopp. Sålunda är från och med den 1 juli 1925
minimipensionen (vid 55 levnads- och 25 tjänstår) 852 kronor och maximi-
pensionen (vid 60 levnads- och 40 tjänstår) 996 kronor per år jämte dyrtidstillägg.
Till jämförelse kan nämnas, att pensionen — inklusive av-
giftspension — till en verkstadsarbetare med fulla (35) rigoröst be-
räknade tjänstår uppgår till 1,400 à 1,500 kronor förutom dyrtidstillägg.

Tillämpas det sagda på föreliggande fall befinnes, att anställning vid
statens järnvägsbyggnader under åren 1906—1907 styrkts genom arbetar-

rullornas uppgifter, att dylik anställning under åren 1908—1910 är sannolik med hänsyn till innehållet i vissa räkenskaper, att tjänstgöring vid statens järnvägsbyggnader eller liknande statens arbetsföretag under åren 1911—1926 vitsordats av vederbörande arbetsbefäl, samt att klaganden företett intyg från arbetskamrater angående tjänstgöring vid statens järnvägsbyggnader åren 1887—1888 och 1897—1902 ävensom vid Bodens fästningsbyggnad åren 1902—1904 och vid vägbygge mellan Gällivare och Vittangi åren 1895—1896. Härav kunna emellertid sistnämnda tvenne år ej tillgodoräknas klaganden redan av det skäl att här ej varit fråga om statsanställning. Huru det i detta hänseende förhåller sig med den uppgivna anställningen vid Bodens fästning kan vara tveksamt, likaså även huruvida sysselsättningen där varit jämförlig med järnvägsbygge. Det avgörande är dock, att de angående denna tjänstgöring liksom de angående klagandens tidigare tjänstgöring vid statens järnvägsbyggnader av arbetskamrater utfärdade intygen enligt styrelsens mening icke kunna anses var av beskaffenhet att böra läggas till grund för beviljande av en så betydande och för statsverket kostsam förmån som pensionen innebär. Styrelsen har därvid icke blott fäst sig vid att, då intygsgivarna icke äro personer i någon som helst officiell ställning, deras intyg ej kunna tillmätas fullgiltigt bevisvärde, utan även tagit i betraktande den synnerligen vaga formuleringen av intygen, vilken giver anledning antaga, att intygsgivarna endast på ett ungefär haft klart för sig intygade förhållanden. Att lämna kamratintygen utan avseende har styrelsen också funnit i förevarande fall så mycket mera på sin plats, som de samtliga avse långt tillbaka liggande tidsperioder och sålunda även av detta skäl måste anses otillförlitliga. Visserligen har styrelsen i liknande fall, med hänsyn till svårigheten för pensionssökande av nu ifrågavarande kategori att med officiella intyg styrka hela den såsom villkor för pensionsrätt föreskrivna tjänstetiden, ansett sig kunna taga hänsyn till intyg av arbetskamrater, då det gällt att utfylla ett eller annat år av tjänstetiden, men däremot har styrelsen så gott som undantagslöst ansett sig böra uppställa den fordran att åtminstone på ett fullt tillförlitligt sätt styrkes att vederbörande varit anställd vid en tid, som ligger så långt tillbaka, från avgången räknat, att den mellanliggande tiden minst motsvarar den tjänstetid, som erfordras för pensionsrätt. Såsom framgår av det föregående är detta villkor icke uppfyllt i nu föreliggande fall. Styrelsen har i detta fall därför funnit i vederbörlig ordning styrkt endast den av arbetarrullorna, räkenskaperna och befälsintygen vitsordade tjänstetiden, vilken, på sätt närmare framgår av handlingarna, i runt tal och generöst räknat kan skattas till 18 $\frac{1}{2}$ år.

Om styrelsen sålunda funnit klaganden ej kunna ifrågakomma till pension, så har styrelsen emellertid ej lämnat honom utan hjälp. Då klagandens tjänstetid i allt fall syntes motivera understöd samt utredningen visade, att han vore därav i behov, har styrelsen nämligen med stöd av generellt bemyndigande av Kungl. Maj:t tillerkänt klaganden en gratifikation av 500 kronor, och kan klaganden påräkna att framdeles årligen, så länge han lever och behovet fortfar, erhålla dylikt understöd.

Klaganden har härvid behandlats efter enahanda grunder som andra pensionssökande i liknande situation och i likhet med dessa tillgodosetts i all den utsträckning, som varit förenligt med den skyldiga hänsynen till statens intresse.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställde järnvägsstyrelsen, att besvären måtte lämnas utan bifall.

Enligt utslag den 20 februari 1928 lämnade *kammarrätten* besvären utan bifall.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande (nr 30, punkt 66) anförde *1928 års bankoutskott* för egen del följande:

»Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har Johansson ansetts ej kunna tillerkännas pension enligt gällande bestämmelser rörande pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader, enär det icke ansetts vara i erforderlig grad styrkt, att hans tjänstetid uppgår till vad som i nämnda bestämmelser föreskrivits. Däremot har Johansson av järnvägsstyrelsen tillerkänts en gratifikation till belopp av 500 kronor, vilken han enligt vad järnvägsstyrelsen anført kan påräkna att, så länge han fortfarande är i behov av understöd, årligen åtnjuta.

Enligt utskottets mening synes någon tvekan kunna råda, huruvida icke i detta fall må anses föreligga sådana omständigheter, vilka borde föranleda till beviljande av pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel. Med hänsyn till vad järnvägsstyrelsen i ärendet anført och då Johansson icke av styrelsen lämnats utan underhåll, har utskottet likväl ansett sig icke böra förorda, att riksdagen skulle bevilja Johansson pension. Utskottet vill emellertid framhålla att, därest Johansson framdeles skulle kunna förebringa närmare utredning rörande sina anställningsförhållanden i statens järnvägars tjänst, frågan om pension åt honom givetvis skulle komma i nytt läge.»

På grund av det anförda hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Riksdagen beslöt i överensstämmelse med vad utskottet sålunda hemställt.

Den utredning, som i ärendet förebragtes år 1929, var i huvudsak densamma, som förelåg vid frågans prövning år 1928. Endast i fråga om vissa av Johansson åberopade statsanställningar, avseende åren 1898, 1899, 1904 och 1905, förebragtes ytterligare utredning. Denna ytterligare utredning fann emellertid *1929 års bankoutskott* (utlåtande nr 24, punkt 84) icke innebära tillräcklig anledning för ett frångående av den ståndpunkt, utskottet år 1928 intagit i frågan. Utskottet hemställde därför, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Fyra ledamöter inom utskottet funno emellertid omständigheterna böra föranleda till beviljande av pension samt hemställde reservationsvis, att sådan förmän måtte beredas å allmänna indragningsstaten till belopp av 756 kronor. Riksdagen fattade beslut i enlighet med utskottets hemställan.

Ytterligare utredning har nu av motionären förebragts genom nya intyg av arbetskamrater till Johansson rörande vissa anställningar under åren 1898, 1899 och 1908.

I fråga om Johanssons ekonomiska förhållanden har fattigvårdsstyrelsens ordförande i Boden intygat, att Johansson är fullständigt medellös och på grund av sin ålder icke kan i ett arbetslag utföra det arbete, som han tidigare gjort, att han i anledning härav icke kunnat erhålla någon anställning sedan år 1926 samt att han haft sitt uppehälle hos en systerdotter.

Beträffande f. d. fortifikationsarbetaren *A. Vikström* framgår av tillgängliga handlingar, att denne, som i åldersbetyg benämnes f. d. hemmansägare och är född den 16 september 1865 samt alltså nu 64 år gammal, under vissa perioder av åren 1902—1917 varit anställd såsom fortifikationsarbetare vid fästnings- och kasernbyggnaderna i Boden en sammanlagd tid av omkring 8 år 5 månader. Enligt vissa till utskottet ingivna handlingar i övrigt — vilka huvudsakligen utgöras av obevittnade intyg, som icke klargöra arten av vederbörande arbetsanställning och ej heller utvisa, huruvida anställningen kan betraktas såsom statstjänst — skulle Vikström dessutom under vissa tider åren 1887, 1891—1896, 1898—1899, 1907—1908, 1910—11 samt 1919 hava utfört arbeten bland annat vid järnvägsbyggnader i Norrland. Den sammanlagda anställningstid, som sålunda uppgivits, uppgår till något över 15 år, varvid även förenämnda anställning såsom fortifikationsarbetare inräknats. De uppgivna anställningarna omfatta, fränsett 4 månader av år 1919, icke tid efter utgången av juni 1917.

Enligt läkarintyg är Vikström på grund av sjukdom oförmögen till arbete. Vederbörande kommunalnämndsordförande har intygat, att Vikström, »såvitt känt är, är medellös».

I fråga om *E. M. Sundkvist* framgår av handlingarna, att denne, som är född den 21 oktober 1854 och alltså nu 75 år gammal, varit anställd såsom arbetare vid fästningsbyggnaden i Boden under vissa perioder av åren 1902—1916, sammanlagt omkring 7 år 9 månader, samt såsom tillfällig banarbetare vid statens järnvägars 25:e bansektion under sammanlagt omkring 9 månader av år 1913. Enligt intyg, som icke närmare klarlägger karaktären av arbetsanställningen, skulle Sundkvist vidare under åren 1891—1897 samt 1899—1901 hava arbetat vid järnvägsföretag i Norrland. Den uppgivna anställningstiden vid samtliga nu omförmälda arbeten omfattar sammanlagt omkring 18 1/2 år. Efter den 8 april 1916 har Sundkvist, såvitt av utredningen framgår, icke varit i statens tjänst.

Vederbörande kommunalnämndsordförande har intygat, att Sundkvist, såvitt känt är, ej äger några tillgångar och att han av intygsgivaren anses medellös. Enligt läkarintyg är Sundkvist på grund av vissa sjukdomar fullständigt oförmögen att genom arbete bidra till sitt uppehälle.

En av Sundkvist gjord framställning om pension var under år 1925 föremål för prövning av järnvägsstyrelsen. Då varken de vid Sundkvists ansökan fogade handlingarna utvisade eller genom av styrelsen verkställd utredning kunnat utrönas, att Sundkvist under så lång tid, som erfordrades för erhållande av pension, innehaft anställning vid statens järnvägar eller liknande statens arbetsföretag, fann styrelsen emellertid den gjorda framställningen icke kunna till någon styrelsens åtgärd föranleda.

Av tillgängliga handlingar beträffande *N. J. Forsberg Hedman* framgår, att denne är född den 3 januari 1875 och sålunda 55 år gammal, att han varit fast anställd såsom volontär vid Norrbottens regemente under tiden 1 oktober 1895—1 oktober 1896, att han därefter varit indelt soldat vid samma regemente under tiden 12 april 1898—8 september 1905, då han erhållit avsked »för ägande hemmans bruk», samt att han under vissa perioder åren 1901—1911, 1913—1915 samt 1917—1929 haft arbetsanställningar vid Bodens fästning, vid garnisonssjukhuset i Boden, vid telegrafverket samt vid statens järnvägar, där *Forsberg Hedman* arbetat dels såsom lastare och lossare samt förrådsarbetare, dels såsom tillfällig bromsare, dels ock såsom ban- och byggnadsarbetare. Sammanlagt uppgå de angivna anställningarna, inräknat militärtjänsten, till omkring 23 år.

Vederbörande kommunalnämndsordförande har intygat, att *Forsberg Hedman* icke, såvitt känt är, äger andra tillgångar än en lägenhet, taxerad till 2,100 kronor, jämte ett enkelt bohag, att fastigheten är intecknad och belånad till sitt fulla värde samt att intygsgivaren anser *Forsberg Hedman* vara mindre bemedlad.

I fråga om *Forsberg Hedmans* hälsotillstånd har utredning icke förebragts.

Vad först beträffar frågan om understöd åt f. d. arbetaren *K. A. Johansson*, uttalade utskottet — såsom av den föregående redogörelsen framgår — redan år 1928 tvekan, huruvida icke i detta fall kunde anses föreligga sådana omständigheter, vilka borde föranleda till beviljande av pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel. Den utredning i ärendet, som av motionären därefter förebragts, har synts utskottet giva ökat stöd för sannolikheten av att *Johansson* innehaft anställning i statens tjänst under så lång tid, att pension skäligen synes böra beredas honom. Utskottet har därför icke velat motsätta sig, att dylik förmån nu beviljas. Mot det av motionären ifrågasatta beloppet, 600 kronor, har utskottet intet att erinra. Pensionen lär i detta fall böra beviljas av allmänna indragningsstaten samt utgå från och med ingången av innevarande år.

I fråga om övriga i motionen avsedda personer har utskottet icke funnit tillräcklig anledning föreligga till beredande av pension eller understöd. Beträffande *Vikström* och *Sundkvist* synes icke vara vederbörligen styrkt, att de under så lång tid, som bör fordras för pension, varit anställda i statens tjänst; de uppgivna anställningarna ligga också så långt tillbaka i tiden som år 1917, respektive år 1916. Med avseende å *Forsberg Hedman* må allenast framhållas, att denne endast uppnått 55 års ålder samt att det icke styrkts eller uppgivits, att han skulle vara på grund av sjukdom urständsat till fortsatt arbete i statens tjänst. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionärens förslag, i vad det avser *Vikström*, *Sundkvist* och *Forsberg Hedman*.

Utskottet.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

a) att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 250, i vad den avser understöd åt f. d. stenarbetaren Karl Albert Johansson, må medgiva, att Johansson må från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 600 kronor; samt

b) att förevarande motion II: 250, i vad den avser understöd åt f. d. arbetarna Adolf Vikström, Erik Magnus Sundkvist och Nils Jacob Forsberg Hedman, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

81:o.

Ang.
pension
åt förre trä-
arbetaren
L. A. Eriks-
son.

I en inom andra kammaren av herr *Dahlén* väckt motion nr 341 har hemställts, »att riksdagen måtte besluta tillerkänna förre träarbetaren *Lars Anton Eriksson* ett från och med i år utgående årligt understöd». Beträffande motiveringen hänvisas till motionen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att Eriksson är född den 19 september 1861 och sålunda uppnått 68 års ålder, att han från och med den 4 oktober 1910 till och med den 27 augusti 1927 med vissa kortare avbrott fullgjort arbete i anställningar vid statliga byggnadsföretag, företrädesvis vid statens vattenfallsverks byggnadsavdelning, under en tid av sammanlagt 15 år 9 månader, att han den 27 augusti 1927 drabbats av slaganfall, som enligt läkarbetyg gjort honom varaktigt oförmögen till arbete, samt att han från dagen för sjukdomsfallet till och med den 26 februari 1929 uppburit sjukavlöning från vattenfallsverket.

Av handlingarna synes vidare framgå, att Eriksson befinner sig i behövande omständigheter.

Över ifrågavarande motion har utskottet i grundlagsenlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som i ärendet hört vattenfallsstyrelsen.

Vattenfallsstyrelsens yttrande är av följande innehåll:

Eriksson har på sin tid hos vattenfallsstyrelsen gjort framställning om att komma i åtnjutande av pension jämlikt kungörelsen den 8 november 1918 angående pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader och statens vattenfallsverks byggnadsavdelning (nr 859).

Då Eriksson emellertid icke innehade i nämnda kungörelse för erhållande av pension föreskrivet minimiantal av 25 tjänstår, kunde framställningen icke av vattenfallsstyrelsen bifallas.

I en bland handlingarna i nämnda ärende befintlig tjänsteförteckning angivna anställningstider äro med undantag av den första anställningen, som är intygad av en förman, styrkta med arbetsbetyg respektive ma-

trikel och uppgift från vederbörande arbetsbefäl. Det torde emellertid böra anmärkas, att, innan Eriksson den 27 augusti 1927 drabbades av sin sjukdom, hans sammanlagda tjänstetid vid ifrågavarande statens företag uppgick till endast cirka 15 år 9 månader. Emellertid får Eriksson betraktas hava varit anställd vid statens vattenfallsverk även under den tid, varunder han efter nyssnämnda tidpunkt från verket uppburit sjukavlöning, d. v. s. till och med den 26 februari 1929. Medräknas nämnda tid, belöper sig motsvarande anställningstid till cirka 17 år 3 månader.

Vattenfallsstyrelsen får dessutom i detta sammanhang påpeka, att 1926 års pensionsutredning i sitt yttrande den 29 juni 1927 över ett av 1921 års pensionskommitté uppgjort förslag till ny pensionslag för kommunikationsverken m. m. föreslagit, att viss reducerad pension må tillkomma sådan arbetare av Erikssons kategori, som entledigas på grund därav, att han befinner till följd av sjukdom, vanförhet, lyte eller nedsatt arbetsförmåga mindre tjänlig till arbete under förutsättning att han vid avgången uppnått en levnadsålder, som med högst sju år understiger vederbörande pensionsålder, 65 år, och tillika kan räkna minst 15 anställningsår.

För egen del har *statskontoret* framhållit, att ömmande omständigheter i detta fall syntes föreligga och att därför ur billighetssynpunkt intet syntes vara att erinra mot att något årligt understöd beviljades Eriksson. Då denne hade en effektiv tjänstetid av allenast något mer än 15 år, ville statskontoret erinra därom, att 1922 års riksdag i anledning av propositionen nr 29 beviljat en pension å 350 kronor åt maskinreparatören K. G. Andersson, som innehade en tjänstetid av allenast omkring 15 år, samt att 1927 års riksdag med bifall till propositionen nr 128 beviljat en motsvarande nyreglerad pension å 624 kronor åt förre timlönaren O. G. Johansson med ungefär lika lång tjänstetid. Pension till sistnämnda belopp syntes alltså kunna ifrågasättas för Eriksson att från allmänna indragningsstaten utgå, såsom i motionen föreslagits, från ingången av år 1930.

Med stöd av vad utredningen i ärendet givit vid handen vill utskottet tillstyrka, att pension beviljas Eriksson till belopp av 624 kronor årligen, att från och med ingången av innevarande år utgå å allmänna indragningsstaten.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:341, må medgiva, att förre träarbetaren Lars Anton Eriksson må från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 624 kronor.

VI. Ang. finansdepartementet.

82:o.

Ang.
pension åt
amanuensen
E. Lundström.

I en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1930 dagtecknad proposition nr 144 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att amanuensen hos riksräkenskapsverket *Erik Lundström* må från och med dagen näst efter den, då han avgår från sin anställning i statstjänst, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,920 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande:

Lundström, som är född den 25 april 1870, tjänstgjorde efter år 1895 avlagd examen till rättegångsverken och Kungl. Maj:ts kansli under åren 1896—1899 som notarie i Nordals, Sundals och Valbo härads domsaga, varvid han såsom förste notarie höll tre lagtima ting, urtima ting, syner m. m. och kortare tid förvaltade domareämbetet, samt hade åren 1899—1900 anställning hos länsstyrelsen i Östergötlands län med förordnanden såsom extra länsnotarie och länsnotarie. Efter att sedan under åtskilliga år hava bedrivit privat verksamhet anställdes Lundström såsom tjänsteman vid riksdagens tryckeriavdelning för lagtima riksdagen år 1913 och tjänstgjorde sedermera i sjörevisionen vid flottans station i Stockholm under tiden 1 februari 1914—28 juli 1916, i statskontoret såsom e. o. tjänsteman från den 11 oktober 1919 och som amanuens från den 1 juli 1920 med förordnande såsom revisor under en tid av 9 månader 21 dagar samt i kammarrätten från den 30 juni 1920 såsom e. o. tjänsteman med förordnande såsom revisor 2 månader 16 dagar. Från och med år 1921 antogs Lundström till e. o. tjänsteman i riksräkenskapsverket, där han den 31 januari samma år förordnades till extra revisor. I sammanhang med minskning av antalet extra revisorer i ämbetsverket upphörde detta förordnande den 30 juni 1924, då Lundström blev amanuens hos ämbetsverket med placering sedan den 1 juli 1925 i 15 lönegraden. Efter upphörandet av nämnda extra revisorsförordnande har Lundström innehåft förordnande såsom revisor och extra revisor hos ämbetsverket under sammanlagt omkring 2 år 9 månader, intill dess han under september 1928 erhållit mera stadigvarande tjänstledighet för sjukdom. Lundström, som under tidigare år endast i ringa omfattning åtnjutit sjukledighet, har därefter under tidsperioderna 1 oktober—27 december 1928 samt 1 januari—22 mars och 26 mars—31 december 1929 varit tjänstledig för sjukdom. Under de första 12 dagarna av år 1930 har han åter varit i tjänst men därefter av sjukdom tvingats att ånyo taga ledighet, tillsvidare till och med den 31 mars detta år.

Lundström, som för närvarande åtnjuter lön efter 15 löneklassen, har med stöd av 13 § avlöningsreglementet för icke-ordinarie befattningshavare (nr 356/1925) under tiden 1 oktober—31 december 1929 fått under sjukledigheten frånträda halva avlöningen, d. v. s. för år $\frac{1}{2} \times 4,350 = 2,175$ kronor, jämte därå belöpande dyrtidstillägg. Sedan Lundström återinträtt i tjänstgöring under början av innevarande år, är han enligt nämnda

stadgande skyldig att vid sjukledighet för en tid av 6 månader framåt vidkännas allenast s. k. A-avdrag, eller för år 839 kronor 50 öre, utom dyrtidstillägg. Med hänsyn till angelägenheten för riksräkenskapsverket att utvinna effektivt arbete för anslaget till avlöning åt icke-ordinarie befattningshavare har ämbetsverket sett sig nödsakat bestämma, att Lundström från och med den 16 april 1930 skall vara amanuens med halvtidstjänstgöring.

Enligt två vid ansökningen fogade läkarintyg lider Lundström sedan flera år av hjärtsjukdom och njurlidande, som — sannolikt för all framtid — i mycket hög grad inkräkta på hans arbetsförmåga och sålunda göra honom oförmögen att fullgöra sina tjänstäligganden ävensom säkerligen göra det omöjligt för honom att på ett nytt verksamhetsområde finna utkomstmöjligheter.

I likhet med riksräkenskapsverket och statskontoret, vilka avgivit utlåtanden i ärendet, har *departementschefen* ansett det överensstämmande med billighet, att amanuensen Lundström komme i åtnjutande av pension. Vad pensionsbeloppet anginge, syntes detta enligt departementschefens mening lämpligen kunna — såsom skett i vissa föregående fall, exempelvis vid 1929 års riksdag i fråga om pension åt extra ordinarie kanslibiträdet hos statskontoret Anna Scherdin — bestämmas i anslutning till de grunder, som kommit till uttryck i det av särskilda sakkunniga den 29 mars 1927 avgivna förslaget till ny civil pensionslag m. m., varvid pensionen med hänsyn därtill, att Lundström icke haft att erlægga avgifter för sin pensionering, borde underkastas reduktion med en tiondel. Beloppet syntes i enlighet härmed böra fastställas till 1,920 kronor, att utgå från och med dagen efter avskedet samt bestridas från allmänna indragningsstaten.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Då här föreligga samma förhållanden som i det under punkten 24 här ovan omförmälda ärendet, får utskottet tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

VII. Ang. ecklesiastikdepartementet.

83:o.

I en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1930 dagtecknad proposition nr 137 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att e. o. amanuensen vid nationalmuseet, filosofie doktor *Karl Ludvig Wählin* må från och med månaden näst efter den, då han lämnar sin anställning vid museet, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära *dels* en årlig pension till belopp

*Ang.
pension åt
e. o. amanu-
ensen fil. dok-
torn K. L.
Wählin.*

av 2,000 kronor, *dels ock* ett årligt understöd till belopp av 3,004 kronor, med iakttagande likväl, att dyrtidstillägg må utgå allenast å pensionen.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Wählin, som den 14 juli 1930 uppnår en levnadsålder av 69 år, varit anställd vid nationalmuseum alltsedan den 9 januari 1890 eller under något mer än 40 år, av vilken tid han dock åtnjutit tjänstfrihet inemot 9 år, att han under åren 1896—1904 samt 1913—1916 tjänstgjort som museets sekreterare och år 1917 förordnats att handhava skötseln av museets bibliotek, samt att hans avlöning under de senaste fem åren med halv tjänstgöring utgjort 3,600 kronor för år förutom dyrtidstillägg.

Hos Kungl. Maj:t har chefen för nationalmuseum gjort framställning om pension åt Wählin för hans anställning vid museet. Vidare hava åtskilliga inom konstens och litteraturens områden framstående personer — med framhållande av Wählins verksamhet såsom redaktör för tidskriften Ord och Bild samt såsom konsthistorisk författare m. m. — hemställt om pension åt honom, tillmätt med hänsyn till det stora värde hans kulturgärning haft och har för vårt land.

I avgivet utlåtande har *statskontoret* anfört bland annat följande:

På grund av Wählins anställning vid museet och med hänsyn till föreliggande vitsord om hans synnerligen förtjänstfulla verksamhet vid museet, anser statskontoret, att pension av statsmedel bör vid avgången från hans anställning tillkomma honom med belopp, som med hänsyn tagen till tjänstetidens längd och den avlöning, han åtnjutit, kan anses böra utgöra 2,000 kronor för år räknat.

Beträffande därefter frågan om utverkande av någon ytterligare pension eller något understöd åt Wählin må framhållas, att frågan i denna del undandrager sig bedömande efter de grunder, som komma i tillämpning vid avpassande av pension åt befattningshavare i statstjänst. Statskontoret vill emellertid erinra, att vid riksdagarna 1924 och 1926 behandlats två frågor av liknande beskaffenhet som den nu förevarande. 1924 års riksdag beviljade nämligen förste amanuensen hos kommerskollegium fil. dr. A. Vannérus dels en årlig pension å 1,200 kronor, dels ock ett understöd för fortsatt vetenskapligt författarskap å 3,800 kronor, med föreskrift bland annat att dyrtidstillägg finge utgå allenast å pensionen. I anledning av väckt motion om beviljande av årligt understöd åt f. d. intendenten O. Granberg såsom ett erkännande av hans förtjänstfulla verksamhet såsom kultur- och konsthistoriker medgav 1926 års riksdag, att Granberg finge åtnjuta ett årligt understöd från allmänna indragningsstaten å 3,000 kronor. Med hänsyn till vad sålunda förekommit och på grund av vad handlingarna i nu förevarande ärende innehålla rörande Wählins framstående verksamhet i den svenska kulturens tjänst, finner sig statskontoret kunna tillstyrka, att något understöd beredes Wählin, som enligt vad statskontoret inhämtat är för sitt uppehälle beroende av sin arbetsinkomst; och statskontoret vill för sin del föreslå ett understödsbelopp av 3,000 kronor, varigenom sammanlagda förmånen skulle för Wählin uppgå till samma belopp, som tillerkänts Vannérus, eller 5,000 kronor. Understödsbeloppet torde emellertid, för att sammanlagda förmånerna må uppgå till ett med tolv i fullt krontal jämnt delbart belopp, böra bestämmas till 3,004 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Även utskottet finner de i ärendet påvisade särskilda förhållandena vara av sådan art, att ett understöd av statsmedel bör beviljas Wählin utöver pension i anledning av hans anställning vid nationalmuseum. Vad Kungl. Maj:t i ärendet föreslagit har utskottet funnit sig böra tillstyrka.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

84:o.

Under punkt 3¹ av förevarande proposition nr 137 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att professor emeritus vid Uppsala universitet *Ludvig Vilhelm Albert Stavenow* må, räknat från och med den 1 november 1929, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggpension å 1,800 kronor.

*Ang.
tilläggs-
pension åt
professor
emeritus
L. V. A.
Stavenow.*

Genom beslut den 10 oktober 1929 har statskontoret förklarat Stavenow berättigad till avkortad pension till belopp av 5,700 kronor årligen att utgå enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension den 11 oktober 1907.

Hos Kungl. Maj:t har Stavenow anhållit att få tillgodoräkna sig så lång tid av sin tjänstgöring vid Göteborgs högskola, som erfordrades för erhållande av full professorspension (7,500 kronor). Stavenow har därvid anført, bland annat, att han vid Göteborgs högskola tjänstgjort dels såsom tillförordnad professor under tiden den 1 januari 1894—10 oktober 1895, dels ock såsom professor från och med den 11 oktober 1895 till dess han tillträdde professuren i Uppsala, vadan hans tjänstetid vid högskolan uppginge till sammanlagt mer än 20 år.

I ärendet har *statskontoret* anført bland annat:

Riksdagen har medgivit, att beträffande vissa befattningshavare tjänstetid i utomstatlig tjänst må i viss mån tillgodoräknas i pensionsavseende, eller i särskilda fall beviljat motsvarande tilläggpension.

I detta hänseende må erinras, hurusom i det förslag till civil tjänstepensionslag, som förelades 1925 års riksdag och som var avsett att ersätta 1907 års civila pensionslag, ett stadgande upptagits av innehåll, att på Konungens prövning skulle bero att medgiva befattningshavare att såsom tjänstår för pension tillgodoräkna intill $\frac{2}{3}$ av den tid, han utom statens tjänst kunde hava utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som kunde anses hava varit till särskilt gagn för hans arbete i statstjänst. Lagförslaget, som i nu berörda del icke föranledde någon erinran under behandlingen i riksdagen, förföll emellertid genom kamrarnas skiljaktiga

¹ Beträffande punkten 2 av prop. nr 137, se utlåtande nr 32, punkten 11.

beslut; men samtidigt godkände riksdagen ett tillägg av liknande innebörd till 20 § i lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk (se lag den 18 juni 1925 nr 215). Den omständigheten, att sålunda beträffande befattningshavare vid kommunikationsverken lämnats medgivande om tillgodoräkning under vissa villkor av utomstatlig anställning ävensom det förhållande, att riksdagen i åtskilliga fall, såsom beträffande generaldirektören May, byråchefen Dickman, överdirektören Falk ävensom vissa lärare vid allmänna läroverk, beviljat tilläggs-pensioner på grund av tjänstgöring i utomstatlig anställning, utgöra utan tveivel goda stöd för sökandens nu förevarande framställning.

Då sökandens tjänstetid såsom professor vid Göteborgs högskola omfattar så lång tid att $\frac{2}{3}$ därav mer än väl täcker vad som för sökanden fattas i 25 års statstjänst, synes tilläggs-pensionen i detta fall alltså böra motsvara skillnaden mellan 7,500 och 5,700 kronor och således utgöra 1,800 kronor.

I avseende å vidare utredning hänvisar utskottet till propositionen.

Utskotte

Kungl. Maj:ts förslag ansluter sig till vad riksdagen tidigare i åtskilliga liknande fall medgivit. Vid sådant förhållande och då utskottet icke funnit anledning till erinran mot förslaget, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

85:o.

Ang.
tilläggs-
pension åt pro-
fessorn P. E.
Liljeqvist.

Uti punkten 4 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att professorn vid universitet i Lund *Per Efraim Liljeqvist* må från och med månaden näst efter den, under vilken han efter uppnådda 65 levnadsår erhåller avsked från sin professorsbefattning, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en tilläggs-pension till sådant belopp, att densamma jämte den honom författningsenligt tillkommande pension uppgår till 7,500 kronor.

Av handlingarna framgår, att professorn Liljeqvist vid uppnående den 25 september 1930 av 65 år, då skyldighet för honom inträder att avgå, torde kunna räkna 23 tjänstår för pension enligt den civila pensionslagen. Han skulle alltså bli berättigad till avkortad pension, motsvarande $\frac{23}{35}$ av pensionsunderlaget 7,500 kronor, eller alltså 6,900 kronor. Härvid kan endast hans tjänstetid i statens tjänst räknas honom tillgodo. Därutöver har han emellertid en tjänstetid av mer än 10 år vid Göteborgs högskola.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Med åberopande av vad som anförts under nästföregående punkt hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

86:o.

I punkten 5 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att professorn vid universitetet i Lund *Charles Ernest Overton* må från och med månaden näst efter den, under vilken han efter uppnådda 65 levnadsår erhåller avsked från sin professorsbefattning, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en tilläggs pension till sådant belopp, att densamma jämte den honom författningsenligt tillkommande pension uppgår till 7,500 kronor.

Ang.
tilläggs-
pension åt pro-
fessorn Ch. E.
Overton.

Overton uppnådde den 25 februari 1930 en ålder av 65 år. Han utnämndes den 5 juli 1907 till extra ordinarie professor i farmakologi vid universitetet i Lund och äger allenast rätt att från denna dag räkna tjänstår för pension, vadan han, som vid tiden för avskedet sålunda endast kan tillgodoräkna sig ungefär 22 $\frac{1}{2}$ tjänstår, jämlikt gällande bestämmelser erhåller avkortad pension.

Då det gällt att besätta den genom 1906 års riksdags beslut nyinrättade extra ordinarie professuren i farmakologi vid universitetet i Lund, hade till professuren kompetent person, villig åtaga sig densamma, icke stått att finna inom landet, varför man varit nödsakad vända sig till utlandet. Overton då assistent vid fysiologiska universitetsinstitutionen i Würzburg, hade då utan ansökan anmälts till erhållande av professuren i fråga.

Innan Overton sålunda blev professor, hade han under åren 1891—1901 varit docent i biologi och assistent vid botanisk-mikroskopiska universitetslaboratoriet i Zürich och under åren 1901—1907 assistent vid fysiologiska universitetsinstitutet i Würzburg. Med sin tjänstgöring i Sverige kan Overton alltså räkna sammanlagt 38 år som akademisk lärare.

Medicinska fakulteten i Lund, som gjort framställning om oavkortad pension åt Overton, har i ärendet anfört bland annat:

Genom Overtons utnämning hade fakulteten med sig införlivat en av de erkänt främsta representanterna för den moderna farmakologien och detta under förhållanden, då kompetent svensk vetenskapsman för professuren icke stod att få. Det synes fakulteten klart, att i ett fall som detta undantag bör kunna göras från de allmängiltiga principerna för pensionering, särskilt som dessa principer äro grundade på att pensionsberättigad redan från begynnelsen av sin tjänstgöring i statens tjänst äger rätt till tjänstår och detta alltså även vid innehav av mera underordnade befattningar. Overtons tjänstgöring vid dylika befattningar har visserligen ägt rum i utlandet, men denna tjänstgöring har dock kommit landet till godo genom den utmärkta skicklighet, den medfört.

I fråga om vidare utredning i ärendet hänvisas till propositionen.

Med hänsyn till de i ärendet påvisade omständigheterna och då riksdagen tidigare i ett liknande fall medgivit tilläggs pension, grundad på tillgodo-

Utskottet.

räknande av akademisk lärartjänstgöring utomlands, har utskottet funnit sig böra biträda Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

87:o.

Beträffande Kungl. Maj:ts under punkten 6 gjorda framställning angående anslag till materiel för det fysikalisk-kemiska laboratoriet vid universitetet i Uppsala torde utlåtande komma att avgivas av sammansatt stats- och bankoutskott; vilket utskottet velat härigenom för riksdagen

anmäla.

88:o.

Ang.
tilläggspen-
sion åt f. d.
ämnes-
lärarinnan
Sigrid Een.

Uti punkt 7 av förevarande proposition nr 137 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva,

dels att f. d. ämneslärarinnan vid högre lärarinneseminariet i Stockholm och den därmed förenade normalskolan för flickor *Sigrid Een* må, räknat från och med den 1 januari 1930, under sin återstående livstid uppbära — utöver henne eljest tillkommande pension av statsmedel — en tilläggs pension å allmänna indragningsstaten till belopp av 311 kronor för år,

dels ock att pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg för *Sigrid Een* må, likaledes från och med den 1 januari 1930, beräknas å ett sammanlagt pensionsbelopp av 2,900 kronor.

Efter erinran bland annat, att frågan om tilläggs pension åt *Een* var föremål för prövning av 1929 års riksdag i samband med ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag om tilläggs pensioner åt ett stort antal f. d. lärare och lärarinnor vid statsläroverk, vilket förslag emellertid icke vann riksdagens bifall, har *departementschefen* i ärendet anförte följande:

»Såsom av den nu av mig lämnade redogörelsen framgår, har frågan om tilläggs pension åt *Sigrid Een* så sent som 1929 varit föremål för riksdagens prövning, och med anledning härav skulle man möjligen kunna ifrågasätta lämpligheten av att denna fråga redan nu ånyo underställes riksdagen. Emellertid finner jag i likhet med statskontoret, att i detta fall föreligga liknande omständigheter, som förut föranlett riksdagen att bevilja tilläggs pensioner åt vissa lärare, och i anslutning härtill har jag nu ansett mig kunna och böra ånyo upptaga denna fråga.

De skäl, som av 1929 års riksdag i dess skrivelse nr 215 under punkt 79 anfördes för avslag å Kungl. Maj:ts då gjorda framställning, voro *dels* att i propositionen nr 116 i flera fall föreslagits tilläggs pensioner åt befattningshavare, vilka pensionerats före år 1926 eller det år, då riksdagen första

gången medgivit tilläggspensioner enligt grunder, vilkas tillämpning i sagda proposition ifrågasatts, dels ock att i vissa i propositionen nr 116 upptagna fall tid, som ifrågasatts till tillgodoräknande, avsåge tjänstgöring vid läroanstalter, vilka vid ifrågavarande tider icke varit statsunderstödda.

Vad den första av dessa invändningar beträffar, har densamma ej tillämplighet å Sigrid Een, då hon, såsom förut meddelats, beviljats pension genom beslut av statskontoret den 23 augusti 1928.

Vad däremot riksdagens andra invändning beträffar har Sigrid Een, såsom av handlingarna i ärendet inhämtas, före inträde i statstjänst under 16 läsår bestritt tjänstgöring vid enskilda läroanstalter, däribland under 6 läsår vid Mathilda Halls skola för flickor i Göteborg läsåren 1889/1895, vilken skola begärde och erhöll statsbidrag först från och med vårterminen 1897. Jag finner visserligen fortfarande starka skäl vara förebragta för den ståndpunkt, som jag år 1929 intog i fråga om tillgodoräkandet av tjänstgöring vid enskild läroanstalt, även om densamma icke redan erhållit det erkännande från det allmännas sida, som kan anses ligga i statsunderstödet. Med hänsyn till de uttalanden, som i detta hänseende gjordes av 1929 års riksdag, och i avsaknad av en utredning beträffande de konsekvenser, ett sådant beslut skulle kunna medföra, finner jag mig dock för närvarande böra avstå från att medräkna nu ifrågavarande tid för beräkning av tilläggs-pensionen.

Under denna förutsättning och under iakttagande av de grunder, som tidigare tillämpats, skulle Sigrid Een för tilläggspension få tillgodoräkna sig $\frac{2}{3}$ av den tid av 10 läsår, d. v. s. $6\frac{2}{3}$ läsår eller i avrundat tal 6 läsår, av läsåren 1895—1905, då hon tjänstgjort vid Östermalms högre läroverk för flickor i Stockholm och vid Visby högre flickskola. Då Sigrid Een dessutom under 22 år fullgjort tjänstgöring i statens tjänst, skulle hon alltså hava att för pension tillgodoräkna sig $(22 + 6\frac{2}{3}) = 28\frac{2}{3}$ eller i avrundat tal 28 tjänstår. Då hennes pensionsunderlag uppgår till 2,900 kronor, skulle alltså, därest inga andra omständigheter inverkade, hennes pension jämte tilläggspension uppgå till $28/30 \times 2,900 = 2,706$ kronor 66 öre eller med föreskriven avrundning uppåt 2,710 kronor, vadan tilläggspensionen skulle uppgå till $(2,710 - 2,130) 580$ kronor.

Här är emellertid ett annat förhållande att observera. Sigrid Een åtnjuter nämligen, såsom tidigare meddelats, från pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom en årlig pension av 459 kronor. Enligt statskontorets i utlåtande den 2 februari 1929 uttalade uppfattning, vartill jag i propositionen nr 116 uttalade min anslutning, borde i liknande fall tillses, att tilläggspension utginge med högst så stort belopp, att detsamma jämte redan beviljad statspension och pension från lärarinnornas pensionsanstalt, pensionsinrättning för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom eller svenska lärarinnornas pensionsförening uppginge till det pensionsunderlag, som för vederbörande gällde vid avskedet från statstjänst. Då jag icke funnit någon anledning att frångå denna uppfattning skulle tilläggspensionen för Sigrid Een — vars pensionsunderlag uppgår till 2,900 kronor och som för närvarande åtnjuter pension från staten med 2,130 kronor och från enskild pensionskassa med 459 kronor eller sammanlagt 2,589 kronor — uppgå till $(2,900 - 2,589) 311$ kronor.

Jag finner mig vidare, i likhet med statskontorets år 1929 framlagda, av mig upptagna förslag, böra tillstyrka, att riksdagens medgivande måtte utverkas därtill, att för Sigrid Een pensionsförhöjning jämlikt kungörelsen den

18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg må beräknas å sammanlagda beloppet av statspension, tilläggspension och pension från enskild pensionsinrättning, dock högst å för henne vid avskedet gällande pensionsunderlag, d. v. s. 2,900 kronor.

Jag finner mig vidare böra uttala min anslutning till den av statskontoret i dess senaste utlåtande framförda uppfattningen, att den nu ifrågasatta tilläggspensionen må utgå först från och med den 1 januari 1930.»

Vidkommande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Enär det här gäller en befattningshavare, som avgått med pension efter år 1926 eller det år, då riksdagen första gången medgivit tilläggspensioner enligt nu avsedda grunder, samt då vidare den tjänstgöring, som enligt förslaget skulle få tillgodoräknas för statspension, bestritts vid statsunderstödda läroanstalter, har utskottet — i anslutning till av riksdagen tidigare fattade beslut — ansett sig böra tillstyrka, att tilläggspension i detta fall beredes. I fråga om grunderna för dennas bestämmande samt beträffande rätt till pensionsförhöjning och dyrtidstillägg har utskottet intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

89:o.

Ang.
tilläggspen-
sion åt f. d.
ämneslära-
rinnan Karin
Åhman.

Kungl. Maj:t har i punkten 8 av förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva,

dels att f. d. ämneslärarinnan vid samskolan i Ängelholm Karin Åhman må, räknat från och med den 1 januari 1930, under sin återstående livstid uppbära — utöver henne eljest tillkommande pension av statsmedel — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 307 kronor för år,

dels ock att pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg för Karin Åhman må, likaledes från och med den 1 januari 1930, beräknas å ett sammanlagt pensionsbelopp av 2,700 kronor.

Karin Åhman, som är född den 5 januari 1867, har genom beslut av statskontoret den 9 juni 1927 beviljats avkortad pension till belopp av 1,350 kronor. Därvid hava jämlikt bestämmelserna i civila pensionslagen tillgodoräknats henne de 15 år — läsåren 1912/1927 — under vilka hon tjänstgjort som ämneslärarinna vid samskolan i Ängelholm. Hon har emellertid, förutom sagda tjänstgöring i statens tjänst, även bestritt tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt, nämligen — med undantag av läsåret 1899/1900 — under tiden från och med vårterminen 1891 till

och med vårterminen 1912, således $20\frac{1}{2}$ år, såsom ämneslärarinna med full tjänstgöring vid Landskrona elementarläroverk för flickor.

Enligt samma grunder, som tillämpats i det under nästföregående punkt avhandlade fallet, har den föreslagna tilläggspensionen till Ahman beräknats till ett årligt belopp av 307 kronor eller skillnaden mellan det högsta för henne vid avskedet gällande pensionsunderlaget, 2,700 kronor, och henne redan tillkommande statspension, 1,350 kronor, tilläggspension från lärarinnornas pensionsanstalt, 559 kronor, och pensioner från enskilda pensionsinrättningar, 484 kronor.

I övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till vad statsrådsprotokollet innehåller.

Äberopande vad som yttrats under nästföregående punkt får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

90:o.

Uti punkten 9 föreslår Kungl. Maj:ts riksdagen medgiva, att f. d. adjunkten vid högre allmänna läroverket i Jönköping *Johan Alfred Eckstein* må från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,090 kronor för år, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Ang.
tilläggspension
åt f. d. läro-
verksadjunk-
ten J. A.
Eckstein.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Eckstein, som genom beslut den 23 augusti 1929 erhöll avsked från sin innehavande adjunktstjänst från och med den 6 december 1929, genom beslut av statskontoret beviljats avkortad pension till ett belopp av 2,310 kronor om året. Därvid hava tillgodoräknats honom 19 år av den till omkring $19\frac{2}{3}$ år uppgående tid, under vilken han tjänstgjort i statens tjänst. Han har emellertid utöver nämnda tjänstgöringstid bestritt tjänstgöring även vid statsunderstödd enskild läroanstalt, nämligen vid Fjellstedtska skolan i Uppsala under läsåren 1896—1910, eller under 14 läsår, och har därvid bestritt en undervisningsskyldighet av under det första läsåret 20 veckotimmar och under de 13 senare läsåren 23—32 veckotimmar.

I ärendet har skolöverstyrelsen anfört bland annat följande:

Det synes överstyrelsen med billigheten överensstämmande, att Eckstein beviljas tilläggspension av statsmedel och att därvid tillgodoräknas honom $\frac{2}{3}$ av den till 14 läsår uppgående tjänstetid, under vilken han vid Fjellstedtska skolan i Uppsala tjänstgjort såsom ämneslärare med full tjänstgöring, eller nio hela läsår. Vid bifall härtill skulle hans sammanlagda

för statspension beräkneliga tjänstetid uppgå till 28 år och hans årliga pension till $\frac{28}{33} \times 4,000$ kronor eller 3,393 kronor 94 öre och med föreskriven avrundning av pensionsbeloppet uppåt 3,400 kronor. Den tilläggs-pension, som i nu förevarande fall skulle kunna ifrågakomma, synes alltså, enär den Eckstein författningsenligt tillkommande pensionen utgår med 2,310 kronor, utgöra 1,090 kronor.

I avseende å vidare utredning hänvisas till propositionen.

Med åberopande av vad utskottet under punkterna 88 och 89 i det föregående tillstyrkt får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

91:o.

Ang.
pension åt
läroverksvakt-
mästaren A.
K. Engberg.

Kungl. Maj:t föreslår i punkten 10 riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid östra realskolan i Göteborg *Anders Konrad Engberg* må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,488 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, bland annat, att Engberg är född den 23 mars 1863 och alltså uppnått en ålder av 67 år, att han varit anställd såsom vaktmästare vid läroverket sedan augusti månad år 1902, d. v. s. under 28 läsår, det innevarande inberäknat, och därvid städse med pålitlighet och plikttrohet fullgjort sina åligganden, samt att han den 1 juli 1930 skall avgå från sin befattning vid läroverket, ävensom att hans löneförmåner såsom läroverkets vaktmästare under vart och ett av de senaste fem åren utgjort 2,490 kronor, dyrtidstillägg inräknat, samt fri bostad.

Skolöverstyrelsen har anfört, bland annat, följande:

Enligt ett av läroverksöverstyrelsen den 12 september 1911 avgivet förslag till läroverksvaktmästares pensionering, vilket legat till grund för åtskilliga av riksdagen beviljade pensioner åt sådana befattningshavare, är Engbergs vaktmästarbefattning vid östra realskolan i Göteborg att hänföra till den pensionsklass, som överstyrelsen föreslagit för förste vaktmästare vid högre allmänt läroverk. Till vaktmästare av nämnda pensionsklass har hel pension under senare år beviljats, för en tjänstetid av 30 år, med 1,584 kronor, d. v. s. det belopp, vartill äldre pension å 1,100 kronor uppgår vid omräkning efter de i kungörelserna nr 360/1922 och nr 280/1925 angivna grunder för bestämmande av nyreglerad pension. Med anledning härav torde jämväl till Engberg böra utgå efter samma grunder beräknad pension. Då Engberg emellertid vid avskedstagandet torde komma att innehava en tjänstetid av endast 28 tjänstår, torde den pension, som beviljats honom, böra i överensstämmelse med av riksdagen fattade beslut i liknande fall, beräknas till ett belopp, som utgör $\frac{28}{30} \times 1,100$ kronor eller 1,026 kronor 67 öre och, omräknat efter de i ovannämnda kungörelse angivna grunder, 1,488 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisas till propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag står i överensstämmelse med vad riksdagen tidigare i åtskilliga liknande fall beslutit och har icke givit utskottet anledning till erinran. På grund härav hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

92:o.

Uti punkten 11 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket å Kungsholmen i Stockholm *Henrik Wilhelm Theodor Lundin* må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,488 kronor.

*Ang.
pension åt
läroverksvakt-
mästaren H.
W. T. Lundin.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Lundin är född den 20 juli 1859 och alltså uppnått en ålder av 70 år, att han tjänstgjort såsom vaktmästare vid Kungsholmens realskola i Stockholm under tiden från den 1 juli 1902 till och med den 30 juni 1929 och vid högre allmänna läroverket å Kungsholmen i Stockholm från och med den 1 juli 1929, således vid utgången av innevarande läsår sammanlagt mera än 28 år, och därvid på ett förtjänstfullt sätt skött sitt arbete samt att Lundins löneförmåner under de senaste fem åren utgjort i medeltal 3,096 kronor jämte fri bostad.

I fråga om utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Med åberopande av vad som anförts under nästföregående punkt får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

93:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 12 föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan och tamburvaken vid högre lärarinneseminariet i Stockholm *Emma Sofia Wennerström* må från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin befattning, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor.

*Ang.
pension åt
städerskan
och tambur-
vaken Emma
Sofia Wenner-
ström.*

Av handlingarna i ärendet framgår, att Wennerström är född den 1 maj 1858 och således uppnått en ålder av nära 72 år, att hon varit anställd vid nämnda seminarium från och med den 1 oktober 1917, att hon med plikt-trohet utfört sitt arbete samt att hon på grund av sin höga ålder väntas lämna sin befattning med utgången av läsåret 1929/1930. Beloppet av hennes kontanta arvode har under de senaste 10 åren växlat mellan 520 kronor och 1,000 kronor och har i medeltal utgjort 744 kronor om året. Därjämte har hon åtnjutit fri bostad samt fritt bränsle och lyse, vilka naturaförmåner av rektor uppskattats till värde av 600 kronor om året.

Hennes sammanlagda avlöningsförmåner hava således i medeltal uppgått till ett årligt belopp av 1,344 kronor. Vad hennes ekonomiska förhållanden i övrigt beträffar, framgår av handlingarna, att hennes enda tillgång utgöres av ett kapital på omkring 3,000 kronor, insatta på sparkasseräkning.

Skolöverstyrelsen har anfört, bland annat, att överstyrelsen med anledning av vad om Wennerströms förhållanden blivit upplyst och då med hänsyn till längden av hennes dagliga arbetstid hennes befattning vid högre lärarinneseminariet icke kunde anses som bisyssla samt då hon mer än 10 år varit anställd i statens tjänst, funne det i hög grad behjärtansvärt, att hon, då hon nu vid hög ålder avginge från sin befattning, erhöles så stor pension, som med hänsyn till arten och längden av hennes arbete där kunde synas skälig. På närmare angivna grunder har överstyrelsen i sådant avseende ifrågasatt ett belopp av 300 kronor årligen.

Statskontoret har anfört:

Med hänsyn därtill, att Emma Sofia Wennerström vid sin anställning i statens tjänst uppnått en levnadsålder av 59 år och vid sin avgång tjänat staten allenast något mer än 12 år, förefaller det statskontoret i någon mån tveksamt, huruvida pension av statsmedel bör beredas henne. På grund av de i ärendet meddelade upplysningar vill statskontoret dock icke motsätta sig, att framställning i sådant syfte förelägges riksdagen. Vad pensionsbeloppet beträffar synes icke vara något att erinra mot den av skolöverstyrelsen gjorda beräkningen, enligt vilken pensionen skulle bestämmas till 300 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Då Wennerström först vid närmare 60 års ålder vunnit anställning i statens tjänst och hennes anställningstid uppgår till allenast något mer än 12 år, har utskottet icke kunnat finna tillräckliga skäl i detta fall föreligga för beredande av pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel. Med anledning av vad skolöverstyrelsen yttrat vill utskottet i detta sammanhang erinra, att enligt gällande civila pensionslag visserligen rätt till pension i allmänhet föreligger för befattningshavare, som kan räkna minst 10 tjänstår, men att därjämte gäller att tjänstinnehavare, vilken vid uppnående av stadgad pensionsålder icke kan räkna 10 tjänstår och alltså då icke är berättigad till pension, ej heller sedermera må komma i åtnjutande av sådan, även om han tillåtes att kvarstå i tjänsten efter pensionsålderns inträde. Därest dessa stadganden varit tillämpliga å Wennerström, skulle pension sålunda icke kunnat utgå till henne, som anställdts ungefär vid den levnadsålder, som enligt pensionslagen utgör högsta pensionsålder för kvinnlig befattningshavare.

Utskottet avstyrker alltså bifall till Kungl. Maj:ts framställning. Där emot synas med hänsyn till omständigheterna skäl tala för att Wennerström i anledning av sin anställning i statens tjänst tillerkännes en gratifikation en gång för alla med belopp, som må finnas skäligt. Då denna fråga torde böra avgöras av Kungl. Maj:t, har utskottet emellertid ansett sig icke böra framställa förslag härutinnan.

Med åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna riksdagens bifall.

94:o.

I punkten 13 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra vaktmästaren och städerskan vid det med högre lärarinneseminariet i Stockholm förenade statens skolköksseminarium och hushållsskola *Maria Ingeborg Andersdotter* må från och med den 1 januari 1930 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Ang.
pension åt
vaktmästaren
och städers-
skan *Maria
Ingeborg
Andersdotter.*

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att *Maria Ingeborg Andersdotter* är född den 11 november 1864 och således uppnått en ålder av 65 år, att hon varit anställd vid läroanstalten från och med början av höstterminen 1893, alltså i mer än 36 år, samt att hon på grund av sjuklighet med utgången av år 1929 lämnat sin befattning. Under lästerminerna har hon varit för läroanstaltens räkning sysselsatt minst 8 timmar om dagen, varjämte det ålegat henne att under ferierna hava tillsyn över undervisningslokalerna. I avlöning har hon under de senaste 10 åren åtnjutit i medeltal 935 kronor om året, dyrtidstillägg inberäknat, jämte fritt vivre och fri tvätt samt fri bostad med fritt bränsle och lyse, vilka naturaförmåner av rektorn vid lärarinneseminariet uppskattas till 950 kronor om året, alltså ett sammanlagt avlöningsbelopp av i medeltal 1,885 kronor om året. Vad hennes ekonomiska förhållanden i övrigt beträffar framgår, att hon äger ett kapital av 3,800 kronor, av vilket den årliga avkastningen uppgår till icke fullt 200 kronor, samt att hon uppbär en livränta å 30 kronor.

I fråga om vidare utredning hänvisas till propositionen.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

95:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 14 föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid folkskoleseminariet i Uppsala *Edvard Bergvall* må från och med månaden näst efter den, under vilken han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,584 kronor.

Ang.
pension åt
seminarie-
vaktmästaren
E. Bergvall.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, att *Bergvall* är född den 11 december 1862, att han utan avbrott tjänstgjort som vaktmästare vid seminariet sedan den 1 oktober 1898 samt att denna tjänstgöring fullgjorts på ett enligt rektors uppfattning sällsynt pliktroget, samvetsgrant

och ansvarsmedvetet sätt. Vidare inhämtas, att Bergvalls löneförmåner från och med den 1 januari 1918 utgjort, förutom fri bostad med bränsle och lyse, 1,875 kronor årligen jämte dyrtidstillägg, vartill från och med budgetåret 1924/1925 kommit arvodesförhöjning, växlande mellan 310 och 302 kronor, jämte dyrtidstillägg härå, samt att från och med den 1 januari 1918 från hans löneförmåner årligen avdragits 42 kronor såsom pensionsbidrag.

I fråga om vidare utredning i ärendet åberopar utskottet vad statsrådsprotokollet innehåller.

Under hänvisning till vad under punkterna 91 och 92 i det föregående anförts och föreslagits får utskottet hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

96:o.

Ang.
tilläggs-
pension åt
f. d. folkskol-
inspektören
E. E. Svänss-
son.

Uti punkten 15 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att f. d. folkskolinspektören *Edvard Elieser Svänsson* må från och med den 1 mars 1930 under sin återstående livstid, utöver honom författningsenligt tillkommande pension, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig tilläggspension av 1,720 kronor, med rätt att å sammanlagda pensionsförmånerna åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat, att Svänsson, som är född den 12 februari 1865, efter avlagd folkskollärarexamen tjänstgjort såsom extra ordinarie och vikarierande folkskollärare läsåren 1888—1890 och därefter såsom ordinarie folkskollärare (från och med höstterminen 1909 jämväl såsom överlärare), intill dess han den 1 januari 1915 tillträtt förordnande såsom folkskolinspektör i Smålands östra inspektionsområde. Den 10 november 1916 konstituerades och förordnades han att från och med den 1 januari 1917 vara ordinarie folkskolinspektör i samma inspektionsområde.

Skolöverstyrelsen har i avgivet utlåtande anført bland annat:

Då Svänsson före tillträdet av förordnandet å folkskolinspektörstjänst den 1 januari 1915 ej innehaft statstjänst, har för bestämmande av hans pension enligt 1907 års civila pensionslag endast kunnat tillgodoräknas honom de 15 år, han innehaft folkskolinspektörstjänst. Enär pensionsunderlaget för folkskolinspektör jämlikt kungörelsen nr 520 år 1919 är 4,300 kronor, har statskontoret i enlighet härmed genom beslut den 2 januari 1930 tillerkänt Svänsson en pension av 2,580 kronor ($= \frac{15}{25} \times 4,300$; —).

Vid beräkningen av Svänssons pension har sålunda på grund av ännu gällande bestämmelser hänsyn ej kunnat tagas till dennes långa anställning i folkskolans tjänst. Enligt lämnad uppgift har Svänsson innehaft sådan anställning av beskaffenhet att jämlikt § 41 i reglementet för statens pen-

sionsanstalt medföra rätt till pension enligt samma reglemente under tillhopa 26 $\frac{1}{2}$ år, därav såsom överlärare under 5 $\frac{1}{2}$ år. Den pensionsrätt, som varit förenad med Svänssons ifrågavarande anställning såsom folkskollärare och överlärare, har genom hans övergång till statstjänst i sin helhet gått förlorad. Då den i § 27 av reglementet för statens pensionsanstalt för visst fall stadgade rätten till uppskjuten tjänstepension tillkommit genom beslut av 1919 års riksdag eller sålunda efter Svänssons förordnande å inspektörstjänsten, kan Svänsson vid sin pensionering ej ens påräkna den blygsamma pension, som skulle motsvarat hans egna avgifter vid tjänst i folkskola.

Att folkskolinspektör för pensionering borde få tillgodoräkna viss föregående tjänstgöring vid kommunal läroanstalt har redan framhållits vid de speciella utredningar, som föregått den genom 1914 års riksdagsbeslut omorganiserade folkskolinspektionen. Sålunda ha både löneregreringskommittén i sitt den 30 januari 1913 avgivna betänkande del III, sid. 101 och 102, och lärarlönenämnden i sitt huvudbetänkande den 31 oktober 1914, band 1, sid. 134 och 135, framhållit önskvärdheten av tillerkännande av en dylik rätt, och detta ej blott av billighetsskäl utan framförallt med hänsyn till nödvändigheten av att för folkskolinspektionen förvärva personer med ingående kännedom om folkundervisningen.

Skolöverstyrelsen har såväl i utlåtanden den 30 april 1915 över lärarlönenämndens förslag och den 29 september 1923 med anledning av en utav folkskolinspektörernas förening ingiven framställning i ämnet gjort uttalanden och förslag, däri bland annat framhållits behovet av rätt för folkskolinspektörer att få tillgodoräkna sig viss utomstatlig tjänstgöring. I sistnämnda yttrande har den tjänstgöringstid, som borde få tillgodoräknas, angivits till sådana utom statstjänst förvärvade tjänstår, som få läggas till grund för beräkning av pension enligt reglementet för statens pensionsanstalt.

Såsom ovan nämnts äger Svänsson för pension vid innehavande folkskolinspektörstjänst tillgodoräkna 15 tjänstår, vilket, då pensionsunderlaget för folkskolinspektör utgör 4,300 kronor, skulle medföra en pension för Svänsson av allenast $\frac{15}{30} \times 4,300$ kronor = 2,580 kronor. Vid folkskolor har Svänsson mer än 26 år fullgjort tjänstgöring av beskaffenhet att för folkskol-lärare skola tillgodoräknas vid utmätande av pension från statens pensionsanstalt. Även om endast $\frac{2}{3}$ av denna tjänstgöring anses böra tagas i beräkning för tilläggs pension åt honom, skulle antalet sådana år likväl uppgå till 17 eller 7 år mer än som skulle erfordras för att Svänsson skulle erhålla hel pension som folkskolinspektör. Skillnaden mellan hel pension och den pension, som nu tillerkänts Svänsson, utgör 1,720 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Då den av Svänsson före tillträdet till folkskolinspektörsbefattningen bestridda lärartjänstgöringen torde få anses hava varit av väsentlig betydelse för hans lämplighet såsom folkskolinspektör, har utskottet — i anslutning jämväl till tidigare praxis i likartade fall — ansett skäl föreligga för medgivande åt honom av tilläggs pension, grundad på tillgodoräkande i föreslagen omfattning av nämnda tjänstgöring utom statens tjänst.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

97:o.

Ang.
understöd åt
stüderskan
Hulda
Karolina
Ekstrand.

Uti punkten 16 av förevarande proposition nr 137 har Kungl. Maj:t slutligen föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas *Hulda Karolina Ekstrand*, född Envall, må från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sin anställning vid institutet, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 660 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat:

Hulda Karolina Ekstrand, som är född den 13 januari 1865, började sitt arbete i institutets tjänst i september 1906. Under tiden till den 1 augusti 1909 var hon anställd som biträde med renhållning endast vissa dagar i veckan. Från och med sistnämnda dag till och med den 31 augusti 1917 tjänstgjorde hon som tvätterska varannan vecka och med andra förefallande göromål den övriga tiden med undantag av någon enstaka dag. Sedan den 1 augusti sistnämnda år har hon utan avbrott tjänstgjort som vårdarinnebiträde, tvätterska eller städerska. Hennes kontanta lön uppgår till 708 kronor per år. Härtill kommer fri kost, bostad med värme och lyse, fri tvätt och fri läkarvård, vilka naturaförmåner torde kunna beräknas till 600 kronor för år, varför den sammanlagda lönen utgör 1,308 kronor.

Med avseende å utredningen i övrigt hänvisas till statsrådsprotokollet.

Utskottet har icke velat motsätta sig Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

98:o.

Ang.
tilläggspen-
sion åt biträ-
dande före-
ständerinnan
vid statens
högre lärar-
innesemina-
rium i Stock-
holm Gerda
Eufrosyne
von Sydow.

I en till riksdagen avlåten, den 21 februari 1930 dagtecknad proposition nr 158 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att biträdande föreständerinnan vid statens högre lärarinneseminarium i Stockholm, ämneslärarinnan vid nämnda seminarium och den därmed förenade normalskolan för flickor *Gerda Eufrosyne von Sydow* må, från och med månaden näst efter den, under vilken hon avgår från sina befattningar vid seminariet och normalskolan, under sin återstående livstid uppbära — utöver den pension, som författningsenligt tillkommer henne såsom ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet, och de pensioner å tillhoppa 1,000 kronor, som hon skulle äga att uppbära från enskilda pensionsanstalter — en årlig tilläggspension från allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att tilläggspensionen av statsmedel och nyssnämnda pen-

sioner tillsammans uppgå till 2,900 kronor, med iakttagande, att samtliga dessa pensioner skola i avseende å tilläggsförmåner behandlas som om de tillhopa utgjorde hel pension för ämneslärarinna vid statens högre lärarinneseminarium i Stockholm och den därmed förenade normalskolan för flickor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande:

von Sydow, som är född den 7 maj 1870, tjänstgjorde under läsåret 1890/1891 såsom vikarierande ämneslärarinna vid Kristinehamns elementarläroverk för flickor samt under läsåren 1891/1916 såsom ämneslärarinna med full tjänstgöring vid Brummerska skolan i Stockholm. Kristinehamns elementarläroverk för flickor erhöll statsunderstöd genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 december 1877 och Brummerska skolan genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 februari 1903. Den 19 maj 1916 kallades och utnämndes von Sydow till ordinarie ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet och den därmed förenade normalskolan för flickor samt förordnades samtidigt till biträdande föreståndarinna vid nämnda seminarium. I dessa egenskaper har hon tjänstgjort vid seminariet och normalskolan från och med läsåret 1916/1917. von Sydow, som den 7 maj 1930 uppnår pensionsåldern, har erhållit tillstånd att kvarstå vid sina befattningar till utgången av läsåret 1929/1930. Hon kommer då att hava varit anställd vid seminariet under 14 läsår.

von Sydow uppbär från och med år 1925 en pension från svenska lärarinnornas pensionsförening å 244 kronor samt från och med år 1926 en pension från lärarinnornas pensionsanstalt å 94 kronor, varjämte hon blivit tillerkänd en tilläggs pension å 662 kronor.

Beträffande den utredning i övrigt, som i ärendet förebragts, hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet.

Kungl. Maj:ts förslag, som innebär att von Sydow skulle för statspension få i viss utsträckning tillgodoräkna sig tjänstgöring vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, ansluter sig till vissa av riksdagen tidigare i liknande fall gjorda medgivanden. På grund härav och under hänvisning till vad under punkterna 88—90 tillstyrkts har utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts framställning, funnit sig böra hemställa,

Utskottet.

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må av riksdagen bifallas.

99:o.

I en till riksdagen avlåten, den 7 mars 1930 dagtecknad proposition nr 183 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att gymnastikvaktmästaren och eldaren vid högre allmänna läroverket i Malmö *Nils Nilsson* må från och med månaden näst efter den,

*Ang.
pension åt
läroverksvakt-
mästaren
N. Nilsson*

under vilken han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,440 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Nilsson, som är född den 10 oktober 1864 och alltså uppnått en ålder av 65 år, alltsedan den 8 november 1902, således i något mer än 27 år, varit anställd i läroverkets tjänst och därvid på ett förtjänstfullt sätt fullgjort sina många åligganden samt att han på grund av hög ålder och starkt nedsatt synförmåga vore nödgad att anhålla om avsked från och med instundande juni månad. Vad hans löneförmåner beträffar, framgår av handlingarna, att han från och med räkenskapsåret 1926/1927 avlönats enligt civila avlöningsreglementet sålunda, att han placerats i femte lönegraden, nionde löneklassen, och uppburit månatlig lön av 243 kronor jämte dyrtidstillägg därå samt att hans bostad med uppvärmning och belysning beräknats till ett värde av 240 kronor, som avdragits å hans lön med 20 kronor per månad.

Beträffande utredningen i övrigt hänvisar utskottet till propositionen.

Med åberopande av vad som anförts under punkten 91 i det föregående får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må vinna riksdagens bifall.

100:o.

Ang.
pension åt
e. o. ämnes-
läraren H.
L:n Norden-
dorph.

I en till riksdagen avlåten, den 7 mars 1930 dagtecknad proposition nr 194 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att extra ordinarie ämnesläraren vid högre allmänna läroverket i Gävle *Hans Larsson Nordendorph* må från och med den 1 augusti 1930 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,392 kronor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Nordendorph är född den 22 juli 1865 och alltså den 22 juli 1930 uppnår en levnadsålder av 65 år, att han beräknas vid utgången av läsåret 1929/1930 under en sammanlagd tid av nära 15 år hava tjänstgjort såsom vikarierande eller extra lärare vid allmänna läroverk, därav under 13 läsår vid högre allmänna läroverket i Gävle, att han dessutom under ett läsår tjänstgjort såsom vikarierande lärare vid högre folkskola, att han innehar förordnande såsom vikarierande adjunkt vid högre allmänna läroverket i Gävle tills vidare intill utgången av innevarande läsår samt att han icke innehar annan statens tjänst eller för sådan tjänst åtnjuter pension.

I avgivet utlåtande över en av Nordendorph gjord ansökning om pension har *skolöverstyrelsen* anført i huvudsak följande:

Överstyrelsen får tillstyrka bifall till föreliggande ansökan. Överstyrelsen får därvid framhålla, att sökandens ifrågavarande tjänstgöring haft samma omfattning som den, vilken åligger ordinarie adjunkt vid allmänt läroverk, samt erinra därom, att Kungl. Maj:t och riksdagen vid flera föregående tillfällen beviljat pensioner till extra ordinarie lärare vid allmänna läroverk och folkskoleseminarier ävensom extra ordinarie lärare och verkmästare vid tekniska elementarskolor.

Vad beträffar det pensionsbelopp, som lämpligen torde bära beviljas sökanden, får överstyrelsen hemställa, att vid beräkningen må tillämpas de i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension ingående bestämmelser, med iakttagande av att i det sålunda beräknade pensionsbeloppet någon reduktion företages med anledning därav, att sökanden icke har erlagt pensionsavgifter, samt att pensionen omräknas efter de i kungörelserna nr 360/1922 och 280/1925 angivna grunder för bestämmande av nyreglerad pension.

Nu har sökanden såsom extra ordinarie ämneslärare vid allmänt läroverk uppburit under läsåren 1928—1930 ett årlig arvode av 3,800 kronor och därför ett årligt arvode av 3,300 kronor, allt oberäknat tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg. Med tillämpning av bestämmelserna i §§ 3 och 4 av nämnda lag skulle det pensionsbelopp, som skulle tillräknas sökanden, därest han innehade en tjänstålder av 33 tjänstår, således utgöra $\frac{2}{3} \times \frac{3 \times 3,300 + 2 \times 3,800}{5}$ kronor eller 2,333 kronor 33 öre.

Nu torde, såsom ovan anförts, sökandens tjänstetid i statens tjänst vid slutet av innevarande läsår komma att uppgå till nära 15 år. Med hänsyn till den tid av ett läsår, under vilken han dessutom tjänstgjort vid statsunderstödd kommunal läroanstalt, torde man bära för pension tillgodoräkna honom 15 tjänstår; och torde fördenskull det pensionsbelopp, som enligt nyss angivna grunder skulle tillkomma honom, bära beräknas till $\frac{15}{33} \times 2,333$ kronor 33 öre eller 1,060 kronor 61 öre och med föreskriven avrundning av pensionsbeloppet uppåt 1,070 kronor. Men icke heller detta belopp torde kunna oavkortat beviljas sökanden i pension. Sökanden har nämligen icke med egna pensionsavgifter bidragit till sin pensionering. Sagda pensionsbelopp av 1,070 kronor torde därför bära avrundas till 950 kronor. Detta belopp torde emellertid — såsom ovan framhållits — bära omräknas efter de i ovannämnda kungörelser nr 360/1922 och 280/1925 angivna grunder för nyreglerad pension och således höjas till ett belopp av 950 kronor + 180 kronor + 197 kronor + 75 kronor eller till 1,402 kronor och, med föreskriven avrundning till närmast lägre i helt krontal med tolv jämt delbara belopp, 1,392 kronor.

Överstyrelsens förslag har biträts av *statskontoret* och *departementschefen*.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 310 av herrar *Norling* och *Carlsson, Carl*, och inom andra kammaren nr 493 av herr *Holmström* jämte två av kammarens övriga ledamöter. I nämnda motioner har hemställts, att riksdagen måtte på så sätt bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, att Norden-dorph finge från och med den 1 augusti 1930 under sin återstående livs-

Motioner I:
310 och II:
493.

tid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, uppgående till det belopp, som kunde framkomma vid en beräkning efter i motionerna angivna grunder.

Till stöd för yrkandet hava motionärerna anført bland annat följande:

»Enligt i propositionen förekommande uppgift skulle av handlingarna i ärendet bland annat framgå, att Nordendorph 'beräknas vid utgången av läsåret 1929/1930 under en sammanlagd tid av nära 15 år hava tjänstgjort såsom vikarierande eller extra lärare vid allmänna läroverk'. Även i skolöverstyrelsens, av departementschefen citerade utlåtande förekomma uppgifter, att 'sökandens tjänstetid i statens tjänst vid slutet av innevarande läsår torde komma att uppgå till nära 15 år'. Med hänsyn därtill att sökanden jämväl under en tid av ett läsår tjänstgjort vid 'statsunderstödd kommunal läroanstalt', anser dock skolöverstyrelsen, att man bör för pension tillgodoräkna honom fulla 15 tjänstår.

I själva verket torde dock av 'handlingarna i ärendet' kunna inhämtas, att sökanden icke blott under 'nära 15 år' utan under *fulla 15 år* innehaft tjänst såsom vikarierande eller extra lärare vid allmänna läroverk. Nordendorph tjänstgjorde under läsåret 1903/1904 vid Vadstena lägre allmänna läroverk, under tiden 26 augusti—10 oktober 1914 samt 4 december 1914—8 juni 1915 vid Ystads högre allmänna läroverk, från början av vårterminen till 1 april 1917 vid Hälsingborgs högre allmänna läroverk samt från början av höstterminen 1917 till utgången av innevarande läsår vid Gävle högre allmänna läroverk. Den sammanlagda tjänstgöringstiden överstiger alltså 15 år.

Härtill kommer emellertid, att sökanden under ett helt läsår — 1908/1909 — tjänstgjort vid Jonstorps och Farhults högre folkskola. Billighetsskäl synas oss påkalla, att jämväl denna tjänstgöringsperiod tillgodoräknas sökanden, då det gäller att beräkna den pension, som kan komma att beviljas honom.

Den nyss åberopade § 4 i lagen av den 11 oktober 1907 stadgar, att 'hel pension utgör samma belopp som det för tjänsteinnehavaren vid tiden för hans avgång gällande pensionsunderlag', varvid dock skall iakttas, att 'för tjänsteinnehavare, som under kortare tid än fem år innehaft den tjänst från vilken avgång äger rum, beloppet av hel pension skall utgöra en femtedel av sammanlagda beloppen av de högsta pensionsunderlag, vilka under vart och ett av de senast förflutna fem åren varit för tjänsteinnehavaren gällande'. Med tillämpning av denna restriktionsbestämelse har skolöverstyrelsen beräknat en eventuell pension åt sökanden efter formeln
$$\frac{2}{3} \times \frac{3 \times 3,300 + 2 \times 3,800}{5}$$

Då det är ostridigt, att Nordendorph tjänstgjort i den tjänst från vilken avgång äger rum' under betydligt längre tid än fem år, synes rättvisan kräva, att restriktionsbestämmelsen i § 4 icke i detta fall kommer till användning, utan bör pensionen följaktligen beräknas till viss del — enligt vår mening riktigast $\frac{16}{33}$ — av det belopp som framkommer vid en uträkning efter formeln $\frac{2}{3} \times 3,800$ kronor, samt med iakttagande i övrigt av vad överstyrelsen anført med avseende å omräkning enligt grunderna i ovannämnda kungörelser nr 360/1922 och nr 280/1925 även som under hänsynstagande därtill att sökanden icke själv bidragit till sin pensionering.»

I övrigt hänvisar utskottet till motionen nr 310 i första kammaren.

Utskottet tillstyrker, att pension beredes Nordendorph. Vidkommande pensionens belopp hava motionärerna i två avseenden, nämligen i fråga om tjänstårsberäkningen samt beträffande grunderna för bestämmande av pensionsunderlaget, påyrkat avvikelser från vad som ligger till grund för Kungl. Maj:ts förslag. Vad tjänstårsberäkningen angår, framgår av handlingarna att Nordendorph tjänstgjort vid statsläroverk dels under 14 hela läsår, dels ock under tre skilda perioder av två läsår, vilka perioder tillsammans utgöra omkring 10 månader. Den sammanlagda anställningstiden i statstjänst torde alltså kunna beräknas motsvara omkring 15 tjänstår. Därutöver har Nordendorph tjänstgjort ett läsår vid statsunderstödd kommunal läroanstalt. Med anledning av motionärernas yrkande, att sistnämnda tid skulle inräknas i tjänstetiden, vill utskottet erinra, att tjänstgöring utom statens tjänst hittills pläгат i pensionsavseende tillgodoräknas endast till högst två tredjedelar samt att ett tillgodoräknande i sådan omfattning i detta fall icke skulle medföra någon ökning av antalet för pension beräkneliga tjänstår. Utskottet finner därför icke anledning till ändring i Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt.

Utskottet.

Vad däremot angår grunderna för beräkningen av pensionsunderlag synes visst fog finnas för vad motionärerna ifrågasatt. Enligt den civila pensionslagen medför nämligen den omständigheten, att en befattningshavare vid oreglerat verk under något av de sista fem åren före avgången erhåller avlöningsförhöjning och därmed ökning av pensionsunderlaget, icke en medeltalsberäkning av pensionsbeloppet, under förutsättning att befattningshavaren under nämnda tidsperiod innehåft samma tjänst, från vilken avgången äger rum. Vid sådant förhållande lärer ej heller i detta fall böra tillämpas en dylik medeltalsberäkning, utan pensionsunderlaget synes böra beräknas med utgångspunkt från den avlöning, som under de senaste åren tillkommit Nordendorph. En omräkning av pensionen med iakttagande härav och med användning i övrigt av de i Kungl. Maj:ts förslag tillämpade beräkningsgrunderna giver till resultat ett belopp av 1,596 kronor. Utskottet har ansett sig böra tillstyrka, att pensionen bestämmes till detta belopp.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevärande proposition och de i ämnet väckta motionerna I: 310 och II: 493, må medgiva, att extra ordinarie ämnesläraren vid högre allmänna läroverket i Gävle Hans Larsson Nordendorph må från och med den 1

augusti 1930 under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,596 kronor.

VIII. Ang. jordbruksdepartementet.

101:o.

Ang.
pension åt
nattvakten vid
veterinärhög-
skolan C. J.
Andersson.

I en till riksdagen avlåten, den 14 mars 1930 dagtecknad proposition nr 225 har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att nattvakten vid veterinärhögskolan *Carl Johan Andersson* må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar nämnda anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 1,056 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Andersson är född den 29 december 1862 och sålunda nu 67 år gammal, att Andersson anställdes vid veterinärhögskolan den 1 oktober 1905 med huvudsaklig tjänstgöring som nattvakt, att Andersson efter sist angivna tidpunkt oavbrutet tjänstgjort vid högskolan i samma befattning med undantag allenast för de tider, då han varit ledig för semester, samt att Andersson är gift, och är hans hustru född den 24 september 1874. Äktenskapet är barnlöst.

Statskontoret har i fråga om pensionsbeloppet yttrat:

Anderssons genomsnittsavlöning för de sista fem åren hade, enligt vad upplyst blivit, utgjort 2,844 kronor jämte dyrtidstillägg därå jämlikt för befattningshavare vid reglerade verk gällande grunder. Sagda belopp motsvarade nära högsta lön för extra ordinarie befattningshavare i lönegraden B. 4. Vid sådant förhållande ville det synas skäligt, att man vid beräkning av den pension, som skäligen borde utverkas åt Andersson, utginge från det för ordinarie befattningshavare i sagda lönegrad gällande pensionsunderlaget, 1,560 kronor. Reducerades sagda belopp med hänsyn till tjänstarens antal, återstode 1,114 kronor, som emellertid torde böra underkastas ytterligare någon reduktion i anledning därav att pensionsavgifter icke blivit erlagda. Statskontoret ville alltså hemställa, att den föreslagna pensionen bestämdes till 1,056 kronor.

Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att pension beviljas Andersson. För beräkning av beloppet av denna förmån har i Kungl. Maj:ts förslag tagits till utgångspunkt för ordinarie befattningshavare i 4:e lönegraden vid nyreglerade verk gällande pensionsunderlag. Då Andersson emellertid icke åtnjutit den lön, som tillkommer befattningshavare i nämnda lönegrad utan

hans löneställning närmast motsvarat extra ordinarie befattningshavares i lönegraden 4, synes nämnda utgångspunkt knappast vara lämplig. I överensstämmelse med vad som under de senaste åren ägt rum i vissa liknande fall och i anslutning till det förfaringssätt, som kommit till användning i de under punkterna 24 och 82 i det föregående behandlade ärendena, torde man i stället böra utgå från det pensionsunderlag, som av 1926 års pensionsutredning föreslagits för extra ordinarie befattningshavare i 4:e lönegraden. Med denna utgångspunkt och med iakttagande av viss reducering av beloppet med anledning därav, att pensionsavgifter icke blivit erlagda, har utskottet ansett sig böra föreslå ett pensionsbelopp av 996 kronor årligen.

Utskottet hemställer sålunda,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må medgiva, att nattvakten vid veterinärhögskolan Carl Johan Andersson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar nämnda anställning, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 996 kronor.

102:o.

I punkt 2 av propositionen nr 225 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att arbetaren vid veterinärhögskolan *Carl Wiktor Pettersson* må från och med månaden näst efter den, varunder han frånträder sin anställning därstädes, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 600 kronor.

Ang.
pension åt
arbetaren vid
veterinärhög-
skolan C. W.
Pettersson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Pettersson är född den 24 april 1860 och sålunda omkring 70 år gammal, att Pettersson den 15 november 1917 anställdes vid veterinärhögskolan med huvudsaklig tjänstgöring som gårdskarll och stallbiträde vid kirurgiska stallet samt att han sedan dess oavbrutet tjänstgjort i denna egenskap med undantag för de tider, då han åtnjutit semester.

Styrelsen för veterinärhögskolan har till stöd för framställning om pension åt Pettersson anfört:

Enligt vad sysslomannen vid högskolan meddelat, hade Petterssons tjänstgöringstid i genomsnitt utgjort 10 timmar om dagen. Hans genomsnittsavlöning per år för de sista fem åren hade utgjort 2,660 kronor jämte dyrtidstillägg därå enligt för befattningshavare vid reglerade verk gällande grunder. Det torde vara uppenbart, att han efter uppnådd 70 års ålder icke kunde någon längre tid ytterligare användas i högskolans tjänst. Rektor hade ock uppgivit, att han hade för avsikt att låta Pettersson sluta sitt arbete vid högskolan med utgången av juni 1930, vid vilken tidpunkt han skulle innehava en tjänstetid i statens tjänst av 12 år 7 $\frac{1}{2}$ månader. Då

han, enligt vad rektor vitsordat, därunder alltid skött sina sysslor samvetsgrant och utan någon som helst anmärkning, syntes fog förefinnas att åt honom söka utverka någon pension, i all synnerhet som han under sin tjänstgöring vid högskolan icke torde kunnat göra några besparingar för tryggande av sin ålderdom; och finge därför styrelsen, under åberopande av vad sålunda anförts, hemställa till Kungl. Maj:t, i vad mån någon pension kunde beredas Pettersson vid hans entledigande från högskolans tjänst.

Statskontoret har yttrat:

Såvitt av handlingarna framginge hade Pettersson blivit anställd i statens tjänst först den 15 november 1917, då han uppnått en levnadsålder av 57 år. Med hänsyn till detta förhållande och till Petterssons jämförelsevis korta anställningstid i statstjänst förefölle det statskontoret synnerligen tveksamt, om tillräckliga skäl kunde anses föreligga att i detta fall bereda pension av statsmedel. I alla händelser ansåge statskontoret att, om pension åt Pettersson befundes böra utverkas, beloppet borde begränsas till 600 kronor att från allmänna indragningsstaten utgå från och med månaden näst efter den, vari Pettersson entledigades från sin anställning.

Departementschefen har anfört, att, ehuru Petterssons anställningstid i statstjänst vore relativt kort, omständigheterna i ärendet likväl syntes motivera framställning till riksdagen, att pension måtte beredas honom i den begränsade omfattning, som ifrågasatts av statskontoret.

Utskottet.

Då Pettersson först vid 57 års ålder vunnit anställning i statens tjänst och hans anställningstid omfattar en tid av endast något mer än 12 år, har utskottet icke kunnat finna tillräckliga skäl föreligga för beredande åt honom av statspension.

På grund härav och med åberopande av den ståndpunkt, utskottet under punkten 93 intagit i ett där behandlat liknande ärende, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag och alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna riksdagens bifall.

103:o.

Ang.
pension åt
läraren vid
undervis-
ningskurserna
i navigation
för bohus-
länska fiskare
C. E. L.
Carlsson.

Under punkten 3 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att sjökaptenen *Carl Emil Lorents Carlsson* må från och med månaden näst efter den, under vilken han frånträder det honom före uppnådd 70 års ålder senast meddelade förordnande såsom lärare vid undervisningskurserna i navigation för bohuslänska fiskare, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 504 kronor.

Sedan hösten 1902 har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län med bidrag av statsmedel anordnat undervisningskurser i navigation för bohuslänska fiskare, till vilka kurser jämväl länets landsting och hushållningssällskap

lämnat bidrag. Såsom lärare vid dessa kurser har länsstyrelsen till och med våren 1914 förordnat förutom Carlsson jämväl annan person, men från och med hösten samma år har Carlsson ensam tjänstgjort såsom lärare vid berörda kurser. Carlsson, som är född den 13 maj 1860 och sålunda i år uppnår 70 års ålder, har, med tillkännagivande att han ämnade från angivna tid lämna befattningen såsom lärare vid dessa kurser, hemställt om pension.

Länsstyrelsen har i avgivet utlåtande anfört i huvudsak följande:

Från och med hösten 1902 till och med våren 1912 hade Carlsson tjänstgjort årligen vid 2 navigationskurser. Han hade under denna tid årligen varit sysselsatt ungefär 5 månader. Från och med hösten 1912 till och med våren 1917 hade Carlsson varje läsår uppehållit 2 undervisningskurser om vardera 2 månader samt 3—4 föreläsningskurser om vardera 10—20 dagar. Lärarverksamheten hade under denna tid tagit Carlssons tid i anspråk omkring 6—6½ månader årligen. Från och med hösten 1917 hade Carlsson varje läsår varit förordnad som lärare vid 2 undervisningskurser, vardera omfattande omkring 2 månader samt 4 föreläsningskurser, var och en omfattande omkring 20 dagar, vadan han alltså från denna tid i genomsnitt varit sysselsatt något mer än 6½ månader årligen. Kurserna hade med hänsyn till fiskeribefolkningens möjligheter att kunna deltaga i desamma varit förlagda till olika tider under året.

Carlsson hade erhållit särskilt förordnande för varje kurs.

Kungl. Maj:t hade under de senare åren föreskrivit, att kostnaderna för ifrågavarande kurser skulle utgå i huvudsaklig överensstämmelse med följande beräkning:

arvode till lärarna	kronor 1,320
dagavlöning till lärarna inberäknat ersättning för lokal, dess renhållning, lyse och uppvärmning med högst 7 kro- nor 25 öre om dagen för tjänstgöringsdag	» 1,450
lärarnas resekostnad	» 240
kostnad för inköp av material	» 140
arvode till inspektör	» 400
kostnader för inspektörens resor	» 100

Kronor 3,650.

Arvode utginge till Carlsson med ett belopp av 400 kronor för undervisningskurs samt ett belopp av 130 kronor för föreläsningskurs. Dagavlöning utginge med 7 kronor 25 öre för tjänstgöringsdag. Carlsson hade uppgivit, att hans behållna inkomst av verksamhet såsom lärare vid navigationskurserna under de senaste åren uppgått till omkring 2,000 kronor.

Denna lärarverksamhet vore, enligt vad länsstyrelsen inhämtat, för närvarande Carlssons enda sysselsättning. Själv uppgäve han, att detta även varit fallet under alla de år, han innehaft förordnande som lärare.

Verkställd utredning hade ock givit vid handen, att Carlsson under år 1928 utöver sin inkomst som lärare vid dessa kurser icke haft annan inkomst än en pension från Strömstads sjömanshus på omkring 200 kronor samt en inkomst av kapital av 232 kronor. Carlsson ägde en fastighet i Strömstad, taxeringsvärderad till 12,700 kronor, vilken fastighet enligt uppgift vore intecknad för 3,000 kronor.

Till ifrågavarande kurser bidroge staten med 1,650 kronor samt länets landsting och hushållningssällskap med tillhopa 2,000 kronor. Då emellertid uti förenämnda beräkning av kostnaderna ingående arvode till inspektören enbart skulle gäldas av de anslagna statsmedlen, vilket jämväl syntes böra vara förhållandet med kostnaderna för inspektörens resor, bidroge staten till övriga kostnader med allenast 1,150 kronor.

Carlsson, som hittills tjänstgjort såsom lärare vid dessa kurser under sammanlagt 27 år, hade under denna tid fullgjort sina åligganden på ett synnerligen förtjänstfullt sätt. Länsstyrelsen ansåge därför hans tjänstgöring, som varit av stor betydelse för fiskares utbildning i navigation, väl motivera, att han från tid, han icke längre anlitas såsom lärare, av statsmedel bereddes pension.

Enligt här ovan lämnade redogörelse torde Carlssons behållna inkomst av föreliggande uppdrag kunna beräknas till 2,000 kronor om året. Vid bestämmande av storleken av pension torde såsom pensionsunderlag böra beräknas 66.67 procent av förenämnda belopp eller 1,333 kronor 34 öre. Av detta belopp syntes staten böra bidraga endast med så stor del, som belöpte på ovan omförmälda statsbidraget å 1,150 kronor av sammanlagda kostnader 3,150 kronor. Med tillämpning av detta beräkningssätt skulle det från staten utgående pensionsbeloppet uppgå till i runt tal 485 kronor.

Pension av statsmedel syntes böra utgå till Carlsson oavsett om landstinget eller hushållningssällskapet för sin del komme att anvisa medel för Carlssons pensionering.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer länsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte utverka, att Carlsson från den tid, efter vilken han icke vidare komme att tjänstgöra såsom lärare vid ifrågavarande undervisningskurser, måtte under sin återstående livstid av statsmedel tilldelas en till 500 kronor avrundad pension.

Statskontoret anför:

Då statskontoret föreställde sig, att lärarbefattningen vid undervisningskurserna i navigation för bohuslänska fiskare icke kunde vara avsedd att utgöra annat än en bisyssla bredvid annan huvudsaklig verksamhet, hyste statskontoret stark tvekan i fråga om beredande av pension för sådan lärarbefattning. Då emellertid handlingarna i ärendet syntes utvisa, att denna befattning för nuvarande innehavaren åtminstone under större delen av den period, varunder han meddelat berörda undervisning, utgjort hans enda förvärvsarbete, ansåge sig statskontoret icke böra motsätta sig, att åtgärd vidtoges i huvudsaklig överensstämmelse med föreliggande framställning. Den föreslagna pensionen å 500 kronor, som syntes böra anvisas att utgå från allmänna indragningsstaten, torde till beloppet böra avpassas i med tolv jämnt delbart kronotal och således bestämmas till 504 kronor.

I avseende å vidare utredning hänvisar utskottet till propositionen.

Utskottet.

Såsom statskontoret antytt, lär ifrågavarande anställning, som tagit vederbörandes tid i anspråk endast under en del av året, knappast kunna anses vara avsedd annat än som en bisyssla bredvid annan verksamhet, något som i sin mån jämväl belyses därav, att den personliga ersättningen — frånsett för lokal m. m. avsedd s. k. dagavlöning — varit beräknad alle-

nast till 1,320 kronor om året. Vid sådant förhållande och då större delen av kostnaderna för omförmälda undervisningskurser bestritts icke av staten utan av vederbörande landsting och hushållningssällskap, har utskottet icke funnit tillräckliga skäl föreligga att i detta fall tillstyrka pension av statsmedel.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må av riksdagen bifallas.

104:o.

Kungl. Maj:t har i punkten 4 föreslagit riksdagen medgiva, att — under förutsättning att läkarbefattningen vid Strömsholms hingstdepå och den därmed förenade befattningen såsom läkare vid ridskolan indrages — medicine licentiaten *Nils Fredrik Netzel* må från och med den dag, då beslutet om indragningen träder i tillämpning, under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension av 2,400 kronor.

Ang.
pension åt
läkaren vid
Strömsholms
hingstdepå
N. F. Netzel.

För bestridande av läkarvården vid Strömsholms hingstdepå finnes anvisat ett arvode av 700 kronor. Läkaren uppbär därjämte tillfällig löneförbättring med 175 kronor samt åtnjuter fri bostad, trädgård och vedbrand. Sammanlagda värdet av avlöningsförmånerna vid befattningen hava beräknats till 2,000 kronor, fränsett dyrtidstillägg.

Läkaren vid hingstdepån bestrider jämväl läkarvården vid ridskolan å Strömsholm. Härför utgår arvode med 930 kronor, varjämte läkaren för att närvara vid vissa skolans övningar betingat sig särskilt honorar av statsmedel, vilket för år 1928 utgått med 200 kronor. Ersättningen för läkarvården vid ridskolan beräknas alltså till 1,130 kronor, fränsett dyrtidstillägg.

I samband med den år 1923 beslutade senaste löneregleringen för hingstdepåns personal förutsattes, att läkarbefattningen vid depån skulle indragas vid nuvarande innehavarens avgång ur tjänst. Förslag har nu väckts, att det för befattningens nuvarande innehavare utfärdade förordnandet skulle från närmast inträdande fardag upphävas, i samband varmed även anställningen såsom läkare vid ridskolan skulle upphöra. Detta förslag har biträttats av samtliga i ärendet hörda myndigheter, nämligen chefen för hingstdepån, stuteriöverstyrelsen, chefen för ridskolan, inspektören för kavalleriet, statskontoret, chefen för ridskolan, chefen för östra arméfördelningen och arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.

Det har förutsatts, att efter indragning av förevarande befattningar läkarvården vid såväl hingstdepån som ridskolan skulle enligt överenskommelse bestridas av i trakten bosatt läkare. Enligt vad chefen för

östra arméfördelningen i sitt yttrande meddelat, har under hand gjord undersökning visat, att legitimerad läkare funnes, som förbunde sig att bestrida läkarvården vid båda institutionerna i enlighet med en vid yttrandet fogad promemoria för ett årligt arvode av 1,600 kronor jämte 8 kronor i ersättning för varje resa till Strömsholm. Kostnaden för dylika resor har beräknats till högst 200 kronor årligen, vadan sammanlagda utgifterna för läkarvården skulle utgöra högst 1,800 kronor årligen.

I samband med förslag om indragning av läkarbefattningarna har fråga väckts om pension åt dessas nuvarande innehavare N. F. Netzel.

I denna fråga har *stuteriöverstyrelsen* anfört:

Stuteriöverstyrelsen finge meddela: att Netzel vore född den 27 september 1869; att han avlagt medicine licentiatexamen vid Karolinska medico-kirurgiska institutet den 28 november 1908; att han dessförinnan dels under tiden den 1 oktober 1896—31 mars 1897 tjänstgjort såsom underläkare vid allmänna garnisonssjukhuset, dels den 28 april 1897 antagits till fältläkarstipendiat av andra klassen, dels ock den 27 april 1898 antagits till läkarstipendiat vid flottan, från vilken senare befattning han entledigades den 19 april 1905; att, sedan Netzel enligt medicinalstyrelsens förordnanden tjänstgjort såsom extra distriktsläkare i flera särskilda läkardistrikt ävensom vid åtskilliga tillfällen uppehållit läkarbefattningen vid Strömsholms hingstdepå och vid ridskolan, han den 28 februari 1910 förordnats att tillsvidare vara läkare vid Strömsholms hingstdepå och samma år jämväl anställt såsom läkare vid ridskolan, vilka befattningar han allt sedan dess innehaft; samt att han därjämte bestritt befattning såsom läkare vid Utnäslöts remontdepå från år 1910 till år 1926, då denna befattning indrogs.

Stuteriöverstyrelsen finge slutligen anmäla, att styrelsen icke hade något att erinra mot, att Netzel vid upphörandet av hans förordnande såsom läkare vid Strömsholms hingstdepå erhöle pension från allmänna indragningsstaten med belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt föreslå riksdagen.

Direktionen för arméns pensionskassa meddelar, att enligt nu gällande pensionsbestämmelser någon tjänstepension från arméns pensionskassa icke kunde beredas Netzel i dennes egenskap av läkare vid ridskolan å Strömsholm. Dylik pension vore endast medgiven beställningshavare å ordinarie stat, men Netzel hade i egenskap av läkare vid ridskolan åtnjutit allenast arvode av statsmedel.

Statskontoret har anfört:

Under förutsättning att läkarbefattningen vid Strömsholms hingstdepå och den därmed förenade befattningen såsom läkare vid ridskolan indroges, syntes befattningarnas nuvarande innehavare, vilken vore 60 år gammal och — efter att tidigare hava innehaft åtskilliga förordnanden i stats-tjänst — alltsedan den 1 mars 1910 uppehållit förenämnda läkarbefattningar samt tillika under tiden 1910—1926 varit läkare vid Utnäslöts remontdepå, böra erhålla någon pension av statsmedel. Med hänsyn till de arvoden och förmåner i övrigt, som Netzel åtnjöte såsom tjänsteläkare,

samt i ärendet eljest föreliggande omständigheter torde ett pensionsbelopp i detta fall av 2,400 kronor kunna anses skäligt.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande:

»I likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter anser jag läkarbefattningen vid Strömsholms hingstdepå och den därmed förenade befattningen såsom läkare vid ridskolan böra indragas. Emellertid synes det vara med billighet överensstämmande att Netzel, vilken sedan den 1 mars 1910 efter förordnande uppehållit befattningarna och som fyllt 60 år, vid befattningarnas indragande erhåller någon pension av statsmedel. På av statskontoret anförda skäl synes mig pensionsbeloppet böra bestämmas till 2,400 kronor för år.

Sedan riksdagens beslut i pensionsfrågan föreligger, torde jag ånyo få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om indragande av ifrågavarande läkarbefattningar.»

I avseende å vidare utredning hänvisar utskottet till propositionen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att indragning av läkarbefattningen vid Strömsholms hingstdepå samt den därmed förenade befattningen såsom läkare vid ridskolan föreslagits av besparingsskäl. Där emot har icke i ärendet gjorts gällande, att en omläggning av sättet för läkarvårdens bestridande vid nämnda institutioner skulle vara påkallad av bristande tjänsteduglighet hos den nuvarande innehavaren av befattningarna, vilken ännu endast uppnått 60 års ålder. Den förebragta utredningen visar emellertid, att den föreslagna anordningen för närvarande icke skulle medföra någon besparing utan tvärtom skulle föranleda en ökning i statsverkets kostnader. De nuvarande kostnaderna utgöra enligt vad som meddelats i propositionen tillhoppa 3,130 kronor årligen, inberäknat värdet av läkarens naturaförmåner men fränsett dyrtidstillägg. Utgifterna för läkarvården skulle för framtiden uppgå till omkring 1,800 kronor, vartill kommer kostnaden för pension åt nuvarande läkaren, utgörande förutom dyrtidstillägg 2,400 kronor, eller tillhoppa 4,200 kronor per år.

Utskottet.

Vid nu angivna förhållanden finner utskottet för sin del den ifrågasatta indragningen av läkarbefattningen böra anstå intill dess den nuvarande läkaren till följd av ålder eller av annan anledning befinnes icke längre kunna lämpligen bibehållas i tjänstutövning.

Utskottet, som icke ingått i prövning av det begärda pensionsbeloppets storlek, avstyrker alltså bifall till Kungl. Maj:ts förslag och hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke må av riksdagen bifallas.

IX. Ang. handelsdepartementet.

105:o.

Ang.
understöd
åt förre
extra naviga-
tionsläraren
K. E. Ryd-
holm.

I en till riksdagen avlåten, den 16 januari 1930 dagtecknad proposition nr 30 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, i punkten 2¹ föreslagit riksdagen medgiva, att förre extra läraren vid navigationsskolan i Malmö *Konrad Emil Rydholm* må från och med den 1 september 1929 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årligt understöd med 900 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Rydholm, som är född den 25 april 1864 och alltså omkring 66 år gammal, med avbrott för tiden 1 september 1912—15 augusti 1915 tjänstgjort såsom extra lärare vid navigationsskolan i Malmö från och med den 2 december 1910 till och med den 31 augusti 1929, att hans entledigande från ifrågavarande förordnande föranletts därav att han den 25 april 1929 uppnått den ålder, 65 år, då jämlikt gällande bestämmelser skyldighet att från tjänsten avgå inträder för föreståndare och ordinarie lärare vid navigationsskola, samt att hans avlöningsförmåner — fränsett tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg — under perioden 1915—1929 uppgått till i medeltal omkring 1,185 kronor per år.

Direktionen för navigationsskolan samt *kommerskollegium* hava tillstyrkt pension för Rydholm.

I sitt yttrande har direktionen meddelat följande:

Enligt uppgift av Rydholm, som vore gift och i äktenskapet hade en son och en dotter i åldern 26 respektive 23 år, hade hans barn »allenast tillfälliga vikariatsinkomster hos banker och assurancesbolag». Den 24 maj 1912 hade Rydholms hustru till det i Malmö stad förda handelsregistret anmält, att hon ämnade driva handel — elektroteknisk byrå — samt att hon antagit sin man till prokurist. Den sålunda anmälda rörelsen torde under några år till väsentlig del hava täckt kostnaderna för familjens bärgning. Emellertid hade firman, fastän den ännu kvarstode i handelsregistret, sedan ett tiotal år upphört med rörelsen. Numera sysslade Rydholm med upprättande av program för elektriska installationer och anläggningar, men beredde denna verksamhet Rydholm allenast helt obetydliga inkomster. Direktionen hade sig bekant, att Rydholm levde i fattiga omständigheter.

Statskontoret har i avgivet utlåtande anført bland annat följande:

Ehuru det icke lärers kunna förnekas, att Rydholms lärarverksamhet vid navigationsskolan i Malmö varit att anse såsom ren bisyssla bredvid annan verksamhet, som givit huvudsakligt levebröd för honom och hans familj, vill statskontoret dock med hänsyn till omständigheterna i detta fall icke motsätta sig, att något årligt understöd må utverkas åt Rydholm. För att detta understöd må kunna innebära en effektiv hjälp, vill statskontoret ifrågasätta ett belopp av förslagsvis 900 kronor.

¹ Beträffande punkten 1 av prop. nr 30, se utlåtande nr 32, punkten 15.

Departementschefen har biträtt vad statskontoret sålunda ifrågasatt.
Beträffande utredningen i övrigt får utskottet hänvisa till propositionen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Rydholms tjänstetid såsom extra lärare vid navigationsskolan i Malmö uppgår till endast omkring 16 år. Enligt vad utskottet av ärendet tillhörande handlingar inhämtat, har hans tjänstgöringsskyldighet under den övervägande delen av denna tid varit ringa, i det att den växlat mellan 5 och 7 timmar i veckan. Såsom statskontoret framhållit, måste alltså den av Rydholm fullgjorda tjänstgöringen vid navigationsskolan anses hava utgjort en ren bisyssla.

Utskottet.

Med hänsyn till vad sålunda påvisats beträffande Rydholms tjänstetid och omfattningen av hans åligganden har utskottet — i överensstämmelse med den ståndpunkt, riksdagen tidigare i allmänhet plägat intaga till frågor om pension eller därmed jämförligt understöd åt personer, vilkas anställning i statstjänst haft karaktären av bisyssla — funnit sig icke kunna tillstyrka, att understöd av statsmedel i detta fall beredes. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att pensionering av extra lärare vid navigationsskolorna hittills icke förekommit under omständigheter, som äro jämförliga med de här förevarande, samt att, enligt vad utskottet inhämtat, undervisningen vid berörda skolor i jämförelsevis stor omfattning bestrides av extra lärarkrafter med var för sig ringa tjänstgöringsskyldighet, vadan ett bifall till nu föreliggande förslag synes kunna medföra vittgående konsekvenser.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna riksdagens bifall.

Stockholm den 28 april 1930.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendens slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson, Gustafsson* i Stensholm, *Pettersson* i Olovstorp, *Lindley, Lindgren, Ström* i Lidköping, *Johansson* i Friggeråker och *Abrahamsson*; dock att i behandlingen av punkterna 1—51 herr *Andersson* i Hedsta deltagit i stället för herr *Lindgren* samt i behandlingen av punkterna 52—75 och 77—105 deltagit herr *Andersson* i Hedsta i stället för herr *Gustafsson* i Stensholm ävensom herr *Bodin* i stället för herr *Johansson* i Friggeråker;

från andra kammaren: herrar *Winkler, Borggren, Bäcklund, Wikström, Lovén, Byberg, Carlsson* i Solberga och *Leffler*; dock att i behandlingen av punkterna 2—7 samt 100 och 101 herr *Höglund* i Göteborg deltagit i stället för herr *Borggren*, i behandlingen av punkterna 48—51 och 76 herr *Andersson* i Falkenberg deltagit i stället för herr *Lovén*, i behandlingen av punkten 76 herr *Höglund* i Göteborg deltagit i stället för herr *Bäcklund*, i behandlingen av punkterna 102 och 103 herr *Höglund* deltagit i stället för herr *Lovén*, i behandlingen av punkterna 102—105 herr *Wirsell* deltagit i stället för herr *Carlsson* i Solberga samt i behandlingen av punkterna 103—105 herr *Andersson* i Falkenberg deltagit i stället för herr *Borggren*, varjämte herr *Borggren* icke deltagit i behandlingen av punkten 102.

Reservationer:

vid punkten 76 (ang. pension åt järnvägläkaren *H. J. E. Larsson*):

av herr *Lindgren*, som ansett, att utskottets yttrande och förslag i ämnet bort hava följande lydelse:

»På sätt statskontoret framhållit torde anställning såsom järnvägläkare i allmänhet vara att anse såsom bisyssla vid sidan av annan, huvudsaklig läkarverksamhet. I regel torde därför pension för sådan anställning icke böra ifrågakomma. Av utredningen i ärendet synes emellertid framgå, att Larssons arbete såsom järnvägläkare under en följd av år utgjort hans huvudsakliga sysselsättning samt att han inom kort torde bliva nödsakad att lämna detta arbete på grund av den nedsättning i arbetsförmågan, som blivit följden av ett honom år 1926 övergången olycksfall. Under sådana förhållanden och då Larsson därjämte under lång tid tjänstgjort såsom postläkare och fängelseläkare, synes här föreligga ett undantagsfall, där pension av statsmedel billigtvis synes böra beredas, något som med hänsyn till förebragta omständigheter jämväl torde kunna ske utan fara för vittgående konsekvenser. Utskottet vill alltså tillstyrka, att riksdagens medgivande härutinnan lämnas. Mot det av statskontoret ifrågasatta pensionsbeloppet, 2,400 kronor årligen, har utskottet intet att erinra. Pensionen lär, såsom statskontoret förordnat, böra anvisas å allmänna indragningsstaten samt utgå från och med månaden näst efter den, vari Larsson lämnar sina anställningar såsom verksläkare.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 95 och II: 156, må medgiva, att järnvägläkaren Henrik Johan Emanuel Larsson må från och med månaden näst efter den, vari han lämnar sina anställningar såsom verksläkare, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 2,400 kronor.»;

vid punkten 103 (ang. pension åt läraren vid undervisningskurserna i navigation för bohuslänska fiskare C. E. L. Carlsson):

av herrar *Bäcklund* och *Höglund*, vilka yrkat bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; samt

vid punkten 105 (ang. understöd åt förre extra navigationsläraren K. E. Rydholm):

av herr *Lindley*, som yrkat bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Innehållsförteckning.

	Sid.
A. Civila pensionsväsendet	1
B. Militära pensionsväsendet	5
C. Allmänna indragningsstaten	
I. Ang. justitiedepartementet	21
II. Ang. utrikesdepartementet	31
III. Ang. försvarsdepartementet	33
IV. Ang. socialdepartementet	83
V. Ang. kommunikationsdepartementet	92
VI. Ang. finansdepartementet	110
VII. Ang. ecklesiastikdepartementet	111
VIII. Ang. jordbruksdepartementet	132
IX. Ang. handelsdepartementet	140